

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN VE SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN BÜTÜNLEŞTİRME
UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ
(KKTC ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yağmur ALEMDAROĞLU

**LEFKOŞA
Haziran, 2019
KKTC**

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN VE SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN BÜTÜNLEŞTİRME
UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ
(KKTC ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yağmur ALEMDAROĞLU

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK

LEFKOŞA

Haziran, 2019

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Yağmur ALEMDAROĞLU'nun “Özel Eğitim Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamalarına Yönelik Görüşleri (KKTC ÖRNEĞİ)” isimli bu çalışma Haziran 2019 tarihinde jürimiz tarafından Özel Eğitim Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Başkan	: Yrd. Doç. Dr. Cahit NURİ	
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Başak BAĞLAMA	
Üye (Danışman)	: Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK	

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../2019

Prof. Dr. Fahriye ALTINAY AKSAL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Bu tezin içerisinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

.../.../2019

Yağmur ALEMDAROĞLU

ÖNSÖZ

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Anabilim Dalı, yüksek lisans çalışma programının gereği olarak hazırlanan bu araştırmanın amacı, KKTC’de ki kaynaştırmanın uygulandığı ilkokullarda, kaynak odada ki özel eğitim öğretmeni ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf-ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamalarına yönelik görüşleriyle belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın içeriği altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yer alan ve araştırılan konunun problem durumu, problemin amacı ve alt amaçları, önem, sınırlılıklar, tanım ve kısaltmalar sunulmuştur. Araştırmanın ikinci bölümünde alan yazın tanıtılmıştır. Üçüncü bölümde, araştırmanın gerçekleşmesini destekleyen yöntem ve veriler yer almaktadır. Dördüncü bölümde bulgular ve katılımcıların yorumları açıklanmıştır. Beşinci bölümde bulgulardan elde edilen veriler tartışılıp yorumlanmış ve araştırmanın altıncı bölümünde araştırmanın sonuçları ve önerilerine yer verilmiştir.

Araştırmanın gerçekleşmesinde emeği geçen ve araştırmanın daha nitelikli olmasında bana yol gösteren değerli danışmanım Sayın Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK’ a sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma yaptığım bütün okullardaki başta okul müdürleri olmak üzere görüştüğüm tüm öğretmenlere ve emeği geçen tüm arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Araştırma sırasında destek ve sevgiyle her zaman yanımda olan annem ve güzel ailem, her türlü desteği sağlayan canım ablalarım, Esin TAŞCAN ve Aliye ALEMDAROĞLU, maddi manevi yanımda olan abilerim Cuma ALEMDAROĞLU ve Hakan TAŞCAN, sevgisini, yardımını eksik etmeyen kıymetli arkadaşım Fadime ŞEN ve tez sürecinde beni cesaretlendiren, her stresli anımda yanımda olan sevgilim Türker SÖKER’ e teşekkür ederim.

Yağmur ALEMDAROĞLU

ÖZET

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN VE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN BÜTÜNLEŞTİRME UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ (KKTC ÖRNEĞİ)

ALEMDAROĞLU Yağmur

Yüksek Lisans, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK

Mayıs, 2019, 126 sayfa

Bu araştırma kaynaştırmanın uygulandığı ilkokullarda, kaynak odada ki özel eğitim öğretmeni ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf-ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamalarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılında KKTC genelinde Lefkoşa’da bulunan 10 ilkokul ve 3 ana okul, Girne’de bulunan 6 ilkokul ve 1 ana okul, Güzelyurt’ta 2 ilkokul, Gazimagusa’da 3 ilkokul ve İskele’de 1 ilkokul olmak üzere kaynak oda bulunan 26 okulun tamamına ulaşılmıştır. Bu bağlamda, 22 özel eğitim öğretmeni, 9 ana okul öğretmeni ve 47 sınıf öğretmeniyle görüşme yapılmıştır. Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme soruları uygulanmıştır. Verilerin analiz edilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bulgular, özel eğitim öğretmeni, ana okul öğretmeni ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre farklı temalar ve alt temalar oluşturularak hazırlanmıştır.

Araştırma sonucunda kaynak odada görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin ilkokullarda uygulanmış olan bütünleştirme uygulamasına yönelik görüşlerinde bu uygulamanın öğrenciler açısından birçok avantaj sağlayacağını fakat KKTC genelinde öncelikle okullarda işbirliğinin ve bu uygulama için eksiklerinin giderilmesi yönünde önerilerde bulunmuşlardır.

Araştırma sonunda sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik görüşlerinde bu uygulama bütünleştirme kavramını yeni duyan öğretmenlerin bu uygulama için zamanın yeterli olmadığını ve sınıf mevcutlarının fazla olmasından dolayı öğretmenlerin bu uygulamayı sınıflarına entegre etmelerinde güçlük yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bütünleştirme-kaynaştırma eğitiminde

öğretmenler arası işbirliğinin az olması ve mesleki olarak çeşitli sorunlar yaşadıkları görülmektedir.

Ana okul öğretmenlerinin, kaynaştırma öğrencilerine yönelik olumlu tutum sergilediklerini ve kaynaştırma öğrencilerinin normal okullarda devamlı bir şekilde eğitilmeleri yönünde görüşlerde bulunmuşlardır. Bütünleştirme uygulamasına yönelik eğitim almak istediklerini ve özel eğitime ilgi duyduklarını belirterek tüm bireylerin eşit şekilde eğitim hakkına sahip olmalıdır görüşünde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Bütünleştirme, Özel Eğitim Öğretmeni, Sınıf Öğretmeni, Ana Okul Öğretmenleri.

ABSTRACT
OPINIONS OF SPECIAL EDUCATION TEACHERS AND CLASS
TEACHERS IN TRNC TO THE INCLUSION PRACTICES

ALEMDAROĞLU Yağmur

Master's Degree, Special Education

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK

May, 2019, 126 Pages

This research was carried out in primary schools where fusion was applied in order to determine the opinions of the classroom-kindergarten teachers who have special education teachers and fusion students in their classrooms. In this research, qualitative research method was used. Research In 2018-2019 academic year, 10 primary schools and 3 main schools in Nicosia, 6 primary schools and 1 primary school in Kyrenia, 2 primary schools in Güzelyurt, 3 primary schools in Gazimagusa and 1 primary school in İskele all 26 schools with a resource room were reached. In this context, 22 special education teachers, 9 kindergarten teachers and 47 class teachers were interviewed. Semi-structured interview questions were applied to collect data. Data were analyzed by using content analysis technique. The findings were prepared by creating different themes and sub-themes according to the opinions of special education teachers, kindergarten teachers and classroom teachers.

As a result of the study, it has been suggested that special education teachers working in the resource room will provide many advantages for students in their opinions about integration application to be applied in primary schools, but in the TRNC throughout the TRNC, they made recommendations for the cooperation in schools and to eliminate the deficiencies for this application.

At the end of the research, in the opinions of the classroom teachers about the integration application to be applied in primary schools, the teachers who heard this concept of integration concept had not enough time for this practice and stated that teachers had difficulty in integrating this practice into their classrooms due to the high number of classes. Moreover, it is seen that the cooperation between teachers in integration and mainstreaming education is low and they face various problems professionally.

They found that kindergarten teachers had positive attitudes towards mainstreaming students and that mainstreaming students should be educated in regular schools continuously. They stated that they would like to receive training for integration practice and that they are interested in special education.

Keywords: Special Education, Integration, Special Education Teacher, Classroom Teacher, Kindergarten Teachers.

İÇİNDEKİLER

JÜRI ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR VE SEMBOLLER.....	xii

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.2.1 Alt Amaçlar	6
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Sınırlılıklar.....	8
1.5. Tanımlar	8

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1. Özel Eğitim Kavramı ve Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylerin Tanımlanması	9
2.2. Eğitimde Bütünleştirme Olgusu	11
2.3. Eğitimde Kaynaştırma Olgusu	13
2.4. Kaynaştırma uygulamaları.....	18
2.4.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma	18
2.4.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma	19
2.5. Bütünleştirme ve Kaynaştırma Çalışmaları İle İlgili Yasal Gelişmeler	19
2.6. Konu İle İlgili Yapılan Çalışmalar	21
2.6.1. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar	21
2.6.2. Yurtdışında Yapılan Çalışmalar	26

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	30
3.1. Araştırma Modeli	30
3.2. Çalışma Grubu.....	31
3.3. Veri toplama Aracı	36
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	36
3.3.2. Görüşme Soruları.....	36
3.4. Verilerin Toplanması.....	40
3.5. Verilerin Analizi.....	43
3.6. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	44

BÖLÜM IV

BULGULAR.....	45
4.1. Özel Eğitim Öğretmenlerinin İlkokullarda Uygulanacak Olan Bütünleştirme Uygulaması Hakkındaki Görüşleri	45
4.2. Ana Okul Öğretmenlerinin İlkokullarda Uygulanacak Olan Bütünleştirme Uygulaması Hakkındaki Görüşleri	67
4.3. Sınıf Öğretmenlerinin İlkokullarda Uygulanacak Olan Bütünleştirme Uygulaması Hakkındaki Görüşleri	82

BÖLÜM V

TARTIŞMA	103
----------------	-----

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER	107
6.1 Sonuçlar.....	107
6.2 Öneriler.....	111
6.2.1. Eğitim Ve Uygulamaya Yönelik Öneriler	111
6.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler	111
KAYNAKÇA.....	112
EKLER.....	121
EK-1: Öğretmenlere sunulan bilgi ve izin belgesi	121
EK-2: Kişisel Bilgi Formu	122
EK-3: Görüşme Formu	123
EK-4: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı İlköğretim Daire Müdürlüğü İzin Yazısı.....	124
EK-5: Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul İzni	125

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri.....	32
Tablo 2. Ana Okul Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri.....	33
Tablo 3. Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri.....	34
Tablo 4. Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu.....	37
Tablo 5. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşme Özellikleri.....	41
Tablo 6. Ana Okul Öğretmenlerinin Görüşme Özellikleri	42
Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerinin Görüşme Özellikleri	42
Tablo 8. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamalarının Sınıflarına Entegre Edilmesine Yönelik Görüşleri	47
Tablo 9. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Bütünleştirmedeki Öğrenciler İçin Ders Planlarında Değişiklik Yapmalarına İlişkin Görüşleri.....	49
Tablo 10. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Uyum Sağlamada Yetersizliği Olan Özel Gereksinimli Öğrencileri Sınıfa Uyarlamalarına İlişkin Görüşleri.....	51
Tablo 11. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Sınıf Ortamını Ve Materyallerini Düzenlemelerine İlişkin Görüşleri	53
Tablo 12. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Bütünleştirmedeki Öğrencilerinin Başarı Ve Becerilerini Değerlendirmede Kullandıkları Uyarlamalara İlişkin Görüşleri.....	56
Tablo 13. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasının Avantaj/Dezavantajlarına Yönelik Görüşleri.....	58
Tablo 14. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Öğrencilere Daha Nitelikli Eğitim Verebilmeleri Ve Eğitim İçin Nerelerden Yararlanabilmelerine Yönelik Görüşleri .	60
Tablo 15. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasına Verdikleri Tanımlar.....	62
Tablo 16. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasına Yönelik Önerileri	64
Tablo 17. Ana Okul Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamalarının Sınıflarına Entegre Edilmesine Yönelik Görüşleri	69
Tablo 18. Ana Okul Öğretmenlerinin Bütünleştirmedeki Öğrenciler İçin Ders Planlarında Değişiklik Yapmalarına İlişkin Görüşleri.....	71

Tablo 19. Ana Okul Öğretmenlerinin Uyum Sağlamada Yetersizliği Olan Özel Gereksinimli Öğrencileri Sınıfa Uyarlamalarına İlişkin Görüşleri.....	72
Tablo 20. Ana Okul Öğretmenlerinin Sınıf Ortamını Ve Materyallerini Düzenlemelerine İlişkin Görüşleri	74
Tablo 21. Ana Okul Öğretmenlerinin Bütünleştirmedeki Öğrencilerinin Başarı Ve Becerilerini Değerlendirmede Kullandıkları Uyarlamalara İlişkin Görüşleri.....	75
Tablo 22. Ana Okul Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasının Avantaj/Dezavantajlarına Yönelik Görüşleri	77
Tablo 23. Ana Okul Öğretmenlerinin Öğrencilere Daha Nitelikli Eğitim Verebilmeleri Ve Eğitim İçin Nerelerden Yararlanabilmelerine Yönelik Görüşleri	78
Tablo 24. Ana Okul Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasına Verdikleri Tanımlar	79
Tablo 25. Ana Okul Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasına Yönelik Önerileri	80
Tablo 26. Sınıf Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamalarının Sınıflarına Entegresine Yönelik Görüşleri.....	84
Tablo 27. Sınıf Öğretmenlerinin Bütünleştirmedeki Öğrenciler İçin Ders Planlarında Değişiklik Yapmalarına İlişkin Görüşleri	87
Tablo 28. Sınıf Öğretmenlerinin Uyum Sağlamada Yetersizliği Olan Özel Gereksinimli Öğrencileri Sınıfa Uyarlamalarına İlişkin Görüşleri.....	89
Tablo 29. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Ortamını Ve Materyallerini Düzenlemelerine İlişkin Görüşleri	91
Tablo 30. Sınıf Öğretmenlerinin Bütünleştirmedeki Öğrencilerinin Başarı Ve Becerilerini Değerlendirmede Kullandıkları Uyarlamalara İlişkin Görüşleri.....	93
Tablo 31. Sınıf Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasının Avantaj/Dezavantajlarına Yönelik Görüşleri.....	95
Tablo 32. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilere Daha Nitelikli Eğitim Verebilmeleri Ve Eğitim İçin Nerelerden Yararlanabilmelerine Yönelik Görüşleri.....	97
Tablo 33. Sınıf Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasına Verdikleri Tanımlar	98
Tablo 34. Sınıf Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasına Yönelik Önerileri .	100

KISALTMALAR VE SEMBOLLER

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
BEP	: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
N.A	: Not Alma
S.K	: Ses Kaydı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve tanımlar açıkça belirtilmiştir. Araştırmanın genel kapsamında var olan bazı kavramların tanımları ve kısaltmalarında açıklandığı bölümdür.

1.1. Problem Durumu

Özel gereksinimli birey, eğitim yeterlilikleri açısından normal gelişim gösteren akranlarından beklenen düzeyde işlev gösteremeyen sürekli olarak özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireylerdir. Bu bireylerin eğitimlerinin toplum içindeki rollerini gerçekleştirebilmesi, arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kurabilmesi için genel eğitim ortamlarından aktif olarak yararlanmasını gerekli kılmaktadır. Tarihsel süreç içinde özel gereksinimli bireylerin genel eğitim ortamlarından ayrıştırılmaması konusunda birçok yasa olsa da, bugün tüm dünya yasalara rağmen ikili sistem genel ve özel eğitim sisteminden uzaklaşmama gibi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Sazak, 2006).

Eğitim uygulamalarında tüm bireylerin aynı düzeyde eğitim almaları, hem normal gelişim gösteren bireyler için hem de özel gereksinimli bireyler açısından önem taşımaktadır (MEB, 2006). Tüm bireyler için eğitim hakkının eşit düzeyde sağlanması, diğer haklarında gerçekleşmesi açısından önem taşımaktadır. Özel eğitime ihtiyacı olan birey, her ortamda akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini gerek özel eğitim sınıflarında gerekse genel eğitim sınıflarında sürdürebilmesinin en temel koşulu öğretmenlerdir. Öğretmenler bireylerin yetersizlik derecesi ne olursa olsun, bireylerin gelişim özelliklerini ve akademik disiplin alanındaki performanslarını diğer bireylerden ayırtmadan okul hizmet ve eğitim ihtiyaçlarını ailelerin görüşleri doğrultusunda değerlendirmektedir (Sazak, 2006).

Bütünleşmeyi temel alan kapsayıcı eğitim ortamları tüm bireyler için farklılıkların daha fazla tanınmasını daha zengin öğrenme fırsatları yaratarak, bireylerin hayatlarına farklı açıdan bakarak eğitim performanslarında daha nitelikli gelişim göstermelerine ve öğrenci merkezli bir yaklaşımın daha fazla benimsenmesini sağlayacaktır (Sarı, 2002). Öğretmenler bu süreçte eğitim öğretim zamanını verimli ve etkili bir şekilde kullanması ve buna yönelik öğretmen yetiştirme programlarına katılmasıyla sınıf yönetimindeki başarısına etkisi olacaktır. Bu başarının öncülüğünde

özel gereksinimi olan bireylerin akranlarıyla aynı eğitim ortamını paylaşması bireylerin toplumun daha geniş kesimleriyle kaynaşmasını kolaylaştırmakla birlikte daha ekonomik olup ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına da katkıda bulunmaktadır. Bu çocukları eğitime dâhil etmek eğitim programlarında yöntem ve tekniklerin çeşitlendirilmesinde ve birçok araç gereçlerde düzenlenme yapılmasını gerektirmektedir. Herkes için eğitim anlayışının başarılı olabilmesi hali hazırdaki eğitim anlayışını da geliştirebilir ve bütünleştirme kapsamında yapılan tüm yasaların kararlı bir şekilde uygulanması, tüm bireylere yönelik ulusal bir planın geliştirilmesi, uygulamaya yönelik kaynakların alt yapısının hazırlanmasına bağlıdır. Bu duruma ulaşmanın stratejilerinde öncelikle eğitimin odak merkezi öğrenci ve daha sonra da eğitime ayrılan bütçenin arttırılmasıdır (Dünya Sağlık Örgütü, 2011).

Özel gereksinimi olan bireylerle normal gelişim gösteren bireylerin aynı ortamlarda bulunmaları günümüz genel ve özel eğitimin temel amacıdır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de özel gereksinimi olan bireylerin eğitimlerini akranlarıyla devam ettiği okullarda ve onlarla aynı sınıflarda alması bireylere daha çok şey katacağını ve kendilerine olan saygınlığının artacağı düşünülmektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006). Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı mevzuatında da “Özel gereksinimi olan bireylerin, kaynaştırma yoluyla eğitim ve öğretimlerini yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte; öğretim süreçlerinde yapılacak olan düzenlemelerle beraber tam zamanlı olarak sürdürebilecekleri gibi kaynak sınıflarda yarı zamanlı olarak da eğitilmelerine öncelik verilir” denilmektedir (MEB, 2006).

Özel eğitim, genel eğitimin içerik yönünden esinlenerek eğitimde bütünleştirme olgusunun artmasını sağlayarak farklılaşmaya yol açmaktadır. Öğrencilerde artan gereksinim çeşitliliği ve süregelen farklılıkların ortaya çıkması herkes için eğitim anlayışını, kaçınılmaz kılmaktadır. Son yıllarda özel gereksinimli bireylerin gereksinimlerinin en az kısıtlayıcı ortamlarda, bireyin ailesi ve akranlarıyla en fazla birlikte olabileceği eğitim ortamlarını gerekli kılabilen aksiyon takdiri çok ağır düzeyde yetersizliği olanlar için ayrı ortam sağlanması yaklaşımı ağırlıklıdır. Bu görüş ilk yıllarda hafif ve orta düzeyde özel gereksinimi olan bireylerin, genel eğitim ortamlarında yer alması yok denecek kadar az ya da çok az bir destekle eğitim almaları öngörülmekteydi. Günümüzde ise “en az kısıtlayıcı eğitim ortamı” yeni bir anlayışla ele alınmakta, özel gereksinimli bireylerin ihtiyaç duydukları özel eğitim hizmetlerinin tümü ya da bir kısmının gerekli uyarlamalarla beraber bireyi yetersizliği olmayan

akranlarından ayırmadan genel eğitim sınıflarında bulunmasını sağlamaktadır. Bu konudaki yaklaşımın, kaynaştırma/bütünleştirilmiş (herkes için eğitim) ortamlarla, yetersizliği olan bireylere karşı tutumlar güçlenerek bireylerin toplumla bütünleşmesi, bağımsız bireyler olarak yaşamlarını sürdürmesini gerekli kılmaktadır ve bu süreçte hem özel gereksinimli bireyin yakın çevresi hem de disiplinler arası bir ekibin görev yapması gerekmektedir (Eripek, 2007).

Öğretmenlerimiz için kaynaştırma ve bütünleştirme kavramlarının temelinde doğrudan özel eğitime gereksinim duyan bireyler vardır ve öğretmenler çevrelerindeki sınıf içerisindeki akranları ve yetişkinleri gözleyerek onların davranışlarını karşılaştırarak yeni davranışlar edinme eğiliminde bulunmaktadır (Ulutasdemir, 2007). Okul öncesi ve ilkokul dönemi kaynaştırma uygulamalarının tam anlamıyla başlamasıyla bu dönemlerde öğretmenlere düşen birçok görev ve sorumluluğu ortaya çıkarmaktadır (Eripek 2007). Özel eğitim ve sınıf öğretmenlerinin, ana okul öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşleri ve eğitim uygulamalarıyla ilgili çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Öğretmenler kaynaştırma ve bütünleştirmeye ilişkin tutumlarının olumlu olduğu ama bazı durumlarda tutumları etkileyen bazı faktörlerin bulunduğu çalışmalara rastlanmaktadır (Avramidis, Bayliss ve Burden, 2000b; Avramidis ve Norwich 2002; Soodak, Podell ve Lehman., 1998; Snyder, 1999; Şahbaz, 2007; Şahbaz, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Yıl 10, Sayı 19, Haziran 2010, 116-135 2008; Şahbaz ve Peker, 2008; Vaughn, Schumm, Jallad, Slusher ve Saumeel, 1996).

Farklılaştırılmış kaynaştırmanın temelinde, özel eğitim öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin tüm bireylere ulaşabilecek yeterli beceri ve disipline sahip olmayı gerektirir. Öğretmenlerimizin özel eğitime ihtiyacı olan bireylerle farklı türde öğrencilerimizi bütünleştirme eğiliminde uygulamalara dahil olması aynı zamanda etkili öğretmen grubuna ait öğretmenler olduklarını göstermektedir. Bu sebeple nitelikli öğretmenlerimizin çoğu yetersizliği olan öğrencilere yararlı olmaları, tüm öğrencilerin öğrenmelerini çeşitlendirerek azamiye çıkarması bakımından; okul bünyesinde diğer öğretmenlerle işbirliği içinde olması ve diğer öğretmenlere bilgi aktarımında bulunmasıyla okuldaki bazı sorunları da ortadan kaldırmaktadır (Kış, 2013).

Sınıf öğretmenleri, öğrencilerin öğrenmelerinin ve gelişimlerinin ilerlemesinde etkin role sahiptir çünkü öğrencilerinin sosyal ve duygusal gelişiminin artması özel

gereksinimli öğrencilerle kolay ve etkili iletişime girmeleri açısından önemlidir (Kerr ve Nelson, 2010). Özel gereksinimli bireylerin kaynaştırma ortamlarında aldığı eğitimle yaşamında birçok farklı davranışlarını değiştireceğini ve bireyin kabul edilmesi ile hayatındaki etkenlerin artacağı düşünülmektedir. Genel sınıf ortamlarında hangi davranışların baskın olduğu hangi yönelimlerin hakim olduğunu sınıf öğretmenleri belirlemektedir ve buradan yola çıkarak akademik dersler de sınıf içi etkinliklerde birçok uygulama ve uyarlama yapmaktadır. Öğrencilerin kaynaştırılması adı altında bireyler hem kaynaştırılmış hem de sınıfın sunduğu atmosferden oldukça güçlü kazanımlar elde etmektedirler (Bilen, 2007).

Ülkemizde, ana okul döneminden ilkökul dönemine geçiş süresinde birçok hizmet içi eğitim faaliyetleri, danışmanlık hizmetleri ve kaynaştırma uygulamalarının geliştirilmesi süresinde MEB yol gösterici olmuştur (Akçamete, 2009). Eğitimlere katılan öğretmenlerin birbirlerinden farklı birçok farklı yaş grupları ve farklı derecede öğrencilerle çalıştıkları görülmektedir. MEB, öğretmenlerin karşılaştıkları her türlü zorluklara karşı bilgi ve becerileri hizmet içi eğitimlerle, okul bünyesinde yapılan seminerlerle destekleyici olmuştur ama öğretmenlerin bazı kaynaştırma bütünleştirme uygulamalarında bireylerin eğitimlerinde yetersiz kaldıkları görülsede, bireylerin yetersizlikleri ayırt edilmeden, aynı ortamlarda akranlarıyla beraber eğitim almaları görüşünde olumlu tutumlara sahiptirler. Bu görüş ülkemizde birçok çalışmaların devam edeceği yönünde ve bütünleştirme tanımının tüm bireyler için eğitimin eşit düzeyde uygulanmasını, tüm okullarda özel gereksinimli bireylerin sayısının artmasını sağlayacaktır (Özaydın ve Çolak, 2011).

Başarılı bütünleştirme uygulamasının temelinde genel eğitim öğretmenlerinin, yetersizliği olan öğrencilerin sınıflarda tam zamanlı olarak yerleştirmelerine karşı tutumlarıdır, öğretmenler bu uygulamaya ilişkin pozitif olmalarına karşın; sınıf içerisinde ek süre, bütünleştirme eğitimi için bilgilendirme ve özel eğitim materyalleri kapsamında ek desteklere ihtiyaçları olduklarını belirtmişlerdir. Farklı derecede olan öğrenciler etkili iletişim ve empati kurarak birçok problemlerle başa çıkacakları düşünülmektedir çünkü sınıf ortamını iyi yöneten öğretmenlerin bakış açılarıyla öğrencilerin düşüncelerinde ve kişisel gelişimlerinde ilerleme görülmektedir (Kış, 2013).

Öğretmenlerin gücünü kullanmada başvurdukları yollar vardır, öğrenmeyi kolaylaştırıcı rolü, mesleki uzmanlık rolü, farklı türde öğrenciyle çalışma kapasitesi

gibi birçok rolü vardır. Bütünleştirme uygulamasında büyük role sahip olan öğretmenler herkes için eğitimin başarılmasında, kabul edici bir ortamın oluşturulmasında en etkili araçtır. Öğretmen rollerinden en önemlisi de öğrenmeyi genellemedir. Bilgiyi öğrencilere aktaran öğrenme etkinliklerini çeşitlendiren öğretmenler dersi planlama aşamasında programda yer alan davranışları ve öğrencilere uygun olanakları seçerek hazırlık yapar. Öğretmenler öğrenme-öğretme sürecinde plan ve program üzerinde ilerleyerek öğrenci gelişimlerini takip etmektedir ve eğitimi bu şekilde en üst seviyeye çıkarmaktadır. Bütünleştirme uygulamasında ki öğretmenler sınıfında bulunan yetersizliği olan öğrencilerin her türlü ihtiyaçlarını karşılaması gerektiği düşünülmektedir (Aker, 2014).

Sınıf öğretmenlerinin ve ana okul öğretmenlerinin öğrenme etkinliklerinde sınıf düzenini koruma ihtiyacı duyan öğretmenlerin görev ve sorumlulukları birbirinden farklıdır. Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasında ki öğrencilerin kazanımlarını öğrencilerin o an ki durumlarını sınıfa entegre ederek birçok uyarılama yapmaktadır ve sınıftaki tüm öğrencilerin ihtiyacına yönelik olması yönünde planlama yapmaktadır (Kırcalı-İftar, 1998).

Bütünleştirilmiş eğitimin temelinde farklı stratejiler kullanan, günlük yaşamını ve eğitim hayatını bireysel farklılıkları ayırt etmeden tümüne ulaşabilen ve fayda sağlayan öğrencilere yararı olan öğretmen tasarlayabilmektedir. Eğitimi verimli kullanan sınıf öğretmenleri, sınıflarındaki öğrencilerin tümüne aynı bakış açısıyla yaklaşmakta ve farklı öğrencilerin bireysel özelliklerini hedef alan farklı stratejiler uygulamaktadırlar. Ayrıca özel gereksinimli bireylere yoldaşlık edecek olan akranlarının, onların doğasını anlamalarında yardımcı olmak, akranlarına özel gereksinimlilik hakkında bilgi vermek öğretmenlerimiz için kaçınılmaz bir konudur. Etkili bütünleştirme ortamının oluşması sadece olumlu tutumlara sahip olma açısından değil, sınıf öğretmenlerinin eğitim programlarını farklı gereksinimlere göre uyarılama ve etkili sınıf yöntemi tekniklerini kullanma açısından gerekli deneyimlere sahip olmalıdır (Sucuoğlu, Ünsal ve Özokçu, 2004). Sonuç olarak bütün eğitimciler tüm öğrencilerinin öğrenmeleri ile davranışsal serüvenlerini en üst düzeye çıkarma yolunda gayret gösterirler çünkü bu durum genel eğitim öğretmenleri için de özel eğitim öğretmenleri içinde bütünleşmenin sadece engeli olan öğrenciler için değil tüm öğrencilere yönelik olduğunu açıklamaktadırlar (McLeskey, Rosenberg ve Westling, 2010).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, KKTC’de görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinde bütünleştirme uygulamalarına yer vermek ve onların görüşlerini alarak değerlendirmektir. Araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılında KKTC’deki kaynaştırmanın uygulandığı ilkokullarda, kaynak (destek) odadaki özel eğitim öğretmeni ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan ana okul ve sınıf öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmada KKTC’de görev yapan özel eğitim öğretmeni ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan ana okul ve sınıf öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir.

1.2.1 Alt Amaçlar

1. Özel eğitim öğretmenleri, ana okul ve sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulaması hakkındaki görüşleri nelerdir?
2. Özel eğitim öğretmenleri, ana okul ve sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulaması hakkındaki tutumları nedir?
3. Özel eğitim öğretmenleri, ana okul ve sınıf öğretmenlerinin bütünleştirmeyi sınıflarında entegre edebilmeleri nedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bütünleştirme eğitiminin temel amacı, normal gelişim gösteren bireylerle özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere yönelik hazırlanan tüm şartların, farklı uygulamalarla ayrı yapılar ve kurumlar yaratmak yerine, daha üst seviyede aynı ortamda tüm enstrümanlara aynı ölçüde erişim ve katılımlarını sağlamaktır. Bu nedenle, bütünleştirici, kapsayıcı bir eğitim sisteminin kurulması, birçok parçaların bütünleşmesi ve anlamlı etkiler yaratması gerekmektedir. Kurumların, destek eğitim hizmetlerinin engellilere yönelik tüm ortamların iyileştirilmesi yolunda eşit fırsatlar sunma ve eğitim kalitesinin daha çok çeşitlendirilmesi yolunda çaba göstermesi gerekmektedir (Keser, 2016). Bütünleştirme tanımını ele aldığımızda okul uygulamalarının engel türlerini ayırt etmeden, normal bir örgün eğitimin daha üstünde, olması gerekenden daha fazla ekipman ve materyallerin değiştirilmesini sağlayacak şekilde bireysel olarak planlanmış ve sistematik şekilde düzenlenmesini gerektirir.

Öğretmenler eğitimin her modelinde özel eğitime gereksinimi olan bireylere yönelik yapılan programları özenle hazırlamalıdır. Yapılan düzenlemeler ile özel

gereksinimli bireylerin, her ortamda kendini ifade edebilme, iyi ilişkiler kurup etkileşime girme, çevreye uyum sağlama ve kendi kendini geliştirebilen bireylerin geleceklerindeki hayata hazırlanmaları için önemlidir. Özel gereksinimli bireylerin eğitimlerini etkileyecek olan bu uygulamanın, öğretmenler tarafından okullarda uygulanması, öğretmenlere destek hizmetlerin sağlanmasıyla mümkün olabileceği kanısına varılmıştır (Salend, 2011).

Kuzey Kıbrıs'ta son zamanlarda yaygınlaşan kaynaştırma kavramı genel eğitim sınıflarında öncelikli hedefleri oluşturmuştur. Her sınıfta en az 3 kaynaştırma öğrencisinin bulunmasıyla gerekli alt yapının hazırlanması ve özel eğitime yön verecek gerekli düzenlemelerle önemli çalışmalar yapılmaktadır. Kaynaştırma uygulaması hakkında alt yapının oluşturulması yeni kavramların da uygulanması hakkında zemin hazırlamıştır. Ancak Kıbrıs'ta bütünleştirme kavramına yönelik bir çalışmanın bulunmamasından dolayı, kaynaştırma eğitimi uygulamalarındaki öğretmenlerin, öğrencileri bütünleştirme uygulamasına dahil ederek sınıf içindeki uyumun ortaya çıkarılmasını ve öğretmenlerin bu hakkındaki görüşlerini değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bütünleştirme uygulamasının tüm bireylere eşit düzeyde eğitim olanaklarını sunması, uygulamanın ayırım yapılmadan toplumun daha geniş kesimleriyle kaynaşmalarını sağlaması uygulamanın ne kadar önemli olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Bütünleştirme, çocuğun özel gereksinimi olsun veya olmasın tüm yetersizlik türündeki bireyleri kapsar. Kuzey Kıbrıs'ta engelli bireylerin sayısının fazla olmasından dolayı öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileri hakkında daha fazla bilgiye sahip olmalarını gerektirir, bunun yanı sıra bütünleştirme uygulamasının genel eğitim öğretmenlerinin sınıf içinde yeni düzenlemelere yer vermesi eğitimi daha üst düzeye çıkaracaktır. Bu uygulama, öğretmenlerin bireysel ve kültürel farklılıkları içinde olan bir çok öğrenci ile oluşan sınıf ortamında öğrencilerle entegrasyonu oluşturmasının eğitimin kalitesini daha çok arttıracak ve hem özel gereksinimli bireylerin hem de normal gelişim gösteren bireylerin bakış açılarını değiştireceğini, bireylerde empati duygusunun artacağını ve eğitim modellerinin çeşitleneceği bir uygulama olabileceği açısından önemlidir (Korucu, 2005).

1.4. Sınırlılıklar

- Bu araştırma, KKTC'deki kaynaştırmanın uygulandığı ilkokullardaki, kaynak(destek) odadaki özel eğitim öğretmenleri ile,
- Kaynaştırmanın uygulandığı ilkokullardaki sınıf öğretmenleri ile,
- Kaynaştırmanın uygulandığı ana okullardaki öğretmenler ile,
- 2018-2019 eğitim öğretim yılının Güz Dönemi ile,
- Araştırma, öğretmenler için hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve görüşme soruları ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

- **Özel Gereksinimli Birey;** Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde tanımlandığı şekliyle, “özel eğitim gerektiren birey, çeşitli nedenlerle bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarına göre beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireyi” ifade etmektedir (Yaralı, 2015).
- **Özel Eğitim;** Özel eğitim, ortalama öğrenci özelliklerinden önemli ölçüde farklılaşan öğrencilere sağlanan, bireysel olarak planlanmış ve bireyin bağımsız yaşama olasılığını en üst düzeye kadar çıkarmayı hedefleyen eğitim hizmetleri bütünüdür (Eripek, 2007).
- **Bütünleştirme;** Tüm özel gereksinimli çocuklar için en iyi eğitim ortamının normal sınıf olduğunu ve çocukların gereksinimleri olan desteği sınıf içinde akranlarından ayrıştırılmadan almaları görüşünü savunan bir uygulamadır (Sucuoğlu, 2006).
- **Kaynaştırma;** Özel gereksinimleri olan bireylerin akranları ile birlikte aynı eğitim ortamlarına aynı sınıflara yerleştirilmeleri görüşünü savunan bir modeldir (Sucuoğlu, 2006).
- **İlkokul öğretmeni;** eğitim dönemindeki çocukların temel eğitimini ve öğretiminin verilmesi için devlet tarafından yürürlüğe giren ve sistemli, programlı devam eden bir süreçte tam zamanlı olarak eğitim veren kişidir (Sucuoğlu, 2006).
- **Ana okul öğretmeni;** 2-6 yaş grubundaki bireylere bedensel psiko-motor, sosyal-duygusal, zihin ve dil gelişiminin tamamlayacağı, kişiliğinin oluştuğu ve çocuğun sürekli olarak değiştiği dönemde eğitim veren kişidir (Sünbül ve Sargın 2002).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili kavramların tanımlanması, kavramla ilgili ilişkili alt başlıkların açıkça yorumlanması ve konuyla ilgili yapılan yurtiçi ve yurtdışı çalışmalara yer verildiği bölümdür.

2.1. Özel Eğitim Kavramı ve Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylerin Tanımlanması

Bireyler, hem kişisel nitelikleri hem de eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından farklılık gösterebilir. Söz konusu özel gereksinimli olan bireyler bazı fiziksel ve zihinsel problemleri nedeniyle yaşlarına uygun eylemleri gerçekleştirme de yetersiz kalabilir. Ayrıca bireyler, bu zihinsel ve fiziksel problemleri nedeniyle cinsiyetlerine, yaşlarına, sosyo-kültürel farklılıkları ile ilişkili olarak toplumdaki rollerini oynama konusunda bazı engellere sahiptirler. Bütün bu sebepler bireylerin kendilerine özel eğitime gereksinim duymalarına sebebiyet vermektedir. Bireylerin ortalama niteliklerinden büyük ölçekte çeşitlilik gösteren bireylere sağlanan, kişiye özel olarak planlanan ve kişilerin herhangi birine bağlı olmadan hayatlarını idame ettirme düzeylerini en üst seviyeye çıkarmayı amaçlayan eğitim uygulamalarının bütünü ‘özel eğitim’ olarak tanımlanmaktadır (Eripek, 2005).

Özel eğitim diğer bir tanım ile bazı fiziki ve zihinsel problemleri nedeniyle verilecek olan eğitime gereksinim duyan bireylere eğitim verilebilmesi için özel yetiştirilen öğretmenler ve kişiye özel bir şekilde hazırlanan eğitim programları ile kişinin fiziki ve zihinsel problemlerine uygun bir atmosferde gerçekleştiren eğitimidir’ (Eripek, Özsoy ve Özyürek, 1998).

Özel eğitim kavramı, Sarı (2012)’ya göre; özel eğitim uygulamalarının verilmesi gerektiği ve farklı olan bireylere verilen; çeşitli yetersizliği bulunan bireylerin bu yetersizliğinin engele dönüşmesini engelleyen, üstün yetenekli olan bireylerin ise bu yeteneklerinden en iyi şekilde faydalanmasını sağlayan eğitim uygulamalarının tamamıdır.

Özel eğitim; kişilerin yetersizlikleri kişiye has özellikler gösterebilmek ile beraber, söz konusu bu yetersizliklerin tanımlanması, gereksinimlerinin tespit edilmesi, eğitim programlarının bu gereksinimler çerçevesinde düzenlenmesi ve planlanması kapsamında aşağıda belirtilen şekillerde sınıflandırılabilir;

- Zihinsel Yetersizliği Olan Kişilere Has Özel Eğitim
- İşitme Yetersizliği Olan Kişilere Has Özel Eğitim
- Görme Yetersizliği Olan Kişilere Has Özel Eğitim
- Ortopedik Yetersizliği Olan Kişilere Has Özel Eğitim
- Özel Öğrenme Güçlüğü Bulunan Kişilere Has Özel Eğitim
- Dil ve Konuşma Yetersizliği Bulunan Kişilere Has Özel Eğitim
- Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Bulunan Kişilere Has Özel Eğitim
- Duygusal, Davranışsal ve Sosyal Uyum Güçlüğü Bulunan Kişilere Has Özel Eğitim
- Otizm Spektrum Bozukluğu Bulunan Bireylere Has Özel Eğitim
- Üstün Yetenekli ve Üstün Zekâlı Bireylere Has Özel Eğitim (Diken, 2008).

Özel eğitim uygulamaları; özel eğitim gereksinimi olan bireylerin ihtiyaçlarına içerik açısından geleneksel eğitim uygulamalarından farklılık göstermektedir. Özel eğitim çocukluktan başlamalıdır. Bu doğrultuda normal gelişim gösteren çocuklara verilen eğitimler, özel eğitim gereksinimi olan bireylere sistemik ve yoğun bir programla ile verilmektedir. Normal gelişim gösteren çocuklar soyunma, giyinme ve yemek yeme gibi davranışlarını çevrelerinden gözlemleyerek öğrenebilirken, özel eğitim gereksinimi olan çocuklarda söz konusu bu günlük eylemler özel eğitim programları ile öğretilmektedir. Bu durumdan da anlaşılacağı üzere geleneksel eğitim programlarında verilecek eğitimlerin içerikleri çocukların gelişim düzeylerine (yaş) geliştirilirken, özel eğitim programlarında içerikler çocukların gereksinimleri göz önüne alınarak belirlenmektedir (Diken, 2008).

Özel eğitime ihtiyaç duyan birey kavramı, fiziki nitelikleri ve/ya da öğrenme becerileri yönünden normalden farklı olan bireyleri için kullanılan bir kavramdır. Bu çerçevede tanımlanan farklılığın seviyesi, hem bireyin özel eğitime gereksinim duyup duymadığının hem de özel eğitim hizmetine uygun olup olmadığının tespit edilmesini sağlamaktadır. Özel eğitime gereksinim duyan bireylerin fiziki durumları, öğrenme becerileri, kişileştirilmiş eğitim programlarının hazırlanmasını zorunlu kılacak seviyede özel olabilmektedir. Psikolojik nitelikler, içinde bulunulan sosyo-ekonomik yapı, eğitim seviyesi, gibi bazı etmenlere bağlı olarak ortaya çıkabilen problemler

sonucunda, özel eğitim uygulamalarının kişileştirilebilmesi zorunlu olabilmektedir (Sarı, 2012).

2.2. Eğitimde Bütünleştirme Olgusu

Özel eğitim konusunda gerçekleşen gelişmeler ile beraber, özel gereksinime sahip olan öğrencilerin gün geçtikçe genel eğitim sınıflarında eğitim almaya başladıkları görülmektedir. Birçok ülkede özel gereksinime sahip kişilere yönelik kaynaştırma uygulamaları yapılmaya başlanmıştır. Bu uygulamalardaki temel hedef; özel gereksinimi bulunan bireylerin yaşlıları ve aileleri ile en çok beraber olabileceği ve aynı esnada eğitim ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanabileceği bir atmosferde eğitim almalarıdır (Saygın, 2015).

Özel eğitim okulu veya özel eğitim sınıfı aracılığı ile ayrıştırılan özel eğitim programları, bazı sebeplerden ötürü sıklıkla eleştirilmektedir. Özel gereksinimi olan öğrencileri yaşlılarından ayırarak sosyal açıdan uyum sağlamalarını zorlaştırması, akademik yönden yeteri kadar fayda sağlamaması ve uygun olmayan öğrencilerin bu sınıflarda eğitim görmesi gibi durumlar bu sebepler arasında gösterilebilir. Özel eğitim kavramı ilk başlarda ayrıştırılmış eğitimle gerçekleştirilirken, zamanla birlikte eğitim çatısı altına girerek bütünleştirme-kaynaştırma uygulamalarının yaygınlaşmasını sağlamıştır (ERG, 2011). Söz konusu bu gelişmeler, özel gereksinimi olan öğrenciler açısından ‘kısıtlayıcı etkenleri en az olan eğitim ortamı’ standardının benimsenmesini desteklemiştir. ‘En az kısıtlayıcı ortam’ Atkın’a (2011) göre, özel gereksinimi olan öğrencinin normal olan yaşlıları ile eğitim gereksinimlerinin en üst seviyede sağlanacağı eğitim ortamıdır.

Engeli ve/veya özel gereksinimi olan kişilerin toplumun geneli ile etkileşimi, toplumun bu kişilere yönelik negatif eğilimlerinin değişmesi ve dolayısı ile onlara daha çok sosyal bütünleşme imkânının sağlanması, onların ayrıştırılmış eğitim ortamları yerine bütünleştirilmiş eğitim ortamlarında eğitimlerini idame ettirmelerini mümkün kılmaktadır. Kaynaştırma eğitimi, engelli ve/veya özel gereksinimi olan öğrencilerin, genel eğitim veren kurumlarda, eğitim içeriğinde herhangi bir değişiklik olmadan eğitimlerini idame ettirebildikleri şeklinde ifade edilmektedir. Türkiye’de mevcut eğitim sisteminde, öğrenciler eğitimsel tanılama sonuçları doğrultusunda ‘hafif, ağır ve orta seviyede engelli’ biçiminde gruplandırılmaktadır. Eğitim kurumlarındaki eğitsel uygulamalarda sadece çok küçük değişiklikler gerçekleştirilerek kaynaştırma uygulamasına dâhil edilen öğrenciler engel düzeyi

‘hafif’ şeklinde tanımlananlardır. Eğitimde bütünleştirme olgusuysa eğitim uygulamalarının, ağır ve orta seviyede engeli bulunan öğrencilerinde örgün eğitimlerini sürdürebilmelerini sağlayacak biçimde düzenlenmesi ve uygulanmasını ifade etmektedir (Keser, 2016).

Bütünleştirme uygulaması; her boyut açısından ayrıntılı bazı planların yapılmasını da mecbur kılmaktadır. Kalifiye bütünleştirme uygulamaları çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerekenlerden bazıları; eğitim kurumlarındaki düzenlemelerin (çevre koridor, sınıf, atölye, labaratuvar, tuvalet, merdiven, yatakhane, vb..) erişebilirlik ile alakalı normlara uygun olup olmadığı, eğitim-öğretim prosesinde sınıf içi eğitimsel düzenlemeler ve uyarlamalardır (Sart ve ark., 2004).

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda bütünleştirme kavramındaki temel olgular şu şekildedir:

- Öğrenci için yapılacak düzenlemeler öğrenci ayrıştırılmadan gerçekleştirilmeli,
- Tüm çocuklara dönüşümlü olarak iyi olduğu yönünü ifade etme ve kullanma imkânı sağlanmalı,
- Gerçekleştirilen uyarlamalar bütün öğrencilerin gereksinimlerine dayalı olarak, kişisel farklılıklar dikkat alınarak gerçekleştirilen uyarlamaların yalnızca belirli bir öğrenci için değil ‘Evrensel Eğitim İlkeleri’ dikkate alınarak daha geniş bir kesime hitap etmesi sağlanmalı,
- Sistemler arası ve sistem içi işbirliği yapılmalı,
- Teknoloji etkin bir biçimde kullanılmalı,
- Bütünleştirme yalnızca fiziksel açıdan düşünülmemeli, sosyal, bilişsel, eğitim, duyuşsal uygulamaları açısından da gerçekleştirilmelidir (Saygın, 2015).

Bütünleştirme uygulamaları, kültürel, sosyal, eğitimsel, yaşamsal aktivite ve imkânlarla bütün toplum mensuplarıyla eşit seviyede erişimde zorluk çeken tüm çocukları kapsadığı için çocuğun özel ihtiyacı ve/veya engelinin bulunup bulunmaması herhangi bir önem arz etmemektedir. Bütünleştirme uygulamalarında bahsedilen bireyler belirli bir engele ve/veya gereksinime yönelik tanılanmış (görme, işitme, zihinsel engelliler vb.) olanlar ile beraber bütün gelişim alanları yönünden dezavantajlı grupları da kapsamaktadır (ÖRGM, 2013).

Özel eğitimin öznelere ve kapsamı dünya çağında genişleme göstermektedir. Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği Ülkeleriye bu değişiklikleri uygulamaya sokan ülkelerin başında gelmektedir. Tüm bunlarla ilişki olarak yalnızca özel eğitim gereksinimine sahip olan öğrenciler açısından değil bütün öğrenciler açısından bütünleşmeye dayalı eğitim stratejilerinin ve buna izoform düzenlemelerin gerçekleştirildiği görülmektedir. Bütünleştirme uygulamalarına yönelik problemlerin bütün ülkeler için farklı boyutlarda ele alındığı da görülmektedir. Günümüzde özel eğitim sadece ‘engellilik’ kavramı üzerinden incelenmektedir. ‘Herkes için okul’ veya ‘herkes için eğitim’ fikrinin ön plana çıkması ile okul dışı kalma riski bulunan bütün kişiler özel eğitim kapsamına dahil olmaktadır (Akçamete ve ark., 2012).

Bütünleştirme, bireyin çevresindeki tüm etmenleri bir araya getirme güdüsü taşıyan ve çevredeki tüm etkenlerin bireyin ihtiyacına göre, toplumun bu birleşmeyi kabul duyma isteğine bağlı olarak geliştiren bir sistemdir. Bütünleştirme ilkesini oluşturan bazı temel etmenler vardır:

1. Farklılık/çeşitlilik
2. Bireysel gereksinimler
3. Yansıtıcı öğretim
4. İşbirliği

2.3. Eğitimde Kaynaştırma Olgusu

Amerika Birleşik Devletlerinde, çeşitli yetersizlikleri bulunan bireylerin eğitim haklarını korumak ve özel eğitim hizmetlerini sağlamak için tasarlanan IDEA (Engelleri Bireyleri Eğitim Kanunu) adlı bir kanun bulunmaktadır. Söz konusu bu kanunun temel ilkesi özel gereksinimi olan öğrencilerin eğitim hayatlarını ‘en az kısıtlayıcı ortamda’ almaları gerektiğidir. En az kısıtlayıcı ortam şeklinde tanımlanan kavramın iki bölümü bulunmaktadır. Bunlardan ilki; ‘sosyal etkileşim, öğrenme güçlüğü bulunan ve bulunmayan aynı yaş grubundaki öğrenciler arasındaki iletişimi güçlendirir’ bölümüyken, ikincisi; ‘özel gereksinimi olan öğrencilere uygun eğitimin sağlanmasının gerektiğidir’ (Fuchs ve ark., 1995).

En az kısıtlayıcı ortam kavramı Türkiye’de de özel eğitimin temel ilkelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu ilke; özel gereksinimi olan bir öğrencinin, hem normal düzeydeki akranları ile olabildiğince çok birlikte olmasını, hem de eğitim

ihtiyaçlarının en iyi biçimde karşılanmasını sağlayacak eğitim atmosferine yerleştirilmesi gerektiğini öne süren bir ilkedir (Kırcaali ve İftar, 1998).

En az kısıtlayıcı eğitim ortamı, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2006) 'özel eğitim gereksinimi bulunan bireyin; toplum ile bütünleşmesini sağlamaya dayalı öz-bakım, sosyal, iletişim ve dil alanlarındaki davranışlarla seviyesine uygun mesleki ve akademik bilgi ve becerileri kazandırmak amacı ile destek eğitim hizmetlerinin de verildiği ve ayrıca mümkün olduğunca yetersizliği bulunmayan yaşlılarıyla birlikte olmasını sağlayan en uygun eğitim ortamı' biçimine tanımlanmaktadır (MEB, 2006).

Kaynaştırma olgusunun temelini meydana getiren eğitimde minimuma indirgenen ortam uygulaması, zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin zamanlarını olanaklar dâhilinde normal öğrenciler ile beraber geçirmeleri şeklinde ifade edilmektedir. Özel eğitim kavramı dâhilinde ele alınan ve önemli bir alt grubu meydana getiren zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin eğitimlerinde de, en az sınırlandırılmış ortam olarak, genel eğitim veren eğitim kurumları önerilmektedir (Ünal, 2008). Bu ilkedен hareket ile eğitilebilir öğrencilerin eğitimlerini kendi yaşlılarıyla beraber kaynaştırma uygulaması dâhilinde almasına imkân verilmelidir. Özel gereksinimi olan öğrencilerin normal gelişim gösteren çocuklardan ayrıştırılmaları, onların duygusal, zihinsel, dil ve sosyal gelişimlerine negatif açıdan etki etmektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Özel gereksinimi bulunan öğrencilerin normal gelişim gösteren yaşlılarıyla beraber aynı aktivitelere katılım göstermeleri onların birçok alanda başarılı olma arzusunu arttırarak sosyal kabullerini yükselten davranışlar kazanmalarına katkı sağlamaktadır (Şahbaz, 1997; Atay, 1995).

Özel gereksinimi olan öğrenciler kişiselleştirilen eğitim içerikleri aracılığıyla öğrenme ve kapasite hızına uygun eğitim almalarının yanında niteliklerine uygun sosyal, eğitsel ve fiziksel ortamlar düzenlendiğinden başarı, uyum ve kendilerine güven kazanmaları kolaylaşmaktadır (Çevik ve Göksu, 2004).

Özel gereksinimi bulunan öğrenciyle normal gelişim gösteren öğrencilerin aynı ortamda bulunması özel gereksinimi bulunan öğrencilerin gelişimlerine katkı sağlamakta ve sosyalleşme becerilerine katkı sağlamaktadır (Metin, 1992). Kaynaştırma uygulamaları, normal gelişim gösteren öğrencilere lider olma duygusu

kazandırmakla beraber, normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimi bulunan kişilere karşı ahlaki anlayış geliştirmesini sağlamaktadır. Kaynaştırma uygulamaları, normal gelişim gösteren çocuklara sorumluluk alma ve kendine güven duyma konusunda da olumlu çıkarımlar kazandırmaktadır (Battal, 2007 ve Darıca, 1992).

Kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimli çocuklara olduğu kadar normal gelişim gösteren çocuklara da yararları bulunmaktadır. Kaynaştırma eğitimi ile normal gelişim gösteren çocuklar kendilerinden farklı olan çocuklar hakkında olumlu bilgiler edinmekte (Kırcaali-İftar, 1998), onlarla birlikte geçinmeyi (Sucuoğlu ve Kargın, 2006) ve bireysel farklılıkları daha kolay kabul etmeyi öğrenmektedirler (Metin, 1992 ve Şahbaz 1997).

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2006), “kaynaştırma yoluyla eğitim; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır” şeklinde tanımlanmaktadır. Kaynaştırma, gerektiğinde özel gereksinimli öğrenciye ve /veya sınıf öğretmenine destek özel eğitim hizmetleri sağlanması koşuluyla, özel gereksinimli öğrencinin normal eğitim ortamında eğitilmesidir (MEB, 2006; Kırcaali ve İftar,1992).

Sucuoğlu ve Kargın'ın (2006) York ve Tundidor'dan aktardığına göre ise, engelli öğrencilerin (1) ailedeki ve diğer kardeşleri ve akranlarıyla aynı okula gitmesi, (2) Aynı yaştaki akranlarıyla aynı sınıfta bulunması (3) öğrenciye ve/veya öğretmene gereksinim duydukları destek özel eğitim hizmetlerinin sağlanması kaynaştırma olarak ifade edilmektedir.

Bu üç tanıma birlikte bakıldığında kaynaştırma kavramının, hem özel gereksinimli öğrencinin akranlarıyla aynı sınıfta eğitilmesi anlamına gelen birlikte eğitim kavramını, hem de bu eğitim sırasında öğretmene ve/veya özel gereksinimli öğrenciye sağlanan destekleyici özel eğitim hizmetleri kavramını içerdiğini görüyoruz (Sucuoğlu ve Kargın, 2006). Bir başka deyişle, başlangıçta özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim ortamlarına sadece fiziksel olarak yerleştirilmesi olarak algılanan kaynaştırma, günümüzde tüm öğrencileri kapsayacak şekilde gerekli destek hizmetlerin aynı sınıf ortamında sunulması olarak algılanmaktadır (Çolak, 2007). Özel gereksinimli öğrencilerin akranları ile aynı sınıfa, fiziksel olarak yerleştirilmesi yeterli

değildir. Sınıf öğretmeni, özel gereksinimli olan ya da olmayan tüm öğrencilerin akademik sorumluluğuna odaklanmak durumundadır. Özel gereksinimli öğrenciler hiçbir destek hizmet sağlanmaksızın sınıfa yerleştirildiğinde, ne yetersizliği olan öğrencilere ihtiyaçları olan beceriler öğretilir, ne de akranlar arkadaşlarına karşı daha saygılı ve duyarlı olmaya hazırlanabilirler. Öğretmen, bütün öğrenciler için, kaynaştırmanın hem akademik hem de sosyal katkılarının, artarak devam etmesini sağlamak zorundadır (Vural, 2008).

Kaynaştırma, öğrencilerin sadece yetersizlikleri değil, aynı zamanda yetenekleri doğrultusunda sunulan bir eğitim seklidir. Özel gereksinimli öğrencilerin yetersizliği olmayan, normal gelişim gösteren akranları ile birlikte, aynı sınıfta eğitim görmeleri fiziksel kaynaştırmayı, özel gereksinimli öğrencinin akranları ve çevresindeki yetişkinlerle ilişkilerinin desteklenmesi sosyal kaynaştırmayı ve özel gereksinimli öğrencinin eğitiminin yetenekleri doğrultusunda planlanarak sunulması da eğitimsel kaynaştırmayı ifade etmektedir (Eripek, 1998).

- Kaynaştırma uygulaması yapan öğretmenlerde bulunması gereken sorumluluklar

İyi bir kaynaştırma uygulamasının olabilmesi için, öncelikle genel ve özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilere farklı stratejiler uygulamasına yönelik bir takım yeteneklere sahip olmaları gerekmektedir. Bunlar; Öğretmenin, öğrencilerin sınıfa ve okul ortamına uyum sağlaması, sınıf içinde bireylerin uyum sağlaması için öğretmenin ortak grup etkinliklerini kurabilmesi, öğrenciler arasında hiçbir ayırım yapmadan her öğrenci için uygun beklentiler oluşturmak, öğrencilerin hoşuna giden etkinlikler ve basit uyarlamalar yapmak en başta sahip olması gereken yeteneklerdendir. Öğrencinin özel gereksinimi olması bir yana bireyin içindeki yeteneği ve becerilerini ortaya çıkarabilme becerisine sahip olmalıdır (Sarı, 2002).

Özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun şekilde eğitim ortamı oluşturularak akademik olarak başarıları arttırılabilir (Morce, 1996). Öğretmenin her öğrencisinin özgüvenini tamamlaması ve kendini tam anlamı ile ifade edebilmesini sağlaması gerekmektedir. Bununla birlikte, bir sınıf öğretmenin sorumlulukları içinde şunları söyleyebiliriz; öğretmenin çocuğa ulaşmak ve daha verimli olabilmek için ihtiyacı olan her şeyi anne ve baba ile paylaşmalıdır.

Her bir öğrencisinin gelişimini tam anlamı ile incelemeli, takip etmeli ve bütün öğrencileri için birer portfolyo (kişisel gelişim) dosyası oluşturarak, gözlemlerini öğrenci için oluşturduğu bu gelişim dosyalarına yazmalıdır. Özel eğitimin gerekliliği ve nasıl uygulanacağı konularıyla ilgili bilgi toplamalı bu konudaki eksik yanlarını tamamlamalıdır. Aralıklı periyodlarla, özel eğitim okullarındaki öğretmenlerle ve rehberlik araştırma merkezlerindeki danışmanlarla iletişim kurmalı ve mutlaka bir bireysel eğitim programı oluşturarak oluşturduğu programı uygulaması gerekmektedir. Öğretmenlerle düzenli toplantılar yapmak, öğretmenlere ihtiyaç olduğunu belirtmek, öğretmenlere yalnız olmadıklarını belirtmek, engel türleri ve özellikleri konusunda bilgi vermek, davranış ve sınıf kontrolü konusunda bilgi vermek gibi etkinlikler düzenlenebilir (Batu, 2000).

Sınıfta sürekli grup çalışmaları yaptırarak, çocukların beyin fırtınası yapmasını sağlamalı, özel eğitim çocuklarının, grup desteği ile pratik düşünme ve hızlı hareket edebilme yeteneklerini güçlendirmelidir. Öğrencilerini mutlaka sevmeli, onları sevdiğini hissettirmeli ve beden dilini çok iyi kullanabilmelidir. Tüm çocuklarla, yapılacak grup çalışmalarının çok daha verimli olması için proje tabanlı çalışmalıdır. Salend'e göre (1984), özürlü öğrencinin kaynaştırma uygulamasına hazırlanması ve kaynaştırmanın başarılı bir şekilde yürütülmesi çok önemli unsurlardandır.

Normal eğitim ve özel eğitim ortamları, öğretim düzeni, ders programları, öğretim yöntemleri, davranışsal beklentiler, fiziksel ortam ve öğrenci sosyalleşmesi bakımından birbirlerinden farklılıklar sergilemektedir. Bu nedenle, eğer özel eğitim ortamından normal eğitim ortamına başarılı bir geçiş olması bekleniyorsa, kaynaştırılan öğrenci, normal sınıfın davranışsal ve akademik gereklerine tam anlamıyla hazırlanmalıdır. Normal sınıflardaki kaynaştırma eğitimi, yalnızca belli bölgelerdeki birkaç öğrenciye uygulanan bir süreç olmaktan çıkıp genel olarak her yerde uygulanabilen mevcut bir sisteme dönüştürülmelidir. Bu da her seviyedeki öğrencinin bireysel yetenekleriyle ilişkili olup, uygun eğitim sistemi ve eğitim fırsatlarını geliştirmek için gerekli bilgiyi toplamak amacıyla yapılacak araştırmalarla sağlanmalıdır. Bu araştırmalar sadece kaynaştırma çocuklarının normal akranları ile aynı sınıf ortamında kaynaştırılıp kaynaştırılmamasıyla ilgili araştırmalar değildir (Giangreco, 1993).

Okulöncesi eğitim kurumlarında, özel eğitim hizmetlerinin sağlanması durumunda, okul programında, fiziksel ortamda bazı özelliklere dikkat edilmelidir.

Bunlar, eğitim programının bireyselleştirilmesi, ortamın fiziksel olarak tüm çocuklara yönelik uygun hale getirilmesi, günlük planların düzenli bir şekilde uygulanması ve çocukların bireysel ihtiyaçlarının dikkate alınması şeklinde sıralanabilir. Yetersizliği olan bireylere yönelik erken eğitim ve okulöncesi eğitim hizmetlerinden beklenen hizmetler; yetersizliği olan bireylerin tüm alanlarındaki gelişimini hızlandırmak, gelecekteki yaşamlarında olabildiğince bağımsız davranabilmelerini sağlamak, özüne engelle dönüşmesini önlemektir. Böylelikle, ilköğretime başladığında normal eğitim ortamlarından yararlanma olasılığını arttırmak ve yetersizlik gösteren çocuğa sahip ailenin yaşadığı duygusal ve toplumsal sorunları azaltmak mümkün olabilecektir (Eripek, 2003).

2.4. Kaynaştırma uygulamaları

Kaynaştırma eğitimi, normal gelişim gösteren birey ve özel gereksinimli bireylerin toplum içinde uyum sağlamalarını, ilgi ve yeteneklerini en iyi şekilde uyarlayabilecekleri ortamı sağlamaktadır. Bütünleştirme eğitimi de kaynaştırma eğitiminde ki hedef ve amaçların aynısını taşımaktadır. Toplumdaki tüm insanların bakış açıları, yaşam tarzları ve ilgi ve ihtiyaçları birbirinden farklıdır (Demir ve Açar, 2011). Kaynaştırma eğitimi de bireylerin kişisel özelliklerinde sınıf içi okul dışı ortamlarında birçok etmenlerin etkisinde kaldığını ve farklı düzenlemelerle oluşmasına neden olmuştur. Genel eğitim öğretmenlerin birçoğu bu etmenlerden etkilenecek farklı düzeyde olan öğrencilerin ortama uyumlanabilmesi, kabul edilebilmesi için sınıfta bazen tam zamanlı olarak bazen de yarı zamanlı olarak katılmalarını sağlamıştır.

Öğretmenlerin yeterliliklerine ve öğrencilerin özelliklerine göre kaynaştırma uygulamalarında farklı yöntemlere gidilmiştir. Kaynaştırmanın bu yöntemleri kullanmasındaki asıl amaç bireylerin ihtiyaçları ve düzeylerine göre eğitimin uyumlanabilmesini sağlamıştır. Kaynaştırma yöntemlerinin başlıcaları tam zamanlı kaynaştırma ve yarı zamanlı kaynaştırmadır.

2.4.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma

Özel eğitime ihtiyacı olan bireyin tam gün boyunca normal sınıfta akranları ile birlikte aldığı eğitime tam zamanlı kaynaştırma denir. Özel gereksinimli birey, eğitim sürecinin her anında aktif olarak rol alan, genel eğitim öğretmenlerinin yaptığı tüm etkinliklerde, ders içeriklerinde ve değerlendirmelerin her sürecinde öğrenciyi dahil etme eyleminde bulunmaktadır. Öğretmenler genel müfredatın tüm içeriğine öğrenciyi

katarak, aynı programı kullanmasa da, bireyin ihtiyaçlarına göre özel eğitim programları bireye göre uyarlayarak bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlar ve tam gün boyunca uygulamaktadır (Özgür, 2011).

2.4.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma

Yarı zamanlı kaynaştırma, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin mümkün olduğunca normal gelişim gösteren bireylerle aynı ortamda birlikte eğitim almasıdır. Sınıf öğretmenleri özel gereksinimli öğrenciler için BEP biriminde alınan kararlarla öğrencinin ihtiyaçlarına göre, sınıf düzenine uygun bir şekilde BEP/BÖP programlarını hazırlama sorumluluğuna sahiptir. Öğretmenler öğrencilerin ihtiyaçlarına yetebildikleri kadar sınıf içinde birçok uyarlama yapmakta ve dönem sonunda gelişimlerini değerlendirmektedir ama bazı durumlarda bireyin destek hizmetlere ihtiyaç duyması, farklı alanlarda yetersizliğine göre eğitimi görmesi bireyin gelişimine büyük ölçüde katkı sağladığını göstermektedir (Ersoy ve Avcı, 2001).

Yarı zamanlı kaynaştırma terimi ilköğretim okullarında özel eğitim biriminin daha çok olduğu yerlerde fazlasıyla uygulanmaktadır. Öğretmenler işbirliği içerisinde bireyin eğitim programında çeşitlilik sağladığını, farklı ortamlarda genelleme yaptığını ve bu şekilde öğrencinin uygun olan ve olmayan davranışlarında düzenleme yapıldığını göstermektedir. Öğretmenler kaynaştırma eğitiminde, bireyin sadece okul çevresini değil, genel eğitimine anne ve babanın da katılımını sağlamaktadır (Nayır ve Kepenekci, 2013). Bu şekilde kaynaştırma eğitiminin toplumun, okulun ve öğrencilerin zihniyetinin değiştiğini gösterme yolunda ilerlemektedir.

2.5. Bütünleştirme ve Kaynaştırma Çalışmaları İle İlgili Yasal Gelişmeler

Türkiye’de eğitilebilir (orta düzeyde öğrenme yetersizliği) olan bireylerin eğitimleri kaynaştırma dışında özel eğitim okulları ve normal ilköğretim okulu bünyesindeki özel eğitim sınıflarında sürdürülmektedir. Türkiye’de kaynaştırmanın uygulama esasları net olarak 18 Ocak 2000 tarihinde yayımlanan ve 31 Mayıs 2006 tarihinde üzerinde bazı değişiklikler yapılarak tekrar yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde şekillenmiştir. Bu yönetmeliğe göre normal ilköğretim okullarına yerleştirilen söz konusu öğrencilere destek hizmet sağlamak üzere eğitsel tanılama, izleme ve değerlendirme ekibi kurulması söz konusudur. Kaynaştırma öğrencisi olarak yerleştirilen özel gereksinimi olan öğrencilerin gelişimlerinin izlenmesi gerçekleştirilir. Ayrıca yine bu yönetmeliğe göre, kaynaştırma uygulamaları yapılan kurumlarda özel gereksinimi olan öğrencinin

gereksinimleri çerçevesinde kurumun fiziksel, sosyal, psikolojik ortamında ve eğitim programlarında destek hizmetler ile gerekli düzenlemeler yapılması gereği ortaya konmuştur (MEB, 2006).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne (2006) göre, kaynaştırma uygulamalarına devam edecek öğrencilerin birden fazla yetersizliğinin olmamasına, erken yaşta tanılanmış, ailesinin işbirliğine açık ve eğitim almaya yatkın, cihaz kullanması gerekenlerin mutlaka cihazlandırılmış zihinsel öğrenme yetersizliği olan öğrencilerin hafif ve orta düzeyde zihinsel yetersizliği olanlardan olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Yine bu yönetmeliğe göre, kaynaştırma uygulamaları yapılan kurumlarda tüm kurum personelinin, öğrencilerin bireysel ve gelişim özellikleri hakkında bilgilendirilmeleri esastır. Okul öncesi dönemden başlayarak kaynaştırma ortamında eğitim gören özel gereksinimli öğrencilerin sayısının artmış olması sevindirici olmakla birlikte, uygulamada çeşitli sorunlar karşımıza çıkmaktadır (MEB, 2006; Akçamete ve ark., 2007). Özel eğitim alanında yetişmiş personelin yetersizliği, öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik ön yargıları, yönetmelikte belirtilen gerekli düzenlemelerin yapılmasında yaşanan eksiklikler, özel eğitimde destek hizmetlerin yetersizliği başka bir deyişle ne sınıf öğretmenine ne de öğrencilere destek hizmet götürülememesi, bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanmasındaki sorunlar, vb. nedenler kaynaştırma uygulamalarının etkililiğini azaltmaktadır (Batu ve ark., 2004; Akçamete ve ark., 2007; Yiğen, 2008).

Salamanca bildirgesi, 1994 yılında Salamanca, İspanya'da 92 devlet ve 25 uluslararası kuruluşan 300'ü aşkın kişinin katıldığı Özel Eğitim Dünya Konferansı gerçekleştirilmiştir. Konferansla, herkes için eğitim hedefi doğrultusunda bütünleştirme yaklaşımının geliştirilmesi ve okulların özellikle özel gereksinimli çocuklar olmak üzere tüm çocuklara hizmet vermesini sağlamak için gerekli siyasal adımların atılması amaçlanmıştır. Konferansta özel eğitim ilkeleri, politikaları ve uygulamalarına ilişkin Salamanca Bildirgesi ve Eylem Çerçevesi kabul edilmiştir. 92 ülke tarafından imzalanan Salamanca Bildirgesi, özel gereksinimli öğrencilerin kaliteli eğitime erişimi konusunda benimsenmesi gereken hedefin sadece bu öğrencilerin eğitim sistemine dâhil edilmeleri değil, eğitim sisteminin tüm öğrencileri kapsayacak bir yapıya kavuşturulması olduğunu uluslararası anlamda tanıyan ilk belge olmuştur. Bildirgede, eğitimin tüm çocuklar için temel bir hak olduğu ve eğitim sistemlerinin

farklı çocukların gereksinimlerini karşılayacak biçimde planlanması ve yapılandırılması gerektiği savunulur (Dede, 1996).

Bildirgede yer alan temel konular aşağıda verilmiştir.

- “Bireysel farklılıklara ve güçlüklerle bakılmaksızın, eğitim sistemlerini tüm çocukları kapsayacak şekilde geliştirmeleri konusuna en üst düzeyde siyasi ve mali önceliği vermeleri;
- Bütünleştirme prensibini, aksi yönde zorlayıcı sebepler olmadıkça bütün çocukları genel eğitim okullarına kayıt ederek, yasalarla ya da politika olarak kabul etmeleri;
- Bütünleştirici okullarla deneyimi olan ülkelerle örnek projeler geliştirmeleri ve bilgi alışverişini desteklemeleri;
- Özel eğitim gereksinimi olan çocuk ve yetişkinlere sunulan eğitim hizmetlerinin, planlanma, izleme ve değerlendirmesi için yerleşmiş ve katılımcı mekanizmalar kurmaları;
- Özel eğitim hizmetlerinin sağlanmasıyla ilgili karar verme ve planlama süreçlerine, anne babaların, toplumun ve özel gereksinimli bireylerle ilgili çalışan kurumların etkin katılımını teşvik etmeleri;
- Erken tanı ve müdahale stratejileri için ve aynı zamanda bütünleştirmenin mesleki eğitim boyutuna dönük daha çok çaba harcamaları;
- Bütünsel bir değişim kapsamında, hizmet öncesi ve hizmet-içi öğretmen yetiştirme programlarının, genel eğitim okullarının özel gereksinimleri karşılamalarını sağlayacak nitelikte olmasını sağlamaları.” (Dede, 1996).

2.6. Konu İle İlgili Yapılan Çalışmalar

2.6.1. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

Ankara Keçiören İlçesi merkez ilköğretim okullarındaki öğretmenler ile veliler arasındaki etkileşimi engelleyen etkenlerin neler olduğunu ortaya koymak amacıyla Doğan (1995) tarafından gerçekleştirilen bu araştırmada bilgi toplamak amacıyla öğretmenlerle ve ailelerle anket geliştirilmiştir. Anketlerle öğretmenler ve velilerin bazı eğitim özellikleri ve okul aile iletişimini belirlemeye yönelik sorular oluşturulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen ve aileler arasında iletişimin az olması, yeterli bilgiye sahip olmaması ve farklı görüşlerin fazla çıkması gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Aktaş (2001), bedensel engelli bireyler hakkında hazırlanan “Bilişsel ve Duyuşsal Temelli Eklektik Program’ın, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin bedensel engelli yaşlılarına ilişkin sosyal kabulleri ve bedensel engelli bireylere yönelik tutumları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla deneysel bir araştırma yapmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Sperstein (1980) tarafından geliştirilen, Türkçe’ye uyarlaması Civelek (1990) tarafından yapılan “Sosyal Kabul Ölçeği” ile “Yetersizlikten Etkilenmiş Bireylere Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, uygulanan programın normal akranların, bedensel engelli yaşlılarına yönelik sosyal kabullerini arttırmada ve bedensel engelli bireylere yönelik tutumların değiştirilmesinde etkili olduğunu göstermiştir.

Yıkılmış ve Bahar (2002)’ın “Kaynaştırma Sınıflarında Çalışan Öğretmenlerin Kaynaştırma Becerilerinin Gerçekleştirme Durumlarının Saptanması” konulu yapılan çalışmada, kaynaştırma sınıfında çalışan öğretmenlerin hiçbir eğitimden yararlanmadıklarını, öğretimi çeşitlendirme ve uygulamada, öğretimi destekleyici ve kolaylaştırıcı etkinliklerde bulunmada, özel gereksinimli öğrencilerin, özel gereksinimi olmayan öğrencilerle iletişimini sağlamada, değerlendirme araç gereç ve süreçlerine zaman ayırmada yetersiz kaldığı görülmektedir.

Artan ve Uyanık-Balat (2003), yaptıkları çalışmada özel ve resmi okul öncesi kurumlarında çalışan okul öncesi öğretmenleriyle kaynaştırmaya ilişkin bilgi ve düşüncelerin incelenmesi amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada öğretmenlerin aldıkları eğitimlerle eğitim düzeylerinin artması ve sınıf içindeki materyallerin çeşitlenmesi özel gereksinimli öğrenciyi isteme oranlarının da yükseldiği belirlenmiştir.

Şahbaz (2004), kaynaştırma sınıflarına devam eden zihin engelli öğrencilerin sosyal kabul düzeylerini belirlemek amacıyla yapmış olduğu araştırmada veri toplama aracı olarak test dışı bireyi tanıma tekniklerinden kimdir bu ve sosyometriyi kullanmıştır. Araştırma sonucunda, zihin engelli öğrencilerin, normal akranları tarafından sosyal kabul düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur.

Kaya (2005), okulöncesi öğretmenleri ile kaynaştırma uygulaması yeterlilik düzeyi belirlemek için görüşme yapmıştır. Bu araştırmanın sonucunda öğretmenlerin öğrencilerin ihtiyaçlarının bir kısmını karşılayabildikleri fakat kendilerini yetersiz

buldukları belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin bir uzman ile işbirliği yapmadıkları ve kaynaştırma ile ilgili eğitimi almadıkları görüşlerine ulaşılmıştır.

Avcıoğlu, Eldeniz-Çetin ve Özbey (2005), yaptıkları çalışmada sınıf ve branş öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yaptıkları bu çalışma da, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma ile ilgili bilgi eksikliğinden dolayı eğitim almaları gerektiği belirlenmiş, özel gereksinimli bireylerin sınıfta bulunmasının normal öğrencilerin farklılıkları fark etmesi ve kabul etmesi açısından yararlı olacağı düşüncesinin çoğunlukta olduğu da belirlenmiştir.

Vuran (2005), ilköğretim düzeyindeki kaynaştırma sınıflarında eğitim alan özel gereksinimli öğrencilerin sosyometrik konumlarını belirlemek amacıyla yapmış olduğu araştırmada, veri toplama aracı olarak akran tercihi tekniğini kullanılmıştır. Araştırma sonucunda hem kaynaştırma öğrencilerinin hem de kaynaştırmaya aday öğrencilerin yarıdan daha fazlasının akranları tarafından reddedildiğini ve sosyal tercih puanlarının düşük olduğu bulunmuştur.

Yıkılmış (2006), il eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamasına yönelik düşüncelerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, yöneticilerin yasal düzenlemeleri yeterli buldukları, kaynaştırmanın özel gereksinimli öğrencilerin yanı sıra normal çocuklara da yarar sağladığı ve tüm bireylere yönelik bakış açılarının değiştiği düşüncesine sahip oldukları belirlenmiştir. Bununla birlikte yöneticilerin kaynaştırma eğitimi hakkında bilgi eksikliklerinin olduğu, öğretmenlerinde kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgilerinin tam olması gerektiğine inandıkları da belirtilmiştir. Yöneticiler ayrıca okuldaki bütün personelin kaynaştırma ile ilgili hizmet içi eğitim alması, seminerlere katılmaları gerektiğini vurgulamışlardır.

Nizamoğlu (2006), sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma konusundaki yeterliliklerin incelemeyi amaçladığı çalışmasında sonuç olarak, sınıf öğretmenlerinin destek hizmetlerden sadece rehber öğretmen olarak yararlandıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri özel gereksinimli olan çocukları dönemin ortasına kadar anca fark edebildiklerini ve daha sonra kendilerince bir program hazırlayıp ve bir yöntem seçip öğretim yaptıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenler sınıftaki diğer çocukları özel gereksinimli arkadaşları hakkında bilgilendirdiklerini ve bunda kendilerini yeterli bulduklarını da belirtmişlerdir.

Şahbaz (2007), normal öğrencilerin kaynaştırma sınıflarına devam eden engelli öğrenciler hakkında bilgilendirilmelerinin, engellilerin sosyal kabul düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla yapmış olduğu araştırmada, veri toplama aracı olarak test dışı bireyi tanıma tekniklerinden ‘Kimdir Bu?’ kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, engelli öğrencilerin toplumsal açıdan olumlu özelliklerinin olduğunu söyleyen öğrenci sayısında artış olduğu, olumsuz özelliklerinin olduğunu söyleyen öğrenci sayısında ise bir azalma olduğu bulunmuştur.

Bilen (2007), tarafından İzmir’de 13 ilköğretim okulunda kaynaştırma uygulamalarında sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve ürettikleri çözüm önerilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmasında sonuç olarak öğretmenlerin kaynaştırmayla ilgili bir hizmet içi eğitim almadıkları, sınıf mevcutlarının uygun olmadığı ve sınıflarda ikiden fazla özel gereksinimli olmasından ve aileler ile işbirliğinin yeterli düzeyde olmamasından farklı program hazırlayamadıkları belirlenmiştir.

Önder ve Karatay (2007), ilköğretim okullarında görev yapan kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin sınıfta yapmış oldukları öğretimsel uyarlamaları belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, öğretmenlerin çoğu, öğrencilerinin okuma, yazma ve matematik gibi akademik derslerde basit yönergeler kullanma, öğretimi ve programı çeşitlendirme gibi uyarlamalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Ancak araştırmadaki öğretmenlerin bu uyarlamalar hakkında ek bir destek almadan okulda bulunan özel eğitim öğretmenlerinin zaman ayıramaması tespit edilmiştir.

Vural ve Yıkılmış (2008), tarafından yapılan araştırmada kaynaştırma uygulamaları sürecinde ilköğretim sınıf öğretmenlerinin, sınıf içindeki öğretim uyarlamalarına ilişkin görüş ve önerileri belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğretmenlerin öğretim uyarlamaları hakkında özel eğitimle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğretimin uyarlanmasında karşılaşılan zorluklara ilişkin ise çoğu kaynaştırma sınıfı öğretmeni zamanın yeterli olmadığı, öğretmenlerin öğrencileri sınıfa entegre etmelerinde bilgi eksiklerinin olduğu, destek alamadıklarını, sınıf mevcutlarının fazla olduğunu ve kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin çoğunun okul yönetiminden, milli eğitim müdürlüğünden, rehberlik araştırma merkezlerinden sürekli olarak bilgi aldıkları görüşleri sonucuna varılmıştır.

Babaoğlu ve Yılmaz (2010), yaptıkları araştırmada sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterliklerini belirlemeği amaçlamıştır. Sonuç olarak sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma ile ilgili hiç eğitim almadıkları ve kendilerini yetersiz gördükleri, eğitim için yaş ortalamasının yüksek olması eğitime karşı isteksiz oldukları belirlenmiştir.

Orhan'ın (2010), yaptığı araştırmada özel gereksinimli öğrencilerle normal gelişim gösteren öğrencilerin karşılaştırıldığı ve öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili tutumlarının incelenmesi amaçlamıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin sosyal beceri ve problem davranışları arasında anlamlı farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin olumsuz tutumlarının başlıca nedenlerinden birinin problem davranışların sınıf içerisinde atmosferi bozduğu olduğu belirlenmiştir.

Demir ve Açar (2011), tarafından yapılan “Kaynaştırma Eğitimi Konusunda Tecrübeli Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri” başlıklı araştırmada öğretmenlerin meslek hayatı boyunca sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin deneyimlerini ve görüşlerini belirtmek amacıyla araştırılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileriyle tecrübe kazandıklarını ve yarıdan fazlası kaynaştırmayı destekler nitelikte görüşmeler yapmışlardır.

Erol (2012), kaynaştırma uygulamasındaki eksiklikleri belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, kaynaştırma öğrencilerini doğal ortamda gözlemlemiş, ulaşılan sonuçları sınıf öğretmenleri ile görüşmeler yaparak desteklemiştir. Çalışmaya farklı yetersizlik gruplarında bulunan özel gereksinimli öğrenciyi dâhil etmiştir. Araştırmacı, özel gereksinimli olan bireylerin normal akranlarıyla aynı ortamda bulunmaktan mutlu olduklarını belirtmiştir. Aynı şekilde normal gelişim gösteren akranlarının da, yetersizliği olan bireyleri kabullenmelerinde sıkıntı yaşanmadığını, uyum sağladıklarını belirtmiştir. Kaynaştırma uygulamasındaki bir takım sorunların, kaynaştırma eğitimi uygulamalarındaki bilgi eksiklikleri, derslik ve materyal sağlamadaki eksiklikler, sınıf öğretmenin kaynaştırma öğrencisine vakit ayırmakta yaşadığı sorunlar, sınıf mevcudunun fazla olması gibi durumların da kaynaştırma eğitimini olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

Yıldız ve Pınar-Sazak (2012), ilköğretim birinci sınıf kaynaştırma uygulamaları yapılan sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilere ilişkin sınıf içindeki davranışlarını incelenmişlerdir. Araştırma sonucuna

göre öğretmenlerin davranışlarının yaşa, cinsiyete, deneyime ve mezun oldukları bölümlere göre anlamlı bir fark oluşturmadığı görüşlerine ulaşılmıştır.

Yılmaz ve Batu (2015)'nin yaptıkları çalışmada, kaynaştırma uygulamalarında, öğretimsel düzenlemelerin ve bilgilendirme çalışmalarının yapılması gerektiğini ayrıca yerleştirme ve tanılama işlemlerinin daha kontrollü bir şekilde yapılmasının gerektiğini belirlemişlerdir. Ayrıca bu unsurlar yapıldığı takdirde daha başarılı çalışmaların yapılacağını belirtmişlerdir.

Batmaz (2017), sınıf öğretmenlerinin görüşlerince, kaynaştırma öğrencilerine yönelik yapılan öğretimsel düzenlemelerin belirlenmesini amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Öğretmenler, dersi işleme yöntemlerini, sunum yapma stratejilerini sıkça değiştirdiklerini ve ölçme değerlendirme basamaklarında kaynaştırma öğrencisine yönelik yapılacak düzenlemeleri yaptıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca araştırma, öğretmenlerin öğretimsel düzenlemeler sırasında en fazla öğrenci velilerinin kaynaştırmaya ilişkin bilgi eksikliklerinde sorunlar yaşadığının belirlenmesini de ortaya çıkarmıştır.

Şahbaz, Atılgan ve Aydemir (2018) yapılan araştırmada, bütünleştirmenin özel gereksinimli çocuklar üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik ölçek uyarlama çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada Kocaeli ili Gebze ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokulu ve ilkokullarda çalışan 170 öğretmenden oluşmaktadır. Yapılan çalışmada Türkçe'ye uyarlanmış olan ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır. Uyarlanan ölçek, Türkiye'de anaokulu ve ilkokullarda çalışan okul öncesi ve sınıf öğretmenleri için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır. Ölçek, bu hali ile anaokulu ve ilkokullarda çalışan okul öncesi ve sınıf öğretmenlerine uygulanabilir bir ölçektir.

2.6.2. Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Madden ve Slavin (1983) işbirlikçi öğrenmenin kaynaştırma uygulamalarına katılan zihinsel engelli öğrencilerin sosyal kabul düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla yapmış olduğu araştırmada, veri toplama aracı olarak sosyometrik teknikler kullanılmışlardır. Araştırma sonucunda, işbirlikçi öğrenmenin, sosyal olarak reddedilen zihinsel engelli öğrencilerin sosyal kabullerinde bir artışa neden olduğu ancak normal gelişim gösteren akranları tarafından arkadaş olarak seçilmelerinde ise bir artışa neden olmadığı sonucunu ortaya koymuşlardır.

Knight (1999)'ın vaka çalışması olarak yürüttüğü araştırma 34 öğrencisi olan ve 5 senelik sınıf öğretmenliği yapan bir öğretmenin sınıfında yapılmıştır. Öncelikle bütünleştirme uygulamalarına yönelik bir senaryo oluşturulmuştur: 6 öğrenme güclüğü olan öğrencilerinin sınıfa gelmesi ve onların sağlıklı bir şekilde bütünleştirilmesi için yapılması gerekenler neler olduğu üzerinde durulmuş ve öneriler geliştirilerek bütünleştirme uygulamalarının nasıl etkili olabileceği üzerinde durulmuştur. Sonuç olarak; öğretmenin tutumu, okulun misyon ve vizyonu, etkili öğretim yöntemleri, öğretim programı, rehberlik uygulamaları vb. alanlarda sorunlar olduğu tespit edilmiş, bu konularda düzenleme ve uyarlamaların yapılmasıyla etkili bir bütünleştirme uygulamasının mümkün olabileceği önerilmiştir.

Avramidis, Bayliss ve Burden (2000) tarafından yapılan bu çalışmanın amacı Exeter Üniversitesi Eğitim Fakültesinden stajını tamamlamış aday öğretmenlerin özel gereksinimli bireylerin genel eğitim okullarında bütünleştirmesine yönelik tutumlarını belirlemektir. Çalışma farklı bölümlerden mezun 135 öğretmen adayı ile anket yapılmış ve nicel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylerin genel eğitim okullarında eğitim almalarına olumlu baktıkları görülmüştür. Bunu etkileyen faktörlerin başında, üniversitede öğretmen eğitimi için aldıkları derslerin geldiği açıklanmıştır. Ayrıca öğretmen adayların deneyim sahibi olmamalarının onların kaygılarını artırdığı da belirtilmiştir.

Avramidis ve Norwich (2002), öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin tutumlarını ve çocukların özel eğitim ihtiyaçları incelemişlerdir. Araştırmada öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasını benimsemedikleri ve uyum sağlayamadıkları görüşlerine yer vermişlerdir. Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin kaynaştırmaya karşı olumlu tutum gösterdiklerini, fakat kaynaştırma eğitimine uyum sağlamaya yönelik herhangi olumlu bir veriye ulaşamamışlardır. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine karşı olan tutumlarında çevresel faktörlerin etkilerinden, fiziki ortam, öğretmenler arası işbirliği gibi eğitim ortamlarını etkileyen değişkenlerin öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik tutumlarını etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Tracie (2009), kaynaştırma uygulamasında eğitim gören ağır derecede yetersizliği olan özel gereksinimli bireylerin kaynaştırılmalarına yönelik öğretmenlerin tutumlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin tutumlarının farklı olmasında özel gereksinimli bireylerin yetersizlik türü ve derecesinin etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca özel eğitim öğretmenleri ve sınıf

öğretmenlerinin tutumlarının karşılaştırılmasında sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin olumsuz bir tutum sergiledikleri sonucu çıkmaktadır.

Larsson (2010) tarafından gelişmekte olan ülkelerde bütünleştirme uygulamalarında özel gereksinimli bireylerin eğitimi için yardımcı teknolojilerin etkili kullanımı konusunda hazırlanana bu çalışmanın amacı; Tanzanya ve Bangladeş ülkelerindeki bütünleştirici eğitim uygulamalarında özel gereksinimli bireylerin eğitimi için yardımcı teknolojilerin etkili kullanımında yaşanan sorunların karşılaştırmalı olarak belirlenmesidir. Araştırma, bu iki ülkeden 3 uzman, 18 öğretmen ve yetkililerle telefon, e-posta ve yüz yüze görüşmeler yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre yardımcı teknolojilerin etkin bir şekilde kullanımının önündeki engeller üç farklı seviye ile açıklanmıştır: 1. Okuldaki işleyiş. 2. Devletlerin Bütünleştirme politikaları 3. Okul, aile ve eğitim kurumları arasındaki yapıcı ve yönlendirici ilişkiler ağıdır. Araştırmanın önerileri kısmında ise; devletlerin yardımcı teknolojiler konusunda fon oluşturma ve yönetmeleri, bakanlıklar arası koordinasyonun oluşturulması, okul, aile ve eğitim kurumları arasındaki yapıcı ve yönlendirici ilişkileri konusunda olumlu tutumların sergilenmesi ve uygulamaların denetimi olarak açıklanmıştır.

Carroll ve arkadaşları (2011) tarafından ABD'nin Colorado eyaletinde yapılan bu çalışmanın amacı, okul kültürünün özel gereksinimli bireylere sağlanan destek hizmetlerini nasıl etkilediğini belirlemek olmuştur. Çalışma nitel araştırma yöntemi ile desenlenmiştir. Özel gereksinimli bireylerin devam ettiği okulun çeşitli kaynaklarından ve ailelerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda araştırmanın temel bulgusu öğretmenlerin, yöneticilerin aldıkları lisans eğitiminin tutumlarını etkilediği şeklinde olmuştur. Bu tutumlar sonucunda da yapılan etkinliklerin şekillendiği belirtilmiştir. Ayrıca ailelerin verdiği bilgiye göre, okul yapısının, okulda yapılan etkinliklerle çocuklara hissettirildiği ve bu katılımlarının artırılması ile okulu daha çok benimsediklerinin görüldüğü belirtilmiştir.

Bütünleştirme uygulamalarının amacının; öğrencilerin hangi alanda olursa olsun güçlü ve zayıf yönleri gözetilmeksizin genel geçer okul sisteminin bir parçası haline getirilmesi olarak açıklandığı bu çalışma Anati (2012) tarafından hazırlanmıştır. Bu araştırmanın amacı, Birleşik Arap Emirlikleri okullarında görev yapan öğretmenlerin perspektifinden şu andaki uygulamaların bütünleştirilmiş eğitim uygulamalarının doğasını nasıl şekillendirdiğini belirlemektir. Özel ve devlet

okullarındaki 26 öğretmenle yapılan bu çalışmanın verileri anket ile toplanmıştır. Araştırmanın bulguları; özel gereksinimli öğrencilerle uğraşacak özel eğitim öğretmenlerinin nitelik olarak yetersiz olması, okul yöneticilerin ve öğretmenlerin bütünleştirme uygulamaları hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları, özellikle özel okullardaki hizmet ve kaynaklar için yeterli finansal desteğin olmaması, bütünleştirme uygulamalarında yaşanan sorunların farkında olunmaması olarak açıklanmıştır. bütünleştirme uygulamalarında yaşanan sorunların spesifik olarak açıklandığı çalışmaların yapılması gerektiği, öğretmenlerin ve yöneticilerin şu andaki uygulamalar için sahip oldukları bilgi ve deneyimlerinin bütünleştirme uygulamalarına yetemeyeceği ve bu konuda eğitim alınması gerektiği, özellikle ağır derecede engeli olan öğrenciler için bütünleştirme uygulamalarında neler yapılabileceğinin öğretmenler tarafından bilinmediği, çocuğun eğitim sürecinde bulunan aile, okul yönetimi ve öğretmenlerin birbiriyle iletişim halinde olmaları ve bir ekip kültürü geliştirmenin gerektiği sonucuna varılmıştır (Anati, 2012).

Kuzey Carolina eyaletine yapılan bu araştırmanın amacı, küçük yaşlarda tanılanması zor Otizm Spektrum Bozukluğu olan (OSB'li) öğrencilere verilen özel eğitim destek hizmetlerin öğrenciler üzerindeki etkisini belirlemektir. Verilen bu hizmetlerin yaş, engellilik derecesi ve demografik özelliklerine göre farklılığın olup olmadığını ortaya koymak da araştırmanın alt amacıdır. Araştırma odak grup görüşmesiyle yapılmıştır. 28 odak grup görüşme sonucu 152 veli ile görüşülmüştür. Bu çalışmada okul öncesi, ilkokul ve ortaokul kademelerinde OSB'li öğrencilere verilen destek hizmetlerin liseye geçişlerde öğrencilere katkısının olup olmadığı belirlenmiştir. Çalışmanın bulgularına bakıldığında OSB'li öğrencilerin liseye kadar aldıkları adaptif beden eğitimi, özel bilgisayar yazılım veya donanımı ve özel ulaşım alma oranının yüksek çıktığı açıklanmış, ama bu öğrencilerin öğrenme stratejilerini alma, mesleki beceriler, davranış yönetimi ve kendini ifade etmedeki oranın akranlarına göre düşük çıktığı açıklanmıştır. Ayrıca engellilik derecesi ve demografik özelliklerin, verilen özel eğitim destek hizmetlerin etkisi üzerinde anlamlı bir farklılığın olduğu ifade edilmiştir (Kucharczyk, 2014).

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılında KKTC'deki kaynaştırmanın uygulandığı ilkokullarda, kaynak odadaki özel eğitim öğretmeni ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf-ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamalarına yönelik görüşlerine ilişkin verilere ulaşmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler ile yapılan nitel bir araştırmadır.

Nitel araştırma, doğal ortamda olayların ve algıların kapsayıcı olması ve konu ile ilgili derinlemesine bilgi vermesi bakımından araştırdığı konuya yorumlayıcı ve doğal olarak yaklaşan insanı merkez alan birden fazla metotta odaklanan araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel araştırmanın amacı, insanların yaşamı sürecince edindiği bilgilerin ve insan davranışlarının oluşturduğu gerçekçi dünyayı katılımcıların görüşlerini derinlemesine inceleyerek farklı bir bakış açısı oluşturabilmektir. Bu süreçte araştırma deseninde olayları ve deneyimleri betimlemeyi ve beklenmeyen durumlara karşı esneklik gösteren, araştırma deseninin kendi içinde tutarlı ve amaca yönelik olması önemlidir (Özdemir, 2010).

Görüşme yöntemi, bireylerin iç dünyasına girerek araştırmanın amaçlarıyla ilgili temel bilgileri insanların düşünceleriyle ilişkilendiren bir araştırma yöntemidir. Görüşmenin planlı ve amaca yönelik olması bu görüşme tekniğini, bir sohbet değil de hedefe yönelik planlanmış bir veri toplama yöntemi yapar (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu metod ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme, hiç cevap kategorisi olmayan, tümü katılımcı tarafından orijinal cümleleri ile cevaplanacak olan sorularla uygulanır. Aynı zamanda bu metod nitel araştırmalarda birçok avantaja da sahiptir. Araştırmacı hem daha önceden hazırladığı soruları sorabilir hem de bu sorular hakkında daha geniş bilgi almak amacıyla ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir. Sorular veya konular belirli bir öncelik sırasında olmak zorunluluğu yoktur. Kullanılan görüşme formu, araştırmanın problemi ile ilgili tüm boyutları ele alarak problemin genel içeriğini güvence altına almak için geliştirilmiş bir yöntemdir (Karasar, 2006; Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış yazılı prosedürlerine bağlı olarak daha sistemli ve planlı bilgi aktarmasıdır (Yıldırım ve Simsek, 2005). Bu nedenle eğitim bilim çalışmalarına daha uygun bir teknik görünümü vermektedir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın Çalışma grubunu, KKTC'deki kaynaştırmanın uygulandığı ilkokullarda, kaynak odadaki özel eğitim öğretmeni ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf/ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik bilgi düzeyleri ve görüşlerine göre belirlenmesi amaçlanmıştır. Kıbrıs'ta Kaynak odanın bulunduğu okulların tümüne ulaşılmıştır. Öncelikli olarak çalışma grubumuzda sadece özel eğitim öğretmenleri ve sınıf öğretmenleriyle çalışılması amaçlanmıştır ama daha sonra MEB kaynak oda listesinde ana okul öğretmenlerinin de olmasıyla çalışmaya sonrasında dahil edilmiştir. Böylelikle; Lefkoşa'da bulunan 10 ilkokul ve 3 ana okul, Girne'de bulunan 6 ilkokul ve 1 ana okul, Güzelyurt'ta 2 ilkokul, Gazimagusa'da 3 ilkokul ve İskele'de 1 ilkokul olmak üzere kaynak oda bulunan 26 okulun tamamına ulaşılmıştır. Bu bağlamda, 22 özel eğitim öğretmeni, 9 ana okul öğretmeni ve 47 sınıf öğretmeniyle görüşme yapılmıştır. Görüşmeler öğretmenlerin gönüllü olma durumlarına göre belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik bilgileri tablo 1, 2 ve 3'de yer almaktadır.

Tablo 1.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri

Öğretmenler	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim Durumu	Görev Ünvanı	Göreve Başlama Süresi	Okutulan Sınıf	Sınıfta Özel Gereksinimli Öğrenci Sayısı	Öğrencinin Tanısı
Ö1	Erkek	36-40	Doktora	Özel Eğitim Öğretmeni	2009	5	4	Çoklu Yetersizlik
Ö2	Kadın	26-30	Yüksek Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	2006	5	2	Çoklu Yetersizlik
Ö3	Erkek	40 ve Üzeri	Yüksek Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	1989	5	4	Çoklu Yetersizlik
Ö4	Kadın	31-35	Yüksek Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	2008	5	4	Çoklu Yetersizlik
Ö5	Kadın	31-35	Yüksek Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	2009	5	4	Çoklu Yetersizlik
Ö6	Kadın	31-35	Yüksek Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	2016	4	4	Çoklu Yetersizlik
Ö7	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	1996	5	5	Çoklu Yetersizlik
Ö8	Erkek	36-40	Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	2002	5	2	Çoklu Yetersizlik
Ö9	Erkek	40 ve Üzeri	Yüksek Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	2000	5	4	Çoklu Yetersizlik
Ö10	Kadın	31-35	Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	2008	5	5	Çoklu Yetersizlik
Ö11	Kadın	31-35	Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	2007	5	5	Çoklu Yetersizlik
Ö12	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	1992	5	5	Çoklu Yetersizlik
Ö13	Erkek	26-30	Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	2011	5	5	Çoklu Yetersizlik
Ö14	Erkek	31-35	Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	2008	5	4	Çoklu Yetersizlik
Ö15	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	1999	5	4	Çoklu Yetersizlik
Ö16	Erkek	36-40	Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	2005	5	5	Çoklu Yetersizlik
Ö17	Kadın	31-35	Yüksek Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	2008	4	5	Çoklu Yetersizlik
Ö18	Kadın	20-25	Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	2017	5	5	Çoklu Yetersizlik

Ö19	Erkek	31-35	Yüksek Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	2006	5	5	Çoklu Yetersizlik
Ö20	Kadın	31-35	Yüksek Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	2010	5	5	Çoklu Yetersizlik
Ö21	Kadın	40 ve Üzeri	Yüksek Lisans	Özel Eğitim Öğretmeni	2001	3	4	Çoklu Yetersizlik
Ö22	Kadın	36-40	Doktora	Özel Eğitim Öğretmeni	2004	5	5	Çoklu Yetersizlik

Tablo 2.

Ana Okul Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri

Öğretmenler	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim Durumu	Görev Ünvanı	Göreve Başlama Süresi	Okutulan Sınıf	Sınıfta Özel Gereksinimli Öğrenci Sayısı	Öğrencinin Tanısı
A1	Kadın	26-30	Yüksek Lisans	Anaokulu Öğretmeni	2009	4	2	Dil ve Konuşma Bozukluğu
A2	Kadın	26-30	Lisans	Anaokulu Öğretmeni	2013	4	4	Çoklu Yetersizlik
A3	Kadın	36-40	Lisans	Anaokulu Öğretmeni	2000	3	4	Zihinsel Yetersizlik
A4	Erkek	40 ve Üzeri	Lisans	Anaokulu Öğretmeni	2015	4	2	Otizm Spektrum Bozukluğu
A5	Kadın	36-40	Lisans	Anaokulu Öğretmeni	1987	4	3	DEHB
A6	Kadın	31-35	Lisans	Anaokulu Öğretmeni	2000	4	3	DEHB
A7	Kadın	31-35	Yüksek Lisans	Anaokulu Öğretmeni	2005	4	2	DEHB
A8	Kadın	31-35	Lisans	Anaokulu Öğretmeni	2004	4	3	Otizm Spektrum Bozukluğu
A9	Kadın	36-40	Lisans	Anaokulu Öğretmeni	2003	3	3	Zihinsel Yetersizlik

Tablo 3.

Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri

Öğretmenler	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim Durumu	Görev Ünvanı	Göreve Başlama Süresi	Okutulan Sınıf	Sınıfta Özel Gereksinimli Öğrenci Sayısı	Öğrencinin Tanısı
S1	Kadın	26-30	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2010	1	2	Öğrenme Güçlüğü
S2	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1990	3	2	DEHB Çoklu
S3	Erkek	40 ve Üzeri	Doktora	Sınıf Öğretmeni	2009	2	4	Yetersizlik Zihinsel
S4	Erkek	40 ve Üzeri	Lisans Yüksek	Sınıf Öğretmeni	1995	3	2	Yetersizlik Öğrenme
S5	Kadın	26-30	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2010	1	2	Güçlüğü Down
S6	Kadın	26-30	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2010	2	3	Sendromlu Otizm Spektrum
S7	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans Yüksek	Sınıf Öğretmeni	1993	3	2	Bozukluğu
S8	Kadın	31-35	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2012	2	4	Disleksi Otizm Spektrum
S9	Kadın	20-25	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2017	1	2	Bozukluğu Çoklu
S10	Erkek	26-30	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2017	2	5	Yetersizlik Öğrenme
S11	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1996	1	2	Güçlüğü Öğrenme
S12	Kadın	36-40	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2001	2	2	Güçlüğü Öğrenme
S13	Kadın	31-35	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2009	3	2	Güçlüğü Öğrenme
S14	Kadın	26-30	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2014	2	5	Güçlüğü Öğrenme
S15	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1993	3	3	Güçlüğü Öğrenme
S16	Kadın	36-40	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1999	2	4	Güçlüğü
S17	Kadın	36-40	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2005	3	1	DEHB Öğrenme
S18	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1993	1	3	Güçlüğü Öğrenme
S19	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1990	2	4	Güçlüğü Zihinsel
S20	Kadın	26-30	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2013	1	4	Yetersizlik Öğrenme
S21	Erkek	30-40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2014	2	4	Güçlüğü Öğrenme
S22	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1991	2	2	Güçlüğü
S23	Kadın	36-40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1993	2	3	Disleksi Öğrenme
S24	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2000	1	2	Güçlüğü
S25	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1987	2	2	DEHB Öğrenme
S26	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1990	2	3	Güçlüğü

S27	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1990	2	2	Otizm Spektrum Bozukluğu
S28	Kadın	26- 30	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2011	2	4	Öğrenme Güçlüğü
S29	Kadın	31- 35	Yüksek Lisans	Sınıf Öğretmeni	2004	1	4	DEHB
S30	Kadın	26- 30	Yüksek Lisans	Sınıf Öğretmeni	2012	2	2	Zihinsel Yetersizlik
S31	Kadın	26- 30	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2012	3	1	Zihinsel Yetersizlik
S32	Kadın	40 ve Üzeri	Yüksek Lisans	Sınıf Öğretmeni	1995	2	2	Otizm Spektrum Bozukluğu
S33	Kadın	31- 35	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2010	2	3	Öğrenme Güçlüğü
S34	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1993	3	1	Zihinsel Yetersizlik
S35	Kadın	20- 25	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2016	3	3	Zihinsel Yetersizlik
S36	Kadın	36- 40	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2000	3	2	Öğrenme Güçlüğü
S37	Erkek	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1992	3	2	Öğrenme Güçlüğü
S38	Kadın	31- 35	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2005	1	4	Öğrenme Güçlüğü
S39	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1990	2	2	Öğrenme Güçlüğü
S40	Erkek	40 ve Üzeri	Yüksek Lisans	Sınıf Öğretmeni	1995	3	2	Otizm Spektrum Bozukluğu
S41	Erkek	26- 30	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2013	1	2	Otizm Spektrum Bozukluğu
S42	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1993	3	2	Zihinsel Yetersizlik
S43	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1995	3	4	Öğrenme Güçlüğü
S44	Kadın	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1993	3	2	Çoklu Yetersizlik
S45	Erkek	40 ve Üzeri	Lisans	Sınıf Öğretmeni	1995	3	3	DEHB
S46	Kadın	36- 40	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2000	2	2	Öğrenme Güçlüğü
S47	Kadın	36- 40	Lisans	Sınıf Öğretmeni	2001	2	2	Otizm Spektrum Bozukluğu

3.3. Veri toplama Aracı

Bu araştırma kaynaştırmanın uygulandığı ilkokullarda, kaynak odadaki özel eğitim öğretmeni ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf/ana sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik bilgi düzeylerine ulaşmak amacıyla ve görüşlerinin derinlemesine incelenmesi için nitel yöntem kullanılmıştır. Nitel araştırma desenlerinden yarı-yapılandırılmış görüşmeler, araştırmacıyı sıkmadan karşısındakiyle rahat ve doğal bir konuşma ortamı yarattığından en sık kullanılan ve en uygun teknikliklerden biri olduğu görülmektedir. Yarı-yapılandırılmış görüşmelerde, tüm katılımcılara yönelik görüşme soruları hazırlanır. Kişisel bilgi formunda, öğretmenlerin bütünleştirme kavramını duyup duymamalarına yönelik soruya ilişkin bütünleştirme kavramını duymayanlar için; Görüşme soruları hazırlanırken öğretmenlerin bütünleştirme kavramını yeni duyanlara ilişkin ön bilgi vermek amacıyla kısa bir metin içeren örnek verilmiştir. Öğretmenler Araştırmacı bilgiyi derinlemesine inceleyerek doğrudan kaynağından alarak, katılımcının gönüllülük esası alınarak karşılıklı sohbet şeklinde oluşmaktadır. Araştırmacı, ses kayıtları, görüşme notlarıyla farklı veriler ile bilgileri elde etmeye çalışmaktadır. Bu yöntemde yapılması istenen asıl neden, tanımlamaların ve davranışların zengin betimlemelerle olayın anlaşılmasını sağlamak ve insanların beynindeki karmaşıklığı açığa çıkarmaktır (Büyüköztürk ve ark., 2012).

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet, yaş, hizmet yılı, mezun oldukları program, derse girdikleri sınıftaki özel gereksinimi olan öğrenci sayısı ve tanıları, bütünleştirme eğitimiyle ilgili bilgi durumlarına ait bilgiyi elde etmek amacıyla kullanılan kişisel bilgi formu (EK-1) araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

3.3.2. Görüşme Soruları

Bu çalışmada “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları” formu ile veriler toplanmıştır. Görüşme soruları uzman görüşleri alınarak (EK-2) araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bu yöntemle, kişilerin, davranışlarına, düşüncelerine, bilgi düzeylerine ve görüşlerine ilişkin bilgilerin elde edilmesinde oldukça etkili olmasından dolayı tercih edilmiştir.

Tablo 4.,

Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılım Tablosu

		n	%
Cinsiyet	Erkek	17	21,8
	Kadın	61	78,2
Yaş	20-25 arası	3	3,8
	26-30 arası	16	20,5
	31-35 arası	16	20,5
	36-40 arası	14	17,9
	40 ve üzeri	29	37,2
Öğrenim Durumu	Lisans	57	73,1
	Yüksek Lisans	18	23,1
	Doktora	3	3,8
Görev Ünvanı	Ana okul Öğretmeni	9	11,5
	Sınıf Öğretmeni	47	60,3
	Özel Eğitim Öğretmeni	22	28,2
Göreve Başlama Tarihi	1987-2000	33	42,5
	2001-2014	39	49,8
	2015 ve üzeri	6	7,7
Görev Yapılan Okul	Karaoğlanoğlu ilkokulu	2	2,6
	23 Nisan İlkokulu	3	3,9
	Alsancak İlkokulu	2	2,6
	Lapta Ana okul	1	1,3
	Gönyeli ilkokul	2	2,6
	Vakıf Anaokulu	2	2,6
	Alayköy ilkokulu	4	5,1
	Şht. Mustafa Kurtuluş İlkokulu	5	6,4
	Çatal köy ilkokulu	2	2,6
	Haspolat ilkokulu	4	5,1
	Lapta ilkokulu	4	5,1
	Kurtuluş ilkokulu	3	3,8
	Yeni yüzyıl Anaokulu	5	6,4
	Değirmenlik ilkokulu	3	3,8
	9 Eylül İlkokulu	5	6,4
	Şht. Tuncer ilkokulu	2	2,6
	Şht. İlker Karter ilkokulu	3	3,8
	Atatürk İlkokulu	3	3,8
	Gönyeli Fazıl Plümer Anaokulu	2	2,6
	Şht. Zeki Salih İlkokulu	5	6,4
	Özgürlük ilkokulu	2	2,6
	Şht. Doğan Ahmet İlkokulu	3	3,8
	Şht. Ertuğrul İlkokulu	2	2,6
	Hasan Cafer İlkokulu	3	3,8
	Necati Taşkın İlkokulu	3	3,8
	Akdoğan Dr. Fazıl Küçük İlkokulu	3	3,8

Okutulan Sınıf Düzeyi	Kaynak Oda	19	24,4
	Ana okul	9	11,5
	1	10	12,8
	2-3	21	26,9
	3-5	19	24,4
Sınıf Mevcudu	10-15	6	7,7
	16-20	16	20,5
	21-25	20	25,6
	16-30	11	14,1
	30 ve üzeri	9	11,5
	En Fazla 5	9	11,5
	En Fazla 10	7	9,0
Sınıfta Özel Gereksinimli Öğrenci Sayısı	Hiç Yok	3	3,8
	1	29	37,2
	2	12	15,4
	3	21	26,9
	4 ve daha fazla	13	16,7
Daha Önce Özel Gereksinimli Öğrenci ile Çalışma Durumu?	Evet	75	96,2
	Hayır	3	3,8
Özel Gereksinimli Öğrencinin Tanısı?	Otizm Spektrum Bozukluğu	9	11,5
	Down Sendromu	1	1,3
	Öğrenme Güçlüğü	22	28,2
	DEHB	8	10,3
	Zihinsel Yetersizlik	9	11,5
	Disleksi	2	2,6
	Dil ve Konuşma Bozukluğu	1	1,3
	Çoklu Yetersizlik	26	33,3
Bütünleştirme Eğitimi Alma Durumu?	Evet	32	41
	Hayır	46	59
Bütünleştirme Kavramını Duydunuz mu?	Evet	38	48,7
	Hayır	40	51,3
Toplam		78	100

Tablo 4’de görüldüğü gibi öğretmenlerin; %21,8’i erkek, %78,2’i kadındır; %3,8’i 20-25 arasında % 20,5’i 26-30 yaş, %20,5’i 31-35 yaş, %17,9’u 36-40 yaş arası, % 37,2’i 40 ve üzeri yaştadır. Öğretmenlerin öğrenim durumlarına baktığımızda; %73,1’i lisans, %23,1’i yüksek lisans ve %3,8’i doktora eğitimine sahiptir. Öğretmenlerin görev unvanlarına baktığımızda, %11,5’i Ana okul öğretmeni, %60,3’ü Sınıf öğretmeni ve %28,2’si Özel eğitim öğretmenidir. Öğretmenlerin kıdemlerine baktığımızda; %42,5’i 1987-2000 arasında, %49,8’i 2001-2014 arasında, %7,7’si 2015 ve üzeri arasındadır. Öğretmenlerin, %2,6’sı Karaoğlanoğlu İlkokulu, %3,9’u 23 Nisan İlkokulu, %2,6’sı Alsancak ilkokulu, %1,3’ü Lapta Ana Okulunda, %2,6’sı Gönyeli ilkokulunda, %2,6’sı Vakıf Ana Okulunda, %5,1’i Alayköy ilkokulu, %6,4’ü Şht. Mustafa Kurtuluş İlkokulu, %2,6’sı Çatal köy ilkokulu, %5,1’i Haspolat İlkokulu,

%5,1'i Lapta ilkokulu, %3,8'i Kurtuluş ilkokulu, %6,4'ü Yeni yüzyıl Anaokulu, %3,8'i Değirmenlik ilkokulu, %6,4'ü 9 Eylül ilkokulu, %2,6'sı Şht. Tuncer ilkokulu, %3,8'i Şht. İlker Karter İlkokulu, %3,8'i Atatürk ilkokulu, %2,6'sı Gönyeli Fazıl Plümer Anaokulu, %6,4'ü Şht. Zeki Salih İlkokulu, %2,6'sı Özgürlük ilkokulu, %3,8'i Şht. Doğan Ahmet İlkokulu, %2,6'sı Şht. Ertuğrul İlkokulu, %3,8'i Hasan Cafer ilkokulu, %3,8'i Necati Taşkın ilkokulu, %3,8'i Akdoğan Dr. Fazıl Küçük ilkokulunda görev yapmaktadırlar. Öğretmenlerin, %24,4'ü kaynak odada, %11,5'i ana okul düzeyinde, %12,8'i 1.sınıf, %26,9'u 2-3 sınıf arasında, %24,4'ü 3-5 sınıf arasında okutmaktadır. %7,7'si 10-15 arası sınıf mevcudu, %20,5'i 16-20, %25,6'sı 21-25, %14,1'i 16-30, %11,5'i 30 ve üzeri sınıf mevcudu, %11,5'i en fazla 5 öğrenci, %9,0'ı en fazla 10 öğrenciye sahiptir. Öğretmenlerin sınıflarında özel gereksinimli öğrenci sayılarına baktığımızda; %3,8'inde hiç öğrenci yoktur, %37,2'sinde 1 öğrenci, %15,4'ünde 2 öğrenci, %26,9'unda 3 öğrenci, %16,7'sinde 4 ve daha fazla özel gereksinimli öğrenci vardır. Öğretmenlerin daha önce özel gereksinimli öğrencilerle çalışma durumlarına baktığımızda; %96,2'si evet cevabını, %3,8'i hayır cevabını vermiştir. Özel gereksinimli öğrencilerin; %11,5'i Otizm Spektrum Bozukluğu, %1,3'ü Down Sendromu, %28,2'si Öğrenme Güçlüğü, %10,3'ü DEHB, %11,5'i Zihinsel Yetersizlik, %2,6'sı Disleksi, %1,3'ü Dil ve Konuşma Bozukluğu, %33,3'ü Birden Fazla Yetersizliğe sahiptir. Öğretmenlerin bütünleştirme eğitimi alma durumlarına baktığımızda; %41,0 evet cevabını, %59,0 hayır cevabını vermiştir.

Öğretmenlerin bütünleştirme kavramlarını duymalarına baktığımızda; %48,7'si evet cevabını, %51,3'ü hayır cevabını vermiştir. Katılımcıların bütünleştirme kavramını tanımlayıcı cevaplar incelendiğinde; katılımcıların büyük bir çoğunluğunun bütünleştirme kavramını, birbirine yakın cevaplarla 'özel gereksinimli çocuklarla diğer öğrencilerin bir arada eğitilmesi' şeklinde tanımladıkları görülmektedir.

Öğretmenlerin %42,3'ü bütünleştirme ile kaynaştırma arasında fark olduğunu belirtirken, %57,7'si bütünleştirme ile kaynaştırma arasında fark olmadığını belirtmiştir. Bu iki kavram arasında fark olduğunu belirtenlerin savundukları görüşler bütünleştirme ve kaynaştırma kavramlarının temel pariteleri (özellikleri, uygulama şekilleri) üzerineyken, bu iki kavram arasında fark olmadığını belirtenlerin savundukları görüşler çoğunlukla tanımların anlamlarının tam olarak bilinmemesinden kaynaklanan doğruluğu tartışılabilir argümanlardır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 07.01.2019 – 15.03.2019 tarihleri arasında KKTC’de toplanmıştır. Bu araştırmada verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmacı önceden hazırladığı soruları katılımcılara sunmuştur. İnceleme fırsatı verip, uygun geçişler sağlayarak sorulara yönelik gerekli açıklamalarda bulunmuştur. Araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ankete katılacak olan öğretmenlerin bilgilerini içeren; cinsiyet, yaş, öğrenim durumları, sınıf mevcutları, kaynaştırma öğrencilerin tanıları, kaynaştırma/bütünleştirme eğitim durumları, bütünleştirme uygulamasına ilişkin bilgiler toplanmıştır.

Bu araştırmada kullanılan anketler uzman görüşleri alınarak hazırlanmış ve hazırlanan görüşme sorularında özel eğitim öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve ana okul öğretmenlerine yönelik sorular içermektedir. Görüşme soruları tüm öğretmenlere yönelik hazırlanmıştır. Görüşme sorularının hazırlanması aşamasında öğretmenlere sunulan soruların açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Anketler kapsamlı literatür taraması yapıldıktan sonra; tüm öğretmenlere yönelik 11 soru uzman görüşüne sunulmuştur. Özel eğitim alanından 3, ölçme değerlendirme alanından ve Türkçe eğitimi alanından 1’er kişi toplamda 5 uzman görüşü alınarak, gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra 9 soruluk bir görüşme formu oluşturulmuştur. Anketler hazırlandıktan sonra pilot uygulama yapılmıştır. Herhangi bir değişiklik ihtiyacı duyulmamıştır. Pilot uygulama, yapılan hazırlıkları kontrol etmek ve soruların katılımcılar tarafından anlaşılır ve kullanışlı olduğundan emin olmak için yapılmaktadır (Büyüköztürk ve ark., 2016).

Sorular Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Dairesine sunulup, onay verildikten sonra okullardan randevular alınıp, okul müdürleriyle görüşme yapılarak başlanılmıştır. Okul müdürlerinin onayından sonra özel eğitim öğretmeni ve sınıf/branş öğretmenlerinden randevu alınarak görüşmeler yapılmıştır. Öğretmenlerin uygun oldukları gün ve saatler ayarlanarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 5.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşme Özellikleri

İsimler	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi	Kayıt Türü	Görüşme Yeri
Ö1	07.01.2019	10dk	N.A.	Kaynak oda
Ö2	08.01.2019	15dk	N.A.	Kaynak oda
Ö3	09.01.2019	16dk	N.A.	Kaynak oda
Ö4	18.02.2019	17dk	S.K.	Kaynak oda
Ö5	18.02.2019	14dk	N.A.	Kaynak oda
Ö6	19.02.2019	15dk	N.A.	Kaynak oda
Ö7	21.02.2019	17dk	N.A.	Kaynak oda
Ö8	22.02.2019	19dk	N.A.	Kaynak oda
Ö9	01.03.2019	20dk	N.A.	Kaynak oda
Ö10	04.03.2019	16dk	N.A.	Kaynak oda
Ö11	04.03.2019	17dk	N.A.	Kaynak oda
Ö12	05.03.2019	18dk	N.A.	Kaynak oda
Ö13	06.03.2019	15dk	N.A.	Kaynak oda
Ö14	04.02.2019	16dk	N.A.	Kaynak oda
Ö15	05.02.2019	15dk	N.A.	Kaynak oda
Ö16	08.03.2019	13dk	N.A.	Kaynak oda
Ö17	11.03.2019	15dk	N.A.	Kaynak oda
Ö18	12.03.2019	19dk	N.A.	Kaynak oda
Ö19	13.03.2019	19dk	N.A.	Kaynak oda
Ö20	14.03.2019	17dk	N.A.	Kaynak oda
Ö21	15.03.2019	17dk	N.A.	Kaynak oda
Ö22	15.03.2019	16dk	N.A.	Kaynak oda

Tablo 6.

Ana Okul Öğretmenlerinin Görüşme Özellikleri

İsimler	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi	Kayıt Türü	Görüşme Yeri
A1	07.01.2019	16dk	N.A.	Öğretmenler odası
A2	11.03.2019	16dk	S.K.	Öğretmenler odası
A3	18.02.2019	16dk	N.A.	Öğretmenler odası
A4	21.02.2019	9dk	N.A.	Öğretmenler odası
A5	05.03.2019	10dk	N.A.	Öğretmenler odası
A6	05.03.2019	10dk	N.A.	Öğretmenler odası
A7	05.03.2019	10dk	N.A.	Öğretmenler odası
A8	05.03.2019	17dk	N.A.	Öğretmenler odası
A9	11.03.2019	17dk	N.A.	Sınıf

Tablo 7.

Sınıf Öğretmenlerinin Görüşme Özellikleri

İsimler	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi	Kayıt Türü	Görüşme Yeri
S1	07.01.2019	15dk	N.A	Sınıf
S2	08.01.2019	18dk	N.A.	Sınıf
S3	09.01.2019	16dk	N.A.	Sınıf
S4	18.02.2019	14dk	N.A.	Öğretmenler odası
S5	18.02.2019	14dk	N.A.	Öğretmenler odası
S6	18.02.2019	18dk	N.A.	Öğretmenler odası
S7	19.02.2019	18dk	N.A.	Öğretmenler odası
S8	19.02.2019	20dk	N.A.	Öğretmenler odası
S9	21.02.2019	15dk	N.A.	Öğretmenler odası
S10	21.02.2019	15dk	N.A.	Kaynak oda
S11	21.02.2019	9dk	N.A.	Kaynak oda
S12	01.03.2019	9dk	N.A.	Kaynak oda
S13	01.03.2019	10dk	N.A.	Kaynak oda
S14	01.03.2019	15dk	N.A.	Kaynak oda
S15	04.03.2019	15dk	N.A.	Öğretmenler odası
S16	04.03.2019	16dk	N.A.	Kaynak oda
S17	04.03.2019	16dk	N.A.	Öğretmenler odası
S18	04.03.2019	16dk	N.A.	Kaynak oda
S19	04.03.2019	15dk	N.A.	Kaynak oda

S20	06.03.2019	13dk	N.A.	Kaynak oda
S21	06.03.2019	13dk	N.A.	Kaynak oda
S22	04.02.2019	18dk	N.A.	Öğretmenler odası
S23	04.02.2019	18dk	N.A.	Öğretmenler odası
S24	04.02.2019	10dk	N.A.	Öğretmenler odası
S25	04.02.2019	10dk	N.A.	Öğretmenler odası
S26	05.02.2019	10dk	N.A.	Öğretmenler odası
S27	05.02.2019	11dk	N.A.	Öğretmenler odası
S28	05.02.2019	11dk	N.A.	Sınıf
S29	08.03.2019	11dk	N.A.	Sınıf
S30	08.03.2019	12dk	N.A.	Sınıf
S31	08.03.2019	12dk	N.A.	Sınıf
S32	12.03.2019	12dk	N.A.	Sınıf
S33	12.03.2019	13dk	N.A.	Sınıf
S34	12.03.2019	13dk	N.A.	Öğretmenler odası
S35	12.03.2019	13dk	N.A.	Öğretmenler odası
S36	05.03.2019	15dk	N.A.	Öğretmenler odası
S37	05.03.2019	15dk	N.A.	Öğretmenler odası
S38	13.03.2019	15dk	N.A.	Öğretmenler odası
S39	13.03.2019	16dk	N.A.	Öğretmenler odası
S40	14.03.2019	16dk	N.A.	Öğretmenler odası
S41	14.03.2019	16dk	N.A.	Öğretmenler odası
S42	14.03.2019	17dk	N.A.	Öğretmenler odası
S43	06.03.2019	17dk	N.A.	Öğretmenler odası
S44	06.03.2019	14dk	N.A.	Öğretmenler odası
S45	06.03.2019	14dk	N.A.	Öğretmenler odası
S46	15.03.2019	14dk	N.A.	Öğretmenler odası
S47	15.03.2019	15dk	N.A.	Öğretmenler odası

N.A. : Not Alma

S.K. : Ses kaydı

3.5. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda, yarı yapılandırılmış görüşme sonuçlarından elde edilen verileri yazıya dökerek, toplanan verilerin içerik analizi metodu ile analiz edilmesi sağlanmıştır. İçerik analizi kendi içerisinde belli kuralları olan, yapılacak olan analizin amacına, kullanılacak olan sürecin ve materyallerin türüne göre farklılık gösterir. Araştırmacı analize başlamadan önce, konunun ana temalarını belirler ve ana temalar

içinde küçük kategoriler oluşturur. İçerik analizinin temelinde ana temalarla oluşan metinler yer alır ve araştırmacı metinlerden oluşan kategorilerin kendi içindeki kavramsal ilişkisine, kavramların anlamlarına yönelik çıkarımda bulunmaktadır (Büyüköztürk ve ark., 2016). Görüşme sırasında tüm öğretmenlerin düşünceleri, sorulara verdikleri cevaplar, katılımcıların veya kullanılacak olan temaların şekline göre ayrı ayrı çözümlenmiştir. Verilerin doğru işlenmesi aşamasında öğretmenlere Ö1, S2, A3 şeklinde kodlamalar oluşturulur ve ana temaların başlıkları belirlenerek bulgulara yönelik verilerin analizi belirlenmiş olur.

3.6. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Geçerlik: Nitel araştırmada, geçerlilik araştırılan konunun tarafsız incelenmesine, öğretmenlerle doğal biçimde herhangi bir yönlendirme yapılmadan görüşülmesi anlamına gelir (Karasar, 2006). Araştırmacının gerekli gördüğü takdirde görüşme sorularına planlanmayan eklemeler yapabilir, farklı kayıt türleri kullanabilir. Araştırmacının esnek olması geçerlilik ilkesinde önemli bir adımdır. Öğretmenlerin verdiği cevaplar 9 ana temaya ayrılmıştır ve her öğretmenin sorulara verdikleri cevaplar belirlenerek bulgular bölümünde analiz edilmiştir.

Güvenirlik: Nitel bir araştırmada toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi, katılımcılardan doğrudan alıntılara yer verilmesi ve bunlardan yola çıkarak sonuçların ayrıntılı alan kayıtlarının alınması ses ve yazılı kayıtların herhangi bir ekleme yapılmadan olduğu gibi notların tutulması güvenilirliğin sağlanması açısından büyük önem arz etmektedir (Büyüköztürk ve ark., 2012). Bu sebeple bu araştırmada doğrudan alıntılara yer verilerek buradan elde edilen bulgulardan yola çıkarak sonuçlar detaylı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bütünleştirme uygulamasının ilkokullarda uygulanmasına ilişkin özel eğitim öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve ana okul öğretmenlerinin görüşleriyle belirlenmesi amaçlanan araştırmanın bu bölümünde araştırmanın görüşme soruları doğrultusunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Sorular genel olarak tüm öğretmenlere yönelik hazırlanmıştır.

4.1. Özel Eğitim Öğretmenlerinin İlkokullarda Uygulanacak Olan Bütünleştirme Uygulaması Hakkındaki Görüşleri

Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sonucunda oluşturulan 9 tema ve 44 kod aşağıda açıkça belirtilmiştir:

Tema 1: Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamalarının sınıflarına entegresine yönelik görüşleri

- a) Öğrencinin düzeyine göre yapılan uyarlamalar
- b) Uyarlama yapmayanlar
- c) Grup çalışmasıyla yapılan uyarlamalar
- d) Ders planı dahilinde yapılan uyarlamalar

Tema 2: Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yapmalarına ilişkin görüşleri

- a) Öğrencinin o an ki durumuna göre
- b) Öğrencinin düzeyine göre
- c) BEP ve gelişim dosyası hazırlayarak
- d) Daha basit ve anlaşılır yönergeler kullanılarak

Tema 3: Özel eğitim öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarına ilişkin görüşleri

- a) Sınıf içinde onun düzeyine uygun düzenlemeler yaparak
- b) Sınıf içindeki dikkat dağınıklığını ortadan kaldırarak
- c) Sözel yönergelerde bulunarak
- d) Davranış değiştirme programı kullanarak
- e) Hiç bir uyarlama yapmayanlar

Tema 4: Özel eğitim öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşleri

- a) Öğrencinin hoşuna giden materyallerle düzenleme yapanlar
- b) Bireysel özelliklerine göre düzenleme yapanlar
- c) Materyal eksikliğinden dolayı düzenleme yapmayanlar
- d) Sınıf düzenini bozacak materyalleri ortadan kaldırarak
- e) Hiç düzenleme yapmayanlar

Tema 5: Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşleri

- a) BEP dosyası hazırlayarak
- b) Kendi performansı içinde değerlendirerek
- c) Sınıflara gidip gözlem yaparak
- d) Kaba değerlendirme ve kontrol listeleri oluşturarak
- e) Geleneksel değerlendirme yöntemlerinin tümünü kullanarak

Tema 6: Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının avantaj/dezavantajlarına yönelik görüşleri

- a) Bütünleştirme uygulamasının hem avantajı hem de dezavantajı var diyenler
- b) Bütünleştirme uygulamasının sadece avantajları var diyenler
- c) Bütünleştirme uygulamasının sadece dezavantajları var diyenler
- d) Hiç cevap vermeyenler

Tema 7: Özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşleri

- a) Özel eğitim uzmanlarından
- b) Eğitim alanındaki bilirkişilerden
- c) Seminerlere katılmak isteyenler
- d) Teknolojik araçlar ve bilimsel kaynaklardan
- e) Hizmet içi eğitim almak isteyenler
- f) Eğitim almak istemeyenler
- g) Sadece evet cevabını verenler

Tema 8: Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlar

- a) Bir arada yapılan eğitim diyenler

- b) Kaynaştırmanın tam zamanlı olarak uygulanması diyenler
- c) Okul uygulamalarının öğrenciye göre uyarlanması diyenler
- d) Sınıf içinde öğrencinin düzeyine göre yapılan düzenlemeler sonucu sağlanan uygulama diyenler
- e) Hiç cevap vermeyenler

Tema 9: Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerileri

- a) Bütünleştirme uygulamasına yönelik eksiklerin tamamlanması
- b) Her okulda en az 2 özel eğitim öğretmenin olması
- c) Sınıf mevcutlarının azaltılması
- d) Eğitim sisteminin onarılması
- e) Bütünleştirme uygulaması hakkında hizmet içi eğitim almak isteyenler

Tablo 8.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamalarının Sınıflarına Entegre Edilmesine Yönelik Görüşleri

Tema	Kod	n
Bütünleştirmeyi Uygulamaya Yönelik Görüşler	Öğrencilerin seviyesine ve düzeyine göre yapılan uyarlamalar	11
	Ağır düzeyde olan öğrenciler için uyarlama yapamayanlar	2
	Grup çalışmasıyla yapılan uyarlamalar	6
	Ders planlarına yönelik yapılan uyarlamalar	3
Toplam		22

Tablo 8’de ilkokullarda görev yapan 22 özel eğitim öğretmeniyle görüşülmüş ve bütünleştirme uygulamalarının sınıflarına entegre edilmesine yönelik görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin 11 kişisi öğrencilerin seviyesine ve düzeyine göre uyarlamalar yaptığını, 2 kişisi ağır düzeyde olan öğrencilere uyarlama yapamadığını, 6 kişisi grup çalışmasıyla uyarlamalar yaptığını, 3 kişisi ise ders planlarına yönelik uyarlamalar yaptığını ve öğrencilerini sınıflarına entegre ettiğini belirtmişlerdir.

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrencileri sınıfa entegre etmelerinde öğrencilerin seviyesini ve düzeyini dikkate alarak uyarlamalar yaptığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Öğrencilerimle bireysel olarak ders işliyoruz, genel bir uyarlama yapmıyorum, ama ders programlarını takip ederek öğrencinin o an ki durumuna göre düzenlemeler yapıyorum.” (Ö1)

“Öğrencilerimle sınıf düzeni oluşturarak derse odaklanmalarını sağlayarak, öğrencilerin seviyesine dikkat ederek uyum içinde sürdürmeye çalışıyorum.” (Ö8)

“Her öğrencinin düzeyine uygun; materyal hazırlayarak bireysel gelişimlerini destekler ve takip ederim.” (Ö14)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrencileri sınıfa entegre etmelerinde öğrencilerin ağır düzeyde olmasından dolayı uyarlama yapmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Bazen, fakat kaynak odalarda bile bazen fazla öğrenci olduğunda sıkıntı yaşayabiliyoruz, bu yüzden ağır düzeyde olan öğrenciler için pek de uyarlama yapılması söz konusu değil.” (Ö2)

“Her öğrenciye uygun gerekli tedbirler alınıp yapılabilir, Ağır düzeyde olduğu için pek yapamıyorum.” (Ö15)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrencileri sınıfa entegre etmelerinde grup çalışmasıyla uyarlamalar yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Evet, grup etkinliği ile olayları sıralama gibi çalışmalara katılım gösteriyor ve bende dersi biraz eğlenceli yapmaya çalışıyorum.” (Ö9)

“Elbette, grup çalışmalarında birçok farklı türde öğrenci ile çalışma yaparak bütünleştirici bir eğitim sağlayabiliyorum.” (Ö5)

“Elbette hem normal sınıfta hem de kaynak odada grup çalışmasıyla uygulamaları entegre edebiliyoruz.” (Ö6)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrencileri sınıfa entegre etmelerinde ders planlarına yönelik yapılan uyarlamalar yaptığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“BEP kapsamında ki bir plan dahilinde sınıftaki diğer öğrenciler ile aktif-pasif olma durumu zamana bölünerek öğrenciye uygulamak mümkündür.” (Ö18)

“Evet, Davranışsal problemler sergileyen öğrencilerin akademik hedeflerinde sadeleştirme yaparak, bazı etkinliklerden (ör, kompozisyon, beden eğitimi) muaf tutarak ona bir plan hazırlıyorum.” (Ö10)

Tablo 9.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Bütünleştirmedeki Öğrenciler İçin Ders Planlarında Değişiklik Yapmalarına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	n
	Öğrencinin o an ki durumuna göre	4
Ders Planlarına	Öğrencinin düzeyine göre	8
Yönelik Görüşler	BEP ve gelişim dosyası hazırlayarak	8
	Daha basit ve anlaşılır yönergeler kullanılarak	2
Toplam		22

Tablo 9’un incelenmesinde özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yapmalarına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin tümü 2.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 4’ü bütünleştirmedeki öğrenciler için ders planlarında; öğrencinin o an ki durumuna göre değişiklik yaptıklarını, 8’i öğrencinin düzeyine göre değişiklik yaptığını, 8’i ders planlarında BEP ve gelişim dosyası hazırladıklarını ve 2’si de daha basit ve anlaşılır yönergeler kullandıklarını belirtmişlerdir.

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yaptıklarında öğrencinin o an ki durumuna göre uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Sınıf içinde sözlü, yazılı sınav kaygısı yaşayan öğrencilere başka boş sınıfta ekstra zaman imkanı sunarak ve öğrencinin o an ki durumuna göre uyarlamalar yapıyorum.” (Ö10)

“Öğrencinin durumuna göre basitleştirme yapma, ekstra materyal hazırlama, (3 boyutlu).” (Ö22)

“Ders planlarını öğrencinin durumuna göre şekillendiriyorum.” (Ö1)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yaptıklarında öğrencinin seviyesine göre uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Tüm öğrencilere bireysel dersler veriyorum, grup çalışması yapamıyorum.” (Ö13)

“Ders planlarında sınıf öğretmenleriyle görüşerek yönlendirmeler ve uygun hedefler belirliyoruz. Öğrencinin gelişimini o şekilde takip ediyoruz.” (Ö6)

“Öğrencinin seviyesi uygun düzenlemeler yapıyorum, mesela matematik dersinde ona ayrı sorular hazırlıyorum ve bireysel olarak yardım ediyorum.” (Ö2)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yaptıklarında öğrencilere BEP ve gelişim dosyası hazırlayarak uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“BEP ve gelişim dosyalarında değişiklik yapıyorum.” (Ö3)

“Özel gereksinimli olan öğrenci için farklı ders planları uyguluyorum. Ay ay ve gün gün farklı çocuklarla farklı uygulamalar yapıyoruz.” (Ö5)

“Öğrencinin yetersizlik düzeyine göre bireysel eğitim planı hazırlanır.” (Ö7)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yaptıklarında öğrencilere daha basit ve anlaşılır yönergeler

kullanarak uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Daha basit daha sade ve anlaşılır yönergeler katarak yapılabilir.”
(Ö11)

“Özellikle matematik dersinde objeleri ve sayıları birleştirme, sayı kadar obje yazma çalışmaları yapıyoruz ve bunları yaparken daha basit yönergeler kullanıyoruz.” (Ö9)

Tablo 10.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Uyum Sağlamada Yetersizliği Olan Özel Gereksinimli Öğrencileri Sınıfa Uyarlamalarına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	n
	Sınıf içinde onun düzeyine uygun düzenlemeler yaparak	8
Uyum Sağlamada Yaşanılan Sorunlar	Sınıf içindeki dikkat dağınıklığını ortadan kaldırarak	3
	Sözel yönergelerde bulunarak	5
	Davranış değiştirme programı kullanarak	4
	Hiç bir uyarlama yapmayanlar	2
Toplam		22

Tablo 10'un incelenmesinde özel eğitim öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin tümü 3.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 8'i öğrencilerin sınıf içinde uyum sağlaması için öğrencilerin düzeyine göre uyarlama yaptıklarını, 3'ü sınıf içindeki dikkat dağınıklığını ortadan kaldırarak, 5'i sözel yönergeler kullanarak, 4'ü davranış değiştirme programı kullanarak ve 2 özel eğitim öğretmeni de hiçbir uyarlama yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Özel eğitim öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarında; öğrencilerin sınıf içindeki düzeyine

göre uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Evet, onun akademik yönünü zenginleştirmek için eğitsel ortamda yukarda bahsedilem uyarlamaları yaptım. Sosyal kabulünü sağlamak için ise; sınıf öğretmeni ile konuşup, daha fazla söz hakkı tanınmasını önerdim, teneffüste arkadaşları ile birlikte oynayabileceği oyun ortamları yarattım.” (Ö21)

“Ağır düzeyde olan öğrencim için çevre ve sınıf içi düzenlemeler yapmaktayım ve sınıfta dikkat dağıtıcı tüm malzemeleri kaldırıyorum.” (Ö1)

“Sınıf içerisinde sözel yönergelerden kaçınmaya çalışıyorum daha olumlu ifadelerle onları derse odaklanmalarını sağlamaya çalışıyorum ve sınıf içinde düzenlemeler yapıyorum.” (Ö8)

Özel eğitim öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarında; sınıf içindeki dikkat dağınıklığını ortadan kaldırarak uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Diğer öğrencilere daha önceden bilgi veriyorum. Ve sınıfta oluşacak dikkat dağınıklığını ortadan kaldırmış oluyorum.” (Ö3)

“Hepsi için ayrı davranış programı hazırlarım ve o şekilde düzen sağlamaya çalışırım.” (Ö14)

“Uyum sorunu yaşadığı uyaranları ortadan kaldırmak.” (Ö15)

Özel eğitim öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarında; sözel yönergelerde bulunarak uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Sözel yönergelerde bulunuyorum.” (Ö4)

“Ağır düzeyde olan öğrencim için bazen sözel yönergelerde bulunuyorum.” (Ö5)

Özel eğitim öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarında; Davranış değiştirme programı kullanarak uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Evet, sembol pekiştireçler kullanılarak davranış değiştirme teknikleri uygulanır.” (Ö7)

“Pekiştireç tablosuyla ödül vererek veya ortadan kaldırarak.” (Ö12)

“Tüm öğrencilerin seviyelerine göre planlar hazırlayıp davranış değiştirme planı uyguluyorum.” (Ö20)

Özel eğitim öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarında; hiçbir şekilde uyarlama yapmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Öğrenciler arasında pek bir sorun yaşamıyorum.” (Ö13)

“Hayır.” (Ö16)

Tablo 11.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Sınıf Ortamını Ve Materyallerini Düzenlemelerine İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	n
	Öğrencinin hoşuna giden materyallerle düzenleme yapanlar	3
Sınıf ortamı	Bireysel özelliklerine göre düzenleme yapanlar	12
ve	Materyal eksikliğinden dolayı düzenleme yapmayanlar	2
Materyal	Sınıf düzenini bozacak materyalleri ortadan kaldırarak	2
Düzenleme	Hiç düzenleme yapmayanlar	3
Toplam		22

Tablo 11'in incelenmesinde özel eğitim öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin tümü 4.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 3'ü

öğrencinin hoşuna giden materyallerle düzenleme yaptığını, 12'si bireysel özelliklerine göre düzenleme yaptığını, 2'si materyal eksikliğinden dolayı düzenleme yapmadıklarını, diğer 2'si sınıf düzenini bozacak materyalleri ortadan kaldırarak, 3 kişi ise sınıf ortamı ve materyallerinde hiç düzenleme yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Özel eğitim öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşlerinde öğrencinin hoşuna giden materyallerle düzenleme yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Sevdiği renk sandalye ve hoşuna giden etkinlikle derse başlayarak adapte olmasını sağlıyorum.” (Ö1)

“Özel gereksinimli öğrencilerinde anlayabileceği sadelikte, dikkat dağıtıcı materyalleri kullanmayarak, sevdiği materyallerle ders işliyoruz.” (Ö10)

“Düzeyine uygun işlenen materyalleri ortama koyarım. Dikkatini dağıtacak olan materyalleri ortadan kaldırırım.” (Ö11)

Özel eğitim öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşlerinde öğrencinin Bireysel özelliklerine göre düzenleme yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Her öğrencinin bireysel özelliklerine göre ortam düzenlemesi yapıyorum.” (Ö5)

“Sınıf ortamını düzenlerken; diğer akranlarına bilgilendirme, bu öğrencimizi öne alma, cam kenarına oturturma gibi düzenlemeler yapıyoruz.” (Ö6)

“Konuyu daha kolay algılayabilecekleri strateji ve teknikler kullanmaya çalışıyorum, çalışma sayfalarını eğlenceli, basit ve anlaşılması kolay hale getirecek düzenlemelerle hazırlamaya çalışıyorum. Sınıf ortamını düzenlerken de özel gereksinimli öğrencileri etkinliklere katılabilecekleri şekilde ön sıralara alarak akranları ile daha yakın etkileşim içinde alabilecekleri görevler veriyorum.” (Ö21)

Özel eğitim öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşlerinde öğrencinin Materyal eksikliğinden dolayı düzenleme yapmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Materyal çok fazla sağlanamadığından dolayı pek bir uyarlama yapamıyorum.” (Ö2)

“Materyal azlığından dolayı pek bir düzenleme yapma gereği duymuyorum, kağıt ve kalem bazen eğitim için yeterlidir diye düşünüyorum.” (Ö8)

Özel eğitim öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşlerinde öğrencinin Sınıf düzenini bozacak materyalleri ortadan kaldırarak düzenleme yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Dikkat dağıtmayan, sınıf düzenini bozmayan etkinlikler düzenlemeye çalışıyorum.” (Ö15)

“Dikkat dağıtıcı olmaması, öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olmasına dikkat ederim.” (Ö16)

Özel eğitim öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşlerinde Hiç düzenleme yapmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Ağır düzeyde bir öğrenci olmadığı sürece bir değişiklik yapmıyorum.” (Ö3)

“Herhangi bir düzenleme yapma fırsatı bulamıyorum.” (Ö4)

“Yapmıyorum.” (Ö19)

Tablo 12.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Bütünleştirmedeki Öğrencilerinin Başarı ve Becerilerini Değerlendirmede Kullandıkları Uyarlamalara İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	n
Başarı ve Beceri Değerlendirme	BEP dosyası hazırlayarak	10
	Kendi performansı içinde değerlendirerek	3
	Sınıflara gidip gözlem yaparak	4
	Kaba değerlendirme ve kontrol listeleri oluşturarak	4
	Geleneksel değerlendirme yöntemlerinin tümünü kullanarak	1
Toplam		22

Tablo 12'nin incelenmesinde özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin tümü 5.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 10'u BEP dosyası hazırlayarak, 3'ü Kendi performansı içinde değerlendirerek 4 özel eğitim öğretmenin sınıflara gidip gözlem yaparak değerlendirme yaptığını belirtmiş diğer öğretmenlerden 4'ü Kaba değerlendirme ve kontrol listeleri oluşturarak değerlendirme yaptığını ve öğretmenlerden 1'i ise geleneksel değerlendirme yöntemlerinin tümünü kullanarak değerlendirme yaptığını belirtmişlerdir.

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşlerinde; öğretmenlerin BEP dosyası hazırlayarak değerlendirme yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“BEP dosyasını takip ederek gelişimini izliyorum ve değerlendirmeler yapıyorum.” (Ö1)

“Kontrol listeleri ile yapabildiklerini ve yapamadıklarını her ders için hazırlanan plan üzerinde değerlendirme yapıyorum.” (Ö4)

“BEP uyguluyorum. Gelişimini takip ediyorum.” (Ö15)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşlerinde;

öğretmenlerin Kendi performansı içinde değerlendirerek değerlendirme yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Kendi performansı içinde değerlendirilir.” (Ö19)

“Yapabildikleri ve yapamadıklarını değerlendirir, pekiştiririm.”
(Ö20)

“Kendi gelişimi performansı içinde değerlendiriyorum.” (Ö3)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşlerinde; öğretmenlerin Sınıflara gidip gözlem yaparak değerlendirme yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Kaynak odada 1. Sınıf öğrencilerini bireysel olarak değerlendiriyorum ama diğer öğrenciler için sınıfta gözlem yaparak veya öğretmenlerin söyledikleriyle gelişimlerini takip ediyorum.”
(Ö5)

“Kendi içinde kaydettiği ilerlemeyi esas alarak ve sınıfa gidip gözlem yaparak değerlendiriyorum.” (Ö10)

“Sınıf içi performans sözel katılım, yazılı sınav ile değerlendirme yaparım.” (Ö14)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşlerinde; öğretmenlerin Kaba değerlendirme ve kontrol listeleri oluşturarak değerlendirme yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Kaba değerlendirme + kontrol listelerini oluşturan dosyam var oradan takip ediyorum.” (Ö8)

“Düzeyine uygun verilen becerilere göre değerlendiririm. Çocuğun özelliklerine dikkat ederim.” (Ö11)

“Her konu bitiminde konu değerlendirmesi + her ders birebir gözlem ve sık sık ödev unutmamayı sağlamak.” (Ö16)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşlerinde; öğretmenlerin Geleneksel değerlendirme yöntemlerinin tümünü kullanarak değerlendirme yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Geleneksel değerlendirme yöntemlerini (ürüne dayalı değerlendirme) yanı sıra, gözlem ve süreç odaklı değerlendirme yöntemlerini kullanmayı tercih ediyorum.” (Ö21)

Tablo 13.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasının Avantaj/Dezavantajlarına Yönelik Görüşleri

Tema	Kod	n
	Bütünleştirme uygulamasının hem avantajı	
Avantaj	hem de dezavantajı var diyenler	10
Ve	Bütünleştirme uygulamasının sadece avantajları var diyenler	6
Dezavantaj	Bütünleştirme uygulamasının sadece dezavantajları var diyenler	5
	Hiç cevap vermeyenler	1
Toplam		22

Tablo 13'ün incelenmesinde özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının avantaj/dezavantajlarına yönelik görüşlerine yer verilmiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin tümü 6.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 10'u bütünleştirme uygulamasının hem avantajı hem de dezavantajları var demiştir, 6'sı Bütünleştirme uygulamasının sadece avantajları var demiştir, 5'i bütünleştirme uygulamasının sadece dezavantajları var demiştir, 1'i ise bu konu hakkında hiç görüş bildirmemiştir.

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının avantaj/dezavantajlarına yönelik görüşlerinde öğretmenler bütünleştirme uygulamasının hem avantaj hem de dezavantajları var diyerek görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Öğrenciler açısından birçok avantajı bulunmaktadır. Toplumun bilinçlenmesi ve farkındalık açısından da birçok etkisi vardır, Dezavantaj olarak ağır düzeyde olan öğrenciler bütünleştirme uygulaması açısından uygun olmayabilir, hem sınıf öğretmenleri açısından da zordur, eğitimi ve zamanı verimli kullanamayabilir.”
(Ö1)

“Çocuklar için büyük bir avantaj her öğrenci devlet okullarında örgün eğitimden yararlanması gerekiyor. Dezavantaj olarak öğretmenler açısından sınıfların kalabalık olması, öğretimi geciktirmektedir.” (Ö2)

“Avantaj diğer çocuklar açısından empati kazanmış oluyorlar ve farklılıklara açık oluyorlar. Dezavantaj olarak, ortam düzenlemesi yapılmazsa ve sınıf öğretmenlerinin yeterli düzeyde bilgiye sahip olmazsa dezavantaj oluşturabilir.” (Ö3)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının avantaj/dezavantajlarına yönelik görüşlerinde öğretmenler bütünleştirme uygulamasının sadece avantajları var diyerek görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Ek uygulamalara gerek vardır. Kendim için değil de öğrenci açısından çok avantajlıdır.” (Ö11)

“Çocuklar ve öğretmenler farklılıkların farkında olur.” (Ö12)

“Özel eğitim öğretmeni olarak benim için hiçbir dezavantaj yoktur. Aksine çocukların (her iki grup için de) akademik ve sosyal becerilerini geliştirdiğini sınıf öğretmeninde öğretim becerilerini çeşitlendirdiğini düşünüyorum.” (Ö21)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının avantaj/dezavantajlarına yönelik görüşlerinde öğretmenler bütünleştirme uygulamasının sadece dezavantajları var diyerek görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Öğrencilerin farklılıklarına değişir. Öğrenci bütünleştirme uygulamasına uygun değilse dezavantaj oluşturabilir.” (Ö5)

“Bazı çocuklar bu yaklaşıma uygun değil. Değerlendirmenin çok iyi yapılması gerekiyor.” (Ö17)

“Kaynaştırma özümsememişken bütünleştirme için devrim gerekir.” (Ö19)

Tablo 14.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Öğrencilere Daha Nitelikli Eğitim Verebilmeleri Ve Eğitim İçin Nerelerden Yararlanabilmelerine Yönelik Görüşleri

Tema	Kod	n
	Özel eğitim uzmanlarından	8
Öğretmenlerin Eğitim	Eğitim alanındaki bilirkişilerden	3
Almalarına	Seminerlere katılmak isteyenler	2
Yönelik	Teknolojik araçlar ve bilimsel kaynaklardan	4
Görüşleri	Hizmet içi eğitim almak isteyenler	2
	Eğitim almak istemeyenler	2
	Sadece evet cevabını verenler	1
Toplam		22

Tablo 14’un incelenmesinde özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşlerine yer verilmiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin tümü 7.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 8’i Özel eğitim uzmanlarından, 3’ü Eğitim alanındaki bilirkişilerden, 2’si Seminerlere katılmak isteyenler, 4’ü teknolojik araçlar ve bilimsel kaynaklardan, 2 si hizmet içi eğitimlerden, diğer 2 öğretmen eğitim almak istemediklerini ve 1 öğretmen ise sadece ‘evet’ cevabını vererek görüşlerini belirtmişlerdir.

Özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşlerinde öğretmenlerin özel

eğitim uzmanlarından yardım almak istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Eğitime daha fazla devam etmek isterim, özel eğitim uzmanlarından.” (Ö1)

“Uzman ve tecrübe sahibi öğretmenlerden.” (Ö8)

“Rehberlik araştırma elemanlarından, özel eğitim uzmanlarından, dil terapistlerinden.” (Ö10)

Özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşlerinde öğretmenlerin Eğitim alanındaki bilirkişilerden yardım almak istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Bilirkişi ve uzmanlardan almak isterim.” (Ö4)

“Her zaman ihtiyaç duyuluyor, her geçen yıllarda gelişen eğitim farklılıklarına hakim kişilerden eğitim almak isterdim.” (Ö7)

“Mutlaka kendimi eğitmek ve geliştirmek için her türlü kitap ve eğitimlere katılmaya çalışıyorum. Ayrıca mezun olduğunuz zihinsel engelliler öğretmeni arkadaşlarım ile sürekli irtibat halinde yüz paylaşım yapıyoruz.” (Ö18)

Özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşlerinde öğretmenlerin seminerlere katılmak isteyerek yardım almak istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Seminerlere katılmak isterim.” (Ö3)

“Seminerlere katılmak isterim.” (Ö12)

Özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşlerinde öğretmenlerin Teknolojik araçlar ve bilimsel kaynaklardan yardım almak istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Teknolojik olarak eğitimlerin artması ve geliştirilmesi gerekir.”

(Ö20)

“Bazen gereksinim duyuyorum tabi ki, böyle zamanlarda diğer arkadaşlarımdan fikir alır, bu konuda yapılmış başka çalışmalar, fikirler oldu mu diye internet aracılığıyla bilimsel araştırmaları incelerim.” (Ö21)

“Bilimsel kaynaklardan.” (Ö19)

Özel eğitim öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşlerinde öğretmenlerin Hizmet içi eğitimlerden yararlanmak istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Avrupa eğitimi + hizmet içi uygulamalı seminerlere katılmak isterim.” (Ö9)

“Aile ve sınıf öğretmeni, psikolog ve konuşma terapistleri + hizmet içi eğitimler.” (Ö17)

Tablo 15.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasına Verdikleri Tanımlar

Tema	Kod	n
	Bir arada yapılan eğitim diyenler	5
Bütünleştirmeye	Kaynaştırmanın tam zamanlı olarak uygulanması diyenler	3
Yönelik	Okul uygulamalarının öğrenciye göre uyarlanması diyenler	5
Tanımlar	Sınıf içinde öğrencinin düzeyine göre yapılan düzenlemeler sonucu sağlanan uygulama diyenler	7
	Hiç cevap vermeyenler	2
Toplam		22

Tablo 15’in incelenmesinde özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlara ilişkin görüşlere yer verilmiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin tümü 8.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 5’i bir

arada yapılan eğitim, 3'ü kaynaştırmanın tam zamanlı olarak uygulanması, 5'i okul uygulamalarının öğrenciye göre uyarlanması ve 7'si sınıf içinde öğrencinin düzeyine göre yapılan düzenlemeler sonucu diyerek, 2 kişi ise hiç cevap vermeyerek görüşlerini belirtmişlerdir.

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlara ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin bir arada yapılan eğitim diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Bireysel farklılıkları olan bireylerin farklılıkları olmayan bireyler ile beraber yaşamayı öğrenmek demektir.” (Ö7)

“Ortamdan uzaklaştırmadan parçaları bir bütün olarak görmek demektir.” (Ö8)

“Her çocuğun akranları ile eğitim alması.” (Ö20)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlara ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin Kaynaştırmanın tam zamanlı olarak uygulanması diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Kaynaştırma öğrencilerinin tam zamanlı olarak okul uygulamalarının tümünden yararlanması ve dâhil edilmesidir.” (Ö1)

“Yetersizlikten etkilenen bireyler için en az sınırlandırılmış eğitim ortamı demektir.” (Ö14)

“Ayrıştırma olmaması.” (Ö22)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlara ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin Okul uygulamalarının öğrenciye göre uyarlanması diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Bütünleştirme uygulamaları bana özel gereksinimli öğrenciler için daha olumlu ve kabullenışı yüksek olduğu, buna paralel olarak ise, eğitimden elde edilen kazançların her iki öğrenci grubu (özel

gereksinimli olan ve olmayan) için de verimliliğinin yüksek olduğu bir öğretim ortamını ifade ediyor.” (Ö21)

“Bütünleştirme uygulaması, öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda gruplara ayrılıp eğitim almaları.” (Ö16)

“Kendi kapasitesini en üst düzeye çıkarabilmek için öğrenme, kişisel hayat, sosyal açıdan kabulü sağlayan bir uygulama biçimidir.” (Ö9)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlara ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin Sınıf içinde öğrencinin düzeyine göre yapılan düzenlemeler sonucu sağlanan uygulama diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Bireyin gerekli düzenlemelerle uygun ortam ve materyallerle sağlanan bir uygulamadır.” (Ö4)

“Tüm öğrencileri içine alan okulun ve tüm gerekli planlamaların öğrencinin düzeyine uygun bir şekilde düzenlenmesidir.” (Ö5)

“Bütünleştirme, sınıftaki tüm çocukların eşit derecede eğitim alabilmesi, özel durumları göz önünde bulundurularak eğitim planı, sınıf içi ortamın düzenlemesi demektir.” (Ö10)

Tablo 16.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasına Yönelik Önerileri

Tema	Kod	n
	Bütünleştirme uygulamasına yönelik eksiklerin tamamlanması	6
	Her okulda en az 2 özel eğitim öğretmenin olması	4
Öneriler	Sınıf mevcutlarının azaltılması	2
	Eğitim sisteminin onarılması	6
	Bütünleştirme uygulaması hakkında hizmet içi eğitim almak isteyenler	4
Toplam		22

Tablo 16'nın incelenmesinde özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerilere ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin tümü 9.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 6'sı bütünleştirme uygulamasına yönelik eksiklerin tamamlanmasına yönelik öneri sunmuş, 4'ü her okulda en az 2 özel eğitim öğretmenin olması, 2'si sınıf mevcutlarının azaltılması, 6'sı eğitim sisteminin onarılmasına yönelik öneri sunmuş ve 4'ü ise bütünleştirme uygulaması hakkında hizmet içi eğitim almalarına yönelik önerilerini bildirmişlerdir.

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerilerine ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin bütünleştirme uygulamasıyla ilgili eksiklerin tamamlanması gerekir diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Küçük ölçekli okullarda bu uygulamaların başlatılması, eksiklerin ortaya çıkarılıp daha sonra bu uygulamanın başlatılması gerekiyor.” (Ö2)

“Kaynaştırma ya da bütünleştirme adı ne olursa olsun aynı amaca hizmet etmelidir. Aslında kaynaştırmanın amaçları da bütünleştirme ile aynıdır. Fakat uygulamada kaynaştırma öğrencilerinde yine bir etiketleme olmaktadır. Bu yüzden çocuklar arasında ayırım gözetmeden onları etiketlemeden nasıl aynı ortamda eğitim verebiliriz? Sorusunun cevabı aranmalı, araştırmalar bunun üzerine yapılmalıdır.” (Ö13)

“Bütünleştirme yapılıyorsa; sistemin bir an önce düzeltilmesi, eksiklerin tamamlanıp o şekilde uygulamanın yapılması gerekir.” (Ö3)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerilerine ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin her okulda en az 2 özel eğitim öğretmenin olması gerekir diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Sınıf mevcutlarının azalması, Her okulda en az 2 tane özel eğitim öğretmenlerinin görev alması gerekir.” (Ö1)

“Bütünleştirme uygulaması için okullarda bu bireylere yardımcı olabilecek destek eleman öğretici, uzman veya bilirkişilerin olması gerekir.” (Ö4)

“Daha fazla özel eğitim öğretmeni, rehber öğretmene ihtiyaç vardır, Ayrıca sınıf öğretmenlerinin ‘bütünleştirme’ konusunda uygun uygulamalı eğitim almalarını öneririm.” (Ö6)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerilerine ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin sınıf mevcutlarının azaltılması gerekiyor diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Üniversite eğitiminin 6 yıla çıkarılması, eğitim fakültelerinin 4 yıl ana branş +2 yıl özel eğitim branşı olacak şekilde yeniden planlanması, sınıf mevcutlarının 20 ile sınırlandırılması ve sınıfların materyal açısından zenginleştirilmesi.” (Ö7)

“Öğretmene, okula, öğrenciye ihtiyacı olduğu sürece tüm imkânlar verilmeli, sınıf mevcutları azaltılmalı.” (Ö17)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerilerine ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin eğitim sisteminin onarılması gerekiyor diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Kıbrıs ta ki en büyük sıkıntı özel gereksinimli bireylere tam anlamıyla hitap edebilecek bir kurumun olmaması ve eğitim sisteminin onarılmaması.” (Ö5)

“Özel gereksinimli öğrencinin okula hazırlık becerileri kazandırıldıktan sonra, akranları ile aynı eğitimi almaları gerekir.” (Ö20)

“Öğrencilere BEP dahilinde amaçlar vererek küçük başarıları tatmasını sağlayabiliriz. Öğrenci üzerinde özellikle özgüven kazanmasında çok etkili.” (Ö18)

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerilerine ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin genellikle bütünleştirme uygulaması hakkında

hizmet içi eğitim almak istiyorum diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Sınıf öğretmenlerinin ve ana okul öğretmenlerinin yanında sınıfa uyum sağlama da zorluk çeken öğrenci için gölge öğretmenlere ihtiyaç vardır. Öğretmenlerin bütünleştirme uygulaması hakkında bilgi düzeylerin yüksek olması gerekir. Ben Özel eğitim öğretmeni olarak tüm öğrencilere yetebilmek için eğitim almak isterim.” (Ö9)

“Kaynaştırma uygulamalarında gerekli personel ve materyal desteği, görev yapan öğretmenlere gerekli bilgi ve tutumların kazandırılması, tipik gelişim gösteren çocuk ve ailelerine yönelik gerekli çalışmaların yapılması, okul idaresinin yetersizlikten etkilenen bireylere yeterli desteği ve bilgiyi göstermesi vb. birçok şey yapılabilir.” (Ö14)

“Öğretmenlere gerekli destek ve alt yapının sağlandığı, hizmet içi ve akademik formasyonların sürdürüldüğü zaman dilimlerinde gerekli bilgilendirmelerin yapıldığı, Okul idaresi dâhil tüm paydaşların üzerlerine düşen sorumluluk ve haklarının neler olduğunun öğretildiği, Farkındalığa sahip olan bir eğitim sisteminin alt yapısına ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Akranların ve ailelerin olumlu tutum sahibi olması için farkındalık aktivitelerinin yapılması (belki okulda ortak yapılacak aktiviteler olabilir).” (Ö21)

4.2. Ana Okul Öğretmenlerinin İlkokullarda Uygulanacak Olan Bütünleştirme Uygulaması Hakkındaki Görüşleri

Araştırmaya katılan ana okul öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sonucunda oluşturulan 9 tema ve 30 alt tema aşağıda açıkça belirtilmiştir:

Tema 1: Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamalarının sınıflarına entegresine yönelik görüşleri

- a) Öğrencinin düzeyine göre yapılan uyarlamalar
- b) Basit yönergeler kullanılarak yapılan uyarlamalar
- c) Uyarlama yapmayanlar

Tema 2: Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yapmalarına ilişkin görüşleri

- a) Öğrencinin seviyesine göre ders planlarında değişiklik yapanlar
- b) Daha basit etkinlikler düzenleyerek değişiklik yapanlar
- c) Farklı ders planları uygulayarak değişiklik yapanlar
- d) Ders planlarında değişiklik yapmayanlar

Tema 3: Ana okul öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarına ilişkin görüşleri

- a) Onun düzeyine uygun düzenlemeler yaparak
- b) Sınıf içinde oluşabilecek engelleri ortadan kaldırarak
- c) Sözel yönergelerde bulunarak
- d) Hiç bir uyarlama yapmayanlar

Tema 4: Ana okul öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşleri

- a) Öğrencinin hoşuna giden materyallerle düzenleme yapanlar
- b) Bireysel özelliklerine göre düzenleme yapanlar
- c) Hiç düzenleme yapmayanlar

Tema 5: Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşleri

- a) Kâğıt üzerinde yapabildiklerini ve yapamadıklarını değerlendirerek
- b) Gözlem yaparak
- c) Değerlendirme yapmıyorum

Tema 6: Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının avantaj/dezavantajlarına yönelik görüşleri

- a) Bütünleştirme uygulamasının hem avantajı hem de dezavantajı var diyenler
- b) Bütünleştirme uygulamasının sadece avantajları var diyenler

Tema 7: Ana okul öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşleri

- a) Özel eğitim uzmanlarından
- b) Hizmet içi eğitim almak isteyenler

c) Eğitim almak istemeyenler

Tema 8: Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlar

- a) Bir arada yapılan eğitim diyenler
- b) Bütünleştirme kaynaştırma demektir diyenler
- c) Bütünleştirme bireyin topluma kazandırılması diyenler

Tema 9: Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerileri

- a) Sınıf mevcutlarının azaltılması
- b) Bütünleştirme uygulamasıyla ilgili hem öğrencilerin durumu, hem de öğretmenlerin bilgi düzeyleri göz önünde bulundurulmalı diyenler
- c) Bütünleştirme uygulaması hakkında hizmet içi eğitim almak isteyenler

Tablo 17.

Ana Okul Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamalarının Sınıflarına Entegre Edilmesine Yönelik Görüşleri

Tema	Kod	n
Bütünleştirmeyi	Öğrencinin düzeyine göre yapılan uyarlamalar	4
Uygulamaya	Basit yönergeler kullanarak uyarlama yapanlar	2
Yönelik Görüşler	Uyarlama yapmayanlar	3
Toplam		9

Tablo 17’de ilkokullarda görev yapan 9 Ana okul öğretmeniyle görüşülmüş ve bütünleştirme uygulamalarının sınıflarına entegre edilmesine yönelik görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin 4 kişisi öğrencilerin düzeyine göre uyarlamalar yaptığını, 2 kişisi basit yönergeler kullanarak uyarlama yaptığını, 3 kişisi sınıflarında bütünleştirme uygulamasıyla ilgili uyarlama yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrencileri sınıfa entegre etmelerinde öğrencilerin düzeyini dikkate alarak uyarlamalar yaptığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Elbette, etkinliklere onu dahil ediyorum sürekli. X öğrencim için özellikle sevmediği bazı etkinliklerde onu dahil etmeden değil de onun ve tüm öğrencilerin hoşuna gidebilecek etkinlikler

düzenliyorum, onun gelişimi ile ilgili basit yönergelerle kas gelişimi ve motor beceriler çalışmaktayım.” (A2)

“Evet, birçok uygulamalarda bulunuyorum. Örneğin görme engelli olan bir öğrencimize, sınırlı alan boyama çalışması yapabilmesi için boyama sayfasındaki alanın kenarını küçük malzemelerle sınırlandırarak katılımını sağladık.” (A4)

“Evet, öğrencinin seviyesine uygun aktiviteler hazırlamaya çalışıyorum.” (A6)

Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrencileri sınıfa entegre etmelerinde öğrencilere basit yönergeler kullanarak uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Aslında gün içinde sınıflarda uyguladığımız bir yaklaşımdır. Örnek olarak dans etkinliklerimizde, fiziksel engeli olan öğrenci için uygun roller seçerek 23 Nisan etkinliğine katılmasını sağlıyoruz, genel olarak da daha basit yönergelerle çalışmalara katıyorum.” (A3)

“Daha basit yönergelerle ve daha geriden müfredatı takip ederek ilerliyorum.” (A9)

Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrencileri sınıfa entegre etmelerinde öğrencilere sınıf içinde uyarlama yapamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Konuşma engeli ve fazla iletişim kuramadığımızdan dolayı sınıf içi uyarlamalar yapamıyorum.” (A1)

“Uyarlama yapamıyorum. Çünkü fazla zamanım olmuyor.” (A5)

“Zaman kısıtlı olduğundan çok fazla uyarlama yapamıyorum ama tüm etkinliklere katılımını sağlıyorum.” (A7)

Tablo 18.

Ana Okul Öğretmenlerinin Bütünleştirmedeki Öğrenciler İçin Ders Planlarında Değişiklik Yapmalarına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	n
Ders	Öğrencinin seviyesine göre ders planlarında değişiklik yapanlar	2
Planlarına	Daha basit etkinlikler düzenleyerek değişiklik yapanlar	2
Yönelik	Farklı ders planları uygulayarak değişiklik yapanlar	1
Görüşler	Ders planlarında değişiklik yapmayanlar	4
Toplam		9

Tablo 18’de ilkokullarda görev yapan 9 Ana okul öğretmeniyle görüşülmüş ve bütünleştirmedeki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yapmalarına ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin 2 kişisi öğrencinin seviyesine göre ders planlarında değişiklik yaptıklarını, 2 kişisi daha basit etkinlikler düzenleyerek değişiklik yaptıklarını, 1 ana okul öğretmenin ise farklı ders planları uygulayarak değişiklik yaptığını, 4 kişisi ders planlarında herhangi bir değişiklik yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yapmalarına ilişkin görüşlerinde öğrencilerin seviyesine göre değişiklik yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Makas kullanma etkinliklerinde öğrencim için ona uygun makas ile beraber uyarlamalar yapıyorum.” (A3)

“Öğrencinin gelişimine uygun materyaller hazırlamak.” (A4)

Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yapmalarına ilişkin görüşlerinde daha basit etkinlikler düzenleyerek değişiklik yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Etkinlikleri daha basit düzeye indirgemeye çalışıyoruz.” (A6)

“Plan üstünde özel olarak bir ibare açmıyorum. Etkinlik sırasında onun için nasıl yapılması gerektiğini düşünüp uyguluyorum.” (A8)

Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yapmalarına ilişkin görüşlerinde öğrencilere farklı ders planları uygulayarak değişiklik yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Her hafta farklı plan ve etkinliklerle tüm öğrencilerin dikkatini çekecek çalışmalar yapmaktayım, çünkü ders planını veya etkinlikleri farklılaştırmadığımda sınıf içinde uyumsuzluk ve sorunlar oluşabiliyor.” (A2)

Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yapmalarına ilişkin görüşlerinde ders planlarında değişiklik yapmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Aynı ders planı üzerinden uyarlamalar yapıyorum.” (A1)

Tablo 19. Ana Okul Öğretmenlerinin Uyum Sağlamada Yetersizliği Olan Özel Gereksinimli Öğrencileri Sınıfa Uyarlamalarına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	n
Uyum Sağlamada	Onun düzeyine uygun düzenlemeler yaparak	3
Yaşanılan	Sınıf içinde oluşabilecek engelleri ortadan kaldırarak	2
Sorunlar	Sözel yönergelerde bulunarak	2
	Hiç bir uyarlama yapmayanlar	2
Toplam		9

Tablo 19’un incelenmesinde ana okul öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Ana okul öğretmenlerinin 9’u tüm sorulara yönelik görüşlerini bildirmişlerdir. Öğretmenlerden 3’ü öğrencilerin düzeyine göre uyarlama yaptıklarını, 2’si sınıf içinde oluşabilecek engelleri ortadan kaldırarak uyarlama yaptıklarını, 2’si

sözel yönergeler kullanarak, 2 ana okul öğretmeni de hiçbir uyarlama yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Ana okul öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarında; öğrencilerin sınıf içindeki düzeyine göre uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Uyum sağlamada yetersizliği olan öğrencim özellikle sınıf kurallarında biraz sıkıntısı var, sıraya girme, arkadaşlarıyla materyal paylaşma bu durumda, diğer arkadaşlarının anlayışlı olmasıyla birçok sıkıntıyı azaltabiliyoruz. Veya öğrenciyi sürekli yanımda tutarak olası engelleri ortadan kaldırmaya çalışıyorum.”
(A2)

“Bireysel olarak ilgilenmeye çalıştım.” (A4)

“Bireysel olarak ilgileniyorum sınıf içindeki okuldaki tüm hareketlerinden yola çıkarak bir düzen oluşturunuyorum.” (A7)

Ana okul öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarında; sınıf içinde oluşabilecek engelleri ortadan kaldırarak uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Sınıftaki arkadaşlarına daha önceden özel konuşmalar yaparak özel gereksinimli öğrenci için hazırlık yapıyorum.” (A3)

“Evet oldu. Onu da mümkün olduğu kadar etkinliğin içerisine katmaya çalıştım ve etkinlik öncesi materyalleri düzenledim sandalyeleri ortamdaki kaldırdım ve farklı gruplar oluşturdum, arkadaşlarıyla iyi anlaşabilecek, iyi iletişim kurabilen gruplar oluşturdum.” (A8)

Ana okul öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarında; sınıf içinde oluşabilecek engelleri ortadan kaldırarak uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Ayrı bir yerde oturmasını sağlıyorum ve bazen yönergeler sunmaktayım.” (A1)

“Evet, yardımcı gölge öğretmenle ortamı ona göre düzenliyorum ve zaman zaman sözel yönergelerde bulunuyorum.” (A9)

Ana okul öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarında; sınıf içinde uyarlama yapamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Öğrencilerim genel olarak çok yaramaz ve uyarlama yapamıyorum.” (A5)

“Hayır.” (A6)

Tablo 20.

Ana Okul Öğretmenlerinin Sınıf Ortamını Ve Materyallerini Düzenlemelerine İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	n
Sınıf ortamı	Öğrencinin hoşuna giden materyallerle düzenleme yapanlar	2
ve	Bireysel özelliklerine göre düzenleme yapanlar	5
Materyal Düzenleme	Hiç düzenleme yapmayanlar	2
Toplam		9

Tablo 20'nin incelenmesinde ana okul öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Ana okul öğretmenlerinin tümü 4.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 2'si öğrencinin hoşuna giden materyallerle düzenleme yaptığını, 5'i bireysel özelliklerine göre düzenleme yaptığını, 2 kişi ise sınıf ortamı ve materyallerinde hiç düzenleme yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Ana okul öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşlerinde öğrencinin hoşuna giden materyallerle düzenleme yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Öncelikle öğrencilerin sevdiği materyaller, boy ve fiziki şartlara göre düzenleme yapıyorum.” (A2)

“Boyama da sınırlamalar yapıyorum, boyama ile ilgili el plastisi gibi.” (A7)

Ana okul öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşlerinde öğrencilerin bireysel özelliklerine göre düzenleme yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Ona uygun oturma düzeni oluşturup programı ona göre uyarlayabiliyorum.” (A3)

“Materyal seçiminde o çocuğa uygun olmasına dikkat ederim.” (A4)

“Öğrencinin düzeyine göre uyarlamalar yapmaya çalışıyorum.” (A9)

Ana okul öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşlerinde hiç uyarlama yapamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Herhangi bir uyarlama yapmıyorum çünkü yeterli zamanım yok.” (A1)

“Herhangi birsey yapamıyorum.” (A5)

Tablo 21.

Ana Okul Öğretmenlerinin Bütünleştirmedeki Öğrencilerinin Başarı Ve Becerilerini Değerlendirmede Kullandıkları Uyarlamalara İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	n
	Kağıt üzerinde yapabildiklerini ve yapamadıklarını değerlendirerek	3
Değerlendirme	Gözlem yaparak	3
	Değerlendirme yapmıyorum	3
Toplam		9

Tablo 21’in incelenmesinde ana okul öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Ana okul öğretmenlerinin tümü 5.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 3’ü kağıt üzerinde yapabildiklerini ve

yapamadıklarını değerlendirerek, 3'ü sınıf içinde gözlem yaparak, 3'ü ise değerlendirme yapamadıklarını belirtmişlerdir.

Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşlerinde; öğretmenlerin kağıt üzerinde yapabildiklerini ve yapamadıklarını değerlendirerek uygulama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Kâğıt üzerinde genel olarak yapabildikleri ve yapamadıkları üzerinde değerlendiriyorum.” (A1)

“Bireysel olarak takip ederek, onun yapabildiklerini ve yapamadıklarını değerlendiriyorum.” (A3)

“Diğer sınıfa yöneltmiş olduğum soruları mümkün olduğu kadar onun da cevaplamasını sağlıyorum.” (A8)

Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşlerinde; öğretmenlerin gözlem yaparak değerlendirme yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Gözlem ve yaptığım etkinliklerle gelişimini takip ediyorum.” (A2)

“Gözlem yaparak gelişimini takip ediyoruz.” (A6)

“İhtiyaç durumunda gözlem yaparak değerlendirme yapıyorum.” (A9)

Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşlerinde; öğretmenlerin değerlendirme yapmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Pek bir değerlendirme yapmıyorum.” (A4)

“Değerlendirme yapamıyorum.” (A7)

Tablo 22.

Ana Okul Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasının Avantaj/Dezavantajlarına Yönelik Görüşleri

Tema	Kod	n
	Bütünleştirme uygulamasının hem avantajı hem de dezavantajı var diyenler	5
Avantaj ve		
Dezavantaj	Bütünleştirme uygulamasının sadece avantajları var diyenler	4
Toplam		9

Tablo 22'nin incelenmesinde ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının avantaj/dezavantajlarına yönelik görüşlerine yer verilmiştir. Ana okul öğretmenlerinin tümü 6.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 5'i bütünleştirme uygulamasının hem avantajı hem de dezavantajları var demiştir, 4'ü Bütünleştirme uygulamasının sadece avantajları var diyerek görüşlerini bildirmişlerdir.

Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının avantaj/dezavantajlarına yönelik görüşlerinde öğretmenler bütünleştirme uygulamasının hem avantaj hem de dezavantajları var diyerek görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Öğrenciler açısından avantajı onu tam anlamıyla topluma ve okula katmak, Dezavantaj olarak öğretmenler açısından biraz zor bir uygulamadır.” (A1)

“Toplumun ve öğrencilerin birleşmesi kaynaşması açısından avantajlıdır, dezavantaj ama ayırıştırmanın ve engellerin çokça olduğu ortamda bu uygulama fazlasıyla dezavantaj oluşturmaktadır.” (A2)

“Avantaj, bu uygulamayı tam anlamıyla yapabilen öğretmenler, çocuklar açısından birçok yönde avantaj sağlamış olur ama yapamayan öğretmenleri düşünürsek hem öğrencilere bir faydası

olmaz hem de zamanı verimli kullanamadığından dolayı bir yararı bulunmaz.” (A5)

Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının avantaj/dezavantajlarına yönelik görüşlerinde öğretmenler bütünleştirme uygulamasının sadece avantajları var diyerek görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Çocuklar için de öğretmenler açısından da avantajı vardır.” (A4)

“Öğrenci sınıfa dâhil edildiği için avantajlıdır.” (A7)

“Diğer çocuklarda çok güzel ilgi yaratıyor ve onlara yardımcı oluyor.” (A9)

Tablo 23.

Ana Okul Öğretmenlerinin Öğrencilere Daha Nitelikli Eğitim Verebilmeleri Ve Eğitim İçin Nerelerden Yararlanabilmelerine Yönelik Görüşleri

Tema	Kod	n
Öğretmenlerin	Özel eğitim uzmanlarından	6
Eğitim Almalarına	Hizmet içi eğitim almak isteyenler	2
Yönelik Görüşleri	Eğitim almak istemeyenler	1
Toplam		9

Tablo 23’ün incelenmesinde ana okul öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşlerine yer verilmiştir. Ana okul öğretmenlerinin tümü 7.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 6’sı Özel eğitim uzmanlarından, 2’si hizmet içi eğitimlerden, diğer 1 öğretmen eğitim almak istemediğini belirterek görüşlerini bildirmişlerdir.

Ana okul öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşlerinde öğretmenlerin özel eğitim uzmanlarından yardım almak istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Özel eğitim uzmanlardan ve hizmet içi eğitimlere katılmak isterim. Zaten özel eğitim öğretmenimizden sürekli iletişim halinde olarak yardım almaktayım.” (A2)

“Özel eğitim uzmanlarından almak isterim.” (A4)

Ana okul öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşlerinde öğretmenlerin hizmet içi eğitim almak istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Hizmet içi eğitimlere katılmak isterim.” (A1)

“Öğrencilerle daha etkili ve yararlı bir ders için eğitim almak isterim, hizmet içi eğitimlere katılmak isterim.” (A7)

Ana okul öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşlerinde öğretmenlerden (A8) eğitim almak istemediğini belirtmiştir.

Tablo 24.

Ana Okul Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasına Verdikleri Tanımlar

Tema	Kod	n
Bütünleştirmeye	Bir arada yapılan eğitim diyenler	5
Yönelik	Bütünleştirme kaynaştırma demektir diyenler	3
Tanımlar	Bütünleştirme bireyin topluma kazandırılması diyenler	1
Toplam		9

Tablo 24’ün incelenmesinde ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlara ilişkin görüşlere yer verilmiştir. Ana okul öğretmenlerinin tümü 8.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 5’i bir arada yapılan eğitim, 3’ü bütünleştirme uygulaması kaynaştırma demektir diyenler, öğretmenlerin 1 kişisi ise bireyin topluma kazandırılması diyerek bütünleştirmenin tanımı ile ilgili görüşlerini belirtmişlerdir.

Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlara ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin bir arada yapılan eğitim diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Toplumun ayrıştırmayı kullanmadan tüm çocukların bir arada eğitim görmesidir.” (A2)

“Tüm çocukların aynı ortamda dersleri almaları.” (A4)

“Tüm çocukların bir arada eğitim alması.” (A5)

Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlara ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin bütünleştirme kaynaştırma demektir diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Kaynaştırma demektir.” (A6)

“Kaynaştırma demektir.” (A7)

“Kaynaştırma demektir.” (A9)

Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlara ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin bütünleştirme uygulamasının bireyin topluma kazandırılması diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Özel eğitim gereksinimli öğrencini topluma mümkün olduğunca ‘normal standartlarda’ bir birey olarak kazandırılma süreci.” (A8)

Tablo 25. Ana Okul Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasına Yönelik Önerileri

Tema	Kod	n
Öneriler	Sınıf mevcutlarının azaltılması	4
Bütünleştirme uygulamasıyla ilgili hem öğrencilerin durumu, hem de öğretmenlerin bilgi düzeyleri göz önünde bulundurulmalı diyenler		3
Bütünleştirme uygulaması hakkında hizmet içi eğitim almak isteyenler		2
Toplam		9

Tablo 25'in incelenmesinde ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerilere ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Ana okul öğretmenlerinin tümü 9.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 4'ü sınıf mevcutlarının azaltılması, 3'ü bütünleştirme uygulamasıyla ilgili hem öğrencilerin durumu, hem de öğretmenlerin bilgi düzeyleri göz önünde bulundurulmalı, 2'si bütünleştirme uygulaması hakkında hizmet içi eğitim almalarına yönelik önerilerini bildirmişlerdir.

Ana sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerilerine ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin bütünleştirme uygulamasıyla ilgili sınıf mevcutlarının azaltılması gerekir diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Sınıfların kalabalık olmasından dolayı sistemde bir an önce düzenleme yapılması gerekiyor, özel eğitim öğretmenlerinin yetersiz olması, en zorluk çektiğim alanlardan bir tanesi olarak dil terapistlerinin geliştirilmesi ve bu konuda uzmanlaşmaları gerekir.”
(A1)

“Sınıf mevcutlarının azalması, Her sınıfta özel gereksinimli öğrenciler için yardımcı bir elemanın bulunması gerekir.” (A5)

“Daha da yaygınlaştırılabilir. Bu eğitimde sınıf mevcudu göz önüne alınmalıdır.” (A7)

Ana sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerilerine ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin bütünleştirme uygulamasıyla ilgili hem öğrencilerin durumu, hem de öğretmenlerin bilgi düzeyleri göz önünde bulundurulmalı gerekir diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Bir etkinlik planlanacağı zaman sürekli olarak onun anlayabileceği formu düşünmek. Diğer öğrencileri ona karşı daha anlayışlı hale getirebilmek. Etkinlik için öneriler oluşturulan kitaplar yayınlanmalı.” (A8)

“Bu uygulamanın konulan teşhise göre değerlendirilmelidir. Çok ağır vakalar için uygun görmüyorum.” (A9)

“Ailelerin bilinçlendirilmesi ve bu uygulamanın sadece öğretmenlere değil, aileye de uygulanmalıdır. Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrenciler için materyal önerilerinde bulunması gerekir.” (A2)

Ana sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerilerine ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin bütünleştirme uygulaması hakkında hizmet içi eğitim almak istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Her öğretmenin bilinçlendirilmesi, bu zorlukların aşılmasında gerekli eğitim ve seminerlerin yapılması gerekir.” (A3)

“Bütünleştirmeye yönelik çeşitli hizmet içi etkinlikler hazırlanmalıdır.” (A6)

4.3. Sınıf Öğretmenlerinin İlkokullarda Uygulanacak Olan Bütünleştirme Uygulaması Hakkındaki Görüşleri

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sonucunda oluşturulan 9 tema ve 36 alt tema aşağıda açıkça belirtilmiştir:

Tema 1: Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamalarının sınıflarına entegresine yönelik görüşleri

- a) Öğrencinin düzeyine göre yapılan uyarlamalar
- b) Basit yönergeler kullanılarak yapılan uyarlamalar
- c) Özel eğitim öğretmeninden destek alarak yapılan uyarlamalar
- d) Branş derslerde uyarlama yapanlar
- e) Uyarlama yapmayanlar

Tema 2: Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yapmalarına ilişkin görüşleri

- a) Öğrencinin seviyesine göre ders planlarında değişiklik yapanlar
- b) Daha basit etkinlikler düzenleyerek değişiklik yapanlar
- c) Özel eğitim öğretmeninden yardım alarak değişiklik yapanlar
- d) Ders planlarında değişiklik yapmayanlar

Tema 3: Sınıf öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarına ilişkin görüşleri

- a) Onun düzeyine uygun düzenlemeler yaparak
- b) Sınıf içinde oluşabilecek engelleri ortadan kaldırarak
- c) Sözel yönergelerde bulunarak
- d) Arkadaşlarından yardım almasını sağlayarak
- e) Hiç bir uyarlama yapmayanlar

Tema 4: Sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşleri

- a) Öğrencinin hoşuna giden materyallerle düzenleme yapanlar
- b) Öğrencinin sevdiği arkadaşlarıyla oturmasını sağlayarak
- c) Hiç düzenleme yapmayanlar

Tema 5: Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşleri

- a. Kâğıt üzerinde yapabildiklerini ve yapamadıklarını değerlendirerek
- b. Özel eğitim öğretmeninden yardım alarak
- c. Kendi kişisel gelişimine göre
- d. Değerlendirme yapmıyorum

Tema 6: Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının avantaj/dezavantajlarına yönelik görüşleri

- a) Bütünleştirme uygulamasının hem avantajı hem de dezavantajı var diyenler
- b) Bütünleştirme uygulamasının sadece avantajları var diyenler
- c) Bütünleştirme uygulamasının sadece dezavantajları var diyenler

Tema 7: Sınıf öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşleri

- a) Özel eğitim uzmanlarından
- b) Hizmet içi eğitim almak isteyenler
- c) Sadece evet cevabını verenler
- d) Eğitim almak istemeyenler

Tema 8: Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlar

- a) Bir arada yapılan eğitim diyenler
- b) Bütünleştirme kaynaştırma demektir diyenler
- c) Bütünleştirme bireyin topluma kazandırılması diyenler
- d) Okul uygulamalarının bireye göre özelleştirilmesi diyenler

Tema 9: Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerileri

- a) Sınıf mevcutlarının azaltılması
- b) Bütünleştirme uygulamasıyla ilgili hem öğrencilerin durumu, hem de öğretmenlerin bilgi düzeyleri göz önünde bulundurulmalı diyenler
- c) Her sınıfta bir yardımcı öğretmenin bulundurulması
- d) Sistemin düzeltilmesi

Tablo 26.

Sınıf Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamalarının Sınıflarına Entegresine Yönelik Görüşleri

Tema	Kod	n
Bütünleştirmeyi	Öğrencinin düzeyine göre yapılan uyarlamalar	13
Uygulamaya	Basit yönergeler kullanılarak yapılan uyarlamalar	12
Yönelik	Özel eğitim öğretmeninden destek alarak yapılan uyarlamalar	4
Görüşler	Branş derslerde uyarlama yapanlar	3
	Uyarlama yapmayanlar	15
Toplam		47

Tablo 26’da İlkokullarda Görev Yapan 47 Sınıf Öğretmeniyle Görüşülmüş Ve Bütünleştirme Uygulamalarının Sınıflarına Entegre Edilmesine Yönelik Görüşleri Alınmıştır. Öğretmenlerin 13 Kişisi Öğrencilerin Düzeyine Göre Uyarlamalar Yaptığını, 12 Kişisi Basit Yönergeler Kullanarak Uyarlama Yaptığını, 4 Kişisi Özel Eğitim Öğretmeninden Destek Alarak Uyarlama Yaptığını, 3 Sınıf Öğretmeni Branş Derslerde Uyarlamalar Yapabildiğini, 15 Sınıf Öğretmeni İse Sınıflarında Bütünleştirme Uygulamasıyla İlgili Uyarlama Yapmadıklarını Belirtmişlerdir.

Sınıf Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasındaki Öğrencileri Sınıfa Entegre Etmelerinde Öğrencilerin Düzeyini Dikkate Alarak Uyarlamalar Yaptığını Belirtmişlerdir. Öğretmenlerin Bu Görüşe Yönelik İfadeleri Şu Şekildedir;

“Her etkinlikte bütünleştirme fırsatım olmuyor. Çünkü bazı konularda çok fazla seviye farkı var. Ama özellikle Türkçe dersi etkinliklerine genelde katılımını sağlıyorum. Onun yetersiz olduğu yerlerde (parça soruları) diğer arkadaşlarına soruları cevaplandırıyorum ama cevapları yazarak derse katılımını tekrardan sağlıyorum. Matematikte ise ilk başlarda birlikte ilerledik fakat şuan konularda zorluk yaşadığı için farklı etkinlikler yaptırmak zorunda kalıyorum.” (S38)

“Zaman zaman bu uygulamayı sınıfta gerçekleştiriyorum. Onun yapabileceği onun düzeyine uygun toplama çıkarma metin çalışmaları, harfleri ayırt etme gibi çalışmalar yapıyoruz.” (S6)

“Evet, işitme engeli olan bir öğrencim var ve sürekli masada yanımda duruyordu, işaret diliyle anlaşabiliyorduk ama sınıfta çok fazla uyum sağlayamıyordu.”(S29).

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrencileri sınıfa entegre etmelerinde öğrencilere basit yönergeler kullanılarak uyarlamalar yaptığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Öğrencim sınıf içerisinde çok hassasiyet gösteriyor ve bu durum beni çok üzüyor. Onu motive edebilmek için dersi eğlenceli hale getiriyorum. Basit ifadelerle çalışmalar yapmaya çalışıyorum.” (S7)

“Evet, kendini dışlanmış hissetmemesi için, tahtada okuma yazma, soru çözmede kolay ve aktif bir şekilde katılımı için uyarlamalar yapmaya özen gösteririm.” (S41)

“Evet, bu öğrencilere basitleştirilmiş soruları sorup cevap vermeleri, böylece derse katılımı sağlama yapılabilir.” (S24)

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrencileri sınıfa entegre etmelerinde Özel eğitim öğretmeninden destek alarak uyarlamalar yaptığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Evet, sınıf mevcudu 15-20 kişi civarında olduğu takdirde yukarıdaki örnekler yapılabilir, öğretmenler o zamanı verimli kullanabilir. Ayrıca özel eğitim öğretmeninden yardım alıyorum.”
(S27)

“5.sınıf öğrencisidir ve bazı etkinliklere katılım göstermiyor ve zorluk çekiyorum, sınıf düzenini çok bozan ve çok soru soran bir öğrencim var, sınıf içinde dikkat dağınıklığı oluyor ve bu durumda özel eğitim öğretmeninden destek alarak uyarlama yapıyoruz.”
(S12)

“Özel gereksinimli öğrenci için özel eğitim öğretmeninden sürekli destek almaya çalışıyorum ve bazen sınıfta daha basit yönergelerle onu derse katmaya çalışıyorum.” (S20)

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrencileri sınıfa entegre etmelerinde branş derslerde uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Evet, kaynaştırma öğrencilerini sınıfa entegre edip kontrolü sağlıyor. Özellikle beden eğitimi müzik vb. branş derslerde bütünleştirme uygulamasını tam yapabiliyoruz.” (S2)

“Sınıf içerisinde dinlemeye teşvik etmeye çalışıyorum. Bütünleştirme yapıyoruz ama terimsel olarak sözel derslerde katılıyorum sadece, benim çabalarımın karşılığını da alabilmem için ailenin de katılımı, öğrencinin de gayret göstermesi çok önemlidir.” (S15)

“Drama ile eğlenceli hale getirmeye çalışıyoruz.” (S18)

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasındaki öğrencileri sınıfa entegre etmelerinde uyarlama yapamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Hayır, ağır düzeyde olan bir öğrencim var ve sınıf düzenine hiçbir şekilde uyum sağlayamıyor. Birçok emek sonucu özel eğitim öğretmeniyle birlikte okumayı öğrendi.” (S4)

“Maalesef uygulayamıyorum. Çünkü zor bir zaman kısıtlaması var.”
(S8)

“Hayır, çünkü sınıf mevcudu kalabalık, ayrıca sınıfım da özel gereksinimli çocuk sayısı çok.” (S11).

Tablo 27.

Sınıf Öğretmenlerinin Bütünleştirmedeki Öğrenciler İçin Ders Planlarında Değişiklik Yapmalarına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	n
Ders	Öğrencinin seviyesine göre ders planlarında değişiklik yapanlar	8
Planlarına	Daha basit etkinlikler düzenleyerek değişiklik yapanlar	13
Yönelik	Özel eğitim öğretmeninden yardım alarak değişiklik yapanlar	4
Görüşler	Ders planlarında değişiklik yapmayanlar	22
Toplam		47

Tablo 27’de ilkokullarda görev yapan 47 Sınıf öğretmeniyle görüşülmüş ve bütünleştirmedeki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yapmalarına ilişkin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin 8 kişisi öğrencilerin seviyesine göre ders planlarında değişiklik yaptıklarını, 13 kişisi daha basit etkinlikler düzenleyerek değişiklik yaptıklarını, 4 kişisi özel eğitim öğretmeninden yardım alarak değişiklik yaptıklarını, 22 sınıf öğretmenin ders planlarında değişiklik yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yapmalarına ilişkin görüşlerinde öğrencinin seviyesine göre ders planlarında değişiklik yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Onun programı diğer çocuklara göre değildir, kendi gelişim hızına göre program düzenlerim.” (S9)

“Zorlanacağı derslerde ona farklı temalar oluşturmaya özen gösteriyorum.” (S14)

“Fen ve sosyal bilgisi derslerini çok seven, ilgisini çektiği için o derslerde uyarlamalar yapmaya çalışıyorum ve birçok şeyi orda öğreniyor.” (S4)

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yapmalarına ilişkin görüşlerinde daha basit etkinlikler düzenleyerek değişiklik yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Bu öğrencime okuma-yazma sıkıntısı yaşadığı için sadece parça başlıklarını okutabiliyorum.” (S40)

“Aynı materyal üzerinde, farklı ve daha basit çalışmalarla etkinlikler düzenliyoruz.” (S29)

“Bazı derslerde örneğin, Türkçe dersinde daha basit düzeyde parçalar okutulur. Çizme boyama çalışmaları da arttırılabilir.” (S27)

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yapmalarına ilişkin görüşlerinde özel eğitim öğretmeninden yardım alarak ders planlarında değişiklik yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Özellikle matematik dersinde çok yetersiz kalıyorum. Aynı anda sınıfla ve farklı öğrencilere ayrı ilgi göstermekte zorlanıyorum. Türkçe dersinde yazı çalışması veriyorum bazen de özel eğitim öğretmeninden yardım alıyorum.” (S37)

“Uyarlama yapamıyorum, özel eğitim hocasıyla koordineli bir şekilde çalışıyoruz.” (S12)

“Özel eğitim öğretmeninden yardım alarak sınıf içinde etkinlikler düzenlerim.” (S18)

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrenciler için ders planlarında değişiklik yapmalarına ilişkin görüşlerinde ders planlarında değişiklik yapmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Ders planlarımı bütünleştirme öğrencilerime göre yapmıyorum. Kolej sınavları baskısından dolayı.” (S39)

“Bizler çok fazla ders planlarında değişiklikler yapamıyoruz. Ancak sınıflarda ve okulda bulunan gölge öğretmen veya özel eğitim öğretmeni hazırlıyor.” (S2)

“Ders planlarında değişiklik yapamıyorum, dediğim gibi özel eğitim öğretmeniyle onun gelişimine uygun çalışmalar hazırlıyorum.” (S5)

Tablo 28.

Sınıf Öğretmenlerinin Uyum Sağlamada Yetersizliği Olan Özel Gereksinimli Öğrencileri Sınıfa Uyarlamalarına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	n
Uyum	Onun düzeyine uygun düzenlemeler yaparak	10
Sağlamada	Sınıf içinde oluşabilecek engelleri ortadan kaldırarak	7
Yaşanılan	Sözel yönergelerde bulunarak	8
Sorunlar	Arkadaşlarından yardım almasını sağlayarak	7
	Hiç uyarlama yapmayanlar	15
Toplam		47

Tablo 28’ün incelenmesinde sınıf öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin 47’si tüm sorulara yönelik görüşlerini bildirmişlerdir. Öğretmenlerden 10’u öğrencilerin düzeyine göre uyarlama yaptıklarını, 7’si sınıf içinde oluşabilecek engelleri ortadan kaldırarak uyarlama yaptıklarını, 8’i sözel yönergeler kullanarak, 7 sınıf öğretmeni arkadaşlarından yardım almasını sağlayarak uyarlama yaptıklarını, 15 sınıf öğretmenin ise hiçbir uyarlama yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarında; öğrencilerin sınıf içindeki düzeyine göre uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Evet, çok çekingen down sedromu olan bir öğrencim var ve diğer arkadaşlarıyla oyun etkinliklere katılmasını sağlamaya çalışıyorum, etkinliklerde ona öncelik vermeye çalışıyorum.” (S7)

“Sınıf içinde verdiğim yönergelerle karşı hiçbir şekilde tepki göstermiyor, sadece ilgisini çekecek konular üzerinde yoğunlaşmaya çalışıyorum.” (S4)

“Evet, seviyelerine uygun çalışmalar yapıyorum, konularda uyarlamalar ve değişiklikler yaptım.” (S41)

Sınıf öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarında; sınıf içinde oluşabilecek engelleri ortadan kaldırarak uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Oryantasyon düzenlemesi yaparak ortama uyum sağlamasını ve diğer öğrencilerinde oluşabilecek durumlara karşı tepki göstermesini ortadan kaldırıyorum.” (S3)

“Ortopedik rahatsızlığı olan bir öğrencim var, sınıf içerisinde tam zamanlı olarak kalamıyor ve bazen annesinin yardımıyla sınıfa, teneffüse rahatlıkla çıkabiliyor.” (S8)

“Oldu. Sınıfa alışması için kuralların öğretimi ile başladım. Daha sonra bana ve arkadaşlarına alışması sağlandı.” (S38)

Sınıf öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarında; sözel yönergeler kullanarak uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Bazen sözel yönergeler kullanıyorum, bazen ise pekiştireçler de silikleştirme yapıyorum.” (S14)

“Sözel uyarılarda ve yönergelerde bulunuyorum. Zor durumda kaldığımda ise özel eğitim öğretmenimizden yardım istiyorum.” (S16)

“Dikkat çekmeye çalışan bir öğrencim var ve sırasında oturup beklemesini söylüyorum.” (S23)

Sınıf öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarında; arkadaşlarından yardım almasını sağlayarak uyarlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Akademik olarak sorunlarda yardımcı olmaya çalışıyorum ve ödül sunuyorum, bazı durumlarda ise arkadaşları yardımcı oluyor.”
(S21)

“Öğrencim uyum sağlayamadığı zamanlarda genellikle yanındaki arkadaşıyla ve ya sınıf ortamında düzenleme yapıyorum.” (S2)

“İlk başlarda çok zorlandım, ama sınıf içinde arkadaşlarının sayesinde birçok uyum sorunlarını yendik.” (S19)

Sınıf öğretmenlerinin uyum sağlamada yetersizliği olan özel gereksinimli öğrencileri sınıfa uyarlamalarında; sınıf içinde uyarlama yapmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Kimseye zararı yok, akademik olarak fazla bir ilerleme gösteremiyor.” (S20)

“Sınıf içerisinde çok fazla ses çıkartıyor ve hiçbir şey yapamıyorum, diğer öğrencilerin önünde çok fazla yönerge vermek istemiyorum ama tüm sınıfın dikkati dağılıyor.” (S26)

“Kaynak odadaki öğretmenimizden yardım alıyorum.” (S30)

Tablo 29.

Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Ortamını Ve Materyallerini Düzenlemelerine İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	n
Sınıf Ortamı	Öğrencinin hoşuna giden materyallerle düzenleme yapanlar	25
ve	Öğrencinin sevdiği arkadaşlarıyla oturmasını sağlayarak	7
Materyalleri Düzenleme	Hiç düzenleme yapmayanlar	15
Toplam		47

Tablo 29'un incelenmesinde sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin tümü 4.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 25'i öğrencinin hoşuna giden materyallerle düzenleme yaptığını, 7'si öğrencinin sevdiği arkadaşlarıyla oturmasını sağlayarak, 15 sınıf öğretmeni ise sınıf ortamı ve materyallerinde hiç düzenleme yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşlerinde öğrencinin hoşuna giden materyallerle düzenleme yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Sınıftaki tüm materyallerimizi arkadaşlarımızla sıkıntı yaşamadan beraber kullanabiliyoruz. Ama bazen boyama çalışmaları veya farklı etkinliklerle o öğrenci için uyarlama yapıyorum, boya kalemlerini farklı yerde tutarak onun yapabilecekleri şeyleri sınırlı tutarak uyarlama yapıyorum.” (S6)

“Öğrencinin dikkat dağınıklığı çok fazla o yüzden arka sıralarda oturuyor. Çok fazla konuştuğu zaman sözel yönergelerde bulunuyorum ve dikkatini dağıtmaması açısından sürekli çalışma kağıtları veriyorum.” (S5)

“Onun için en uygun yere oturtuyorum ve bazen sürekli yer değiştiriyor görmezden geliyorum.” (S23)

Sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşlerinde öğrencinin sevdiği arkadaşlarıyla oturmasını sağlayarak düzenleme yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Gölge öğretmeni birçok konuda yardımcı oluyor ve en sevdiği sınıf arkadaşıyla oturunca çok mutlu oluyor.” (S42)

“Arkadaşlarıyla iyi iletişim kurabiliyor, sınıf ortamında ve materyallerinde hep birlikte düzenleme yapıyoruz. Materyalleri beraber topluyoruz.” (S20)

“Göz önünde ve yan masada oturmasını sağlıyorum. Genellikle en sevdiği arkadaşlarıyla oturmayı da çok seviyor.” (S16)

Sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlemelerine ilişkin görüşlerinde düzenleme yapamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Öğrencim oturduğu sandalye ve sırayı sürekli zorluyor ve bu durumda gölge öğretmeni düzeltmeler yapıyor uyarıyor sürekli.”
(S26)

“Özel eğitim hocasından yararlanıyorum.” (S46)

“Uyarlama yapamıyorum.” (S22)

Tablo 30.

Sınıf Öğretmenlerinin Bütünleştirmedeki Öğrencilerinin Başarı Ve Becerilerini Değerlendirmede Kullandıkları Uyarlamalara İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	n
	Kağıt üzerinde yapabildiklerini ve yapamadıklarını değerlendirerek	14
	Özel eğitim öğretmeninden yardım alarak	12
Değerlendirme	Kendi kişisel gelişimine göre	16
	Değerlendirme yapmıyorum	5
Toplam		47

Tablo 30'un incelenmesinde sınıf öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin tümü 5.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 14'ü kağıt üzerinde yapabildiklerini ve yapamadıklarını değerlendirerek, 12'si özel eğitim öğretmeninden yardım alarak, 16'sı kendi kişisel gelişimine göre, 5 sınıf öğretmen ise değerlendirme yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşlerinde; öğretmenlerin kâğıt üzerinde yapabildiklerini ve yapamadıklarını değerlendirerek uygulama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Derslere ve sınıftaki etkinliklere katılımını göz önünde bulunduruyorum ve kâğıt üzerinde değerlendirme yapıyorum.” (S6)

“Kâğıt üzerinde değerlendirme yapıyorum veya özel eğitim öğretmeninden yararlanmaya çalışıyorum.” (S10)

“Değerlendirmeleri kâğıt üzerinde ve bazen resimler çizdirerek hayal güçlerini kullanacak etkinlikler yapmaya çalışıyorum.” (S11).

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşlerinde; özel eğitim öğretmeninden yardım alarak uygulama yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Özel eğitim öğretmenin desteği ile birlikte BEP uyguluyorum.” (S3)

“İlerlemelerini özel eğitim öğretmeni takip ediyor.” (S20)

“Özel eğitim hocası değerlendiriyor.” (S46)

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşlerinde; kendi kişisel gelişimine göre değerlendirme yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Genel sınav içerisinde yer alıyor. Ama zaman zaman farklı değerlendirmelerde yapıyorum.” (S16)

“Kendi içinde bildiği konulardan gelişim düzeyine göre değerlendiriyorum.” (S23)

“Çocuğu kendi içinde değerlendiriyorum. Diğer çocuklarla karşılaştırmıyorum.” (S37)

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirmedeki öğrencilerinin başarı ve becerilerini değerlendirmede kullandıkları uyarlamalara ilişkin görüşlerinde; değerlendirme yapmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Değerlendirme kısmını çok fazla yapamıyorum.” (S29)

“Aynı sınav ve ders planına dâhil ediyorum ama bazı sorularda ya da davranışlarını görmezden geliyorum.” (S12)

“Zaman zaman değerlendirme yapıyorum.” (S8)

Tablo 31.

Sınıf Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasının Avantaj/Dezavantajlarına Yönelik Görüşleri

Tema	Kod	n
Bütünleştirme uygulamasının hem avantajı hem de dezavantajı var diyenler		29
Avantaj ve Bütünleştirme uygulamasının sadece avantajları var diyenler		7
Dezavantaj Bütünleştirme uygulamasının sadece dezavantajları var diyenler		11
Toplam		47

Tablo 31’in incelenmesinde sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının avantaj/dezavantajlarına yönelik görüşlerine yer verilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin tümü 6.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 29’u bütünleştirme uygulamasının hem avantajı hem de dezavantajları var demiştir, 7’si Bütünleştirme uygulamasının sadece avantajları var demiştir, 11 sınıf öğretmeni ise, bütünleştirme uygulamasının sadece dezavantajları var diyerek görüşlerini bildirmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının avantaj/dezavantajlarına yönelik görüşlerinde öğretmenler bütünleştirme uygulamasının hem avantaj hem de dezavantajları var diyerek görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Öğrenciler açısından birçok avantajı bulunmaktadır. Öğretmenlerin yeterli düzeyde bilgiye sahip olması öğrencilere yeterli olabilmesi avantaj sağlarken, sınıfların kalabalık olması ve yeterli uyarlamaların yapılmaması dezavantaj oluşturabilir.” (S3)

“Normal gelişim gösteren öğrenciler açısından dezavantaj sağlar çünkü o öğrencilere de yeterli zaman ayıramamış oluyorum. Ama elbette özel gereksinimli öğrenci için topluma ve tüm etkinliklere

dahil etmek, eğitimden yararlanmasını sağlamak açısından avantajlıdır.” (S5)

“Özel eğitim gerektiren öğrencilerin topluma kazanması açısından çok önemli bir uygulamadır, ama öğretmenlerin zamanı verimli kullanamamasından dolayı dezavantaj oluşturabilir.” (S21)

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının avantaj/dezavantajlarına yönelik görüşlerinde öğretmenler bütünleştirme uygulamasının sadece avantajları var diyerek görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Uygulanabildiği takdirde avantajlı, fakat sınıf mevcudun az olması gerekir de daha küçük sınıflarda uygulanmalıdır.” (S27)

“Öğrenciyi sınıfa kabul etme öğrenci açısından birçok avantajı olur.” (S24)

“Öğretmene ve öğrenciye destek sağlar.” (S17)

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının avantaj/dezavantajlarına yönelik görüşlerinde öğretmenler bütünleştirme uygulamasının sadece dezavantajları var diyerek görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Benim için kesinlikle dezavantaj oluşturabilir, çünkü diğer çocukların dikkati kolayca dağılabiliyor.” (S2)

“Öncelikle özel gereksinimli öğrencilerin bu eğitimi özel eğitim hocaların yardımıyla alması gerekiyor.” (S13)

“Tüm öğrencilerle ilgilenmek isterim ama zamanımız çok kısıtlı tüm öğrencilere yetebilmek çok zor. Benim için bu uygulama dezavantaj oluşturabilir.” (S15)

Tablo 32.

Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilere Daha Nitelikli Eğitim Verebilmeleri Ve Eğitim İçin Nerelerden Yararlanabilmelerine Yönelik Görüşleri

Tema	Kod	n
Öğretmenlerin	Özel eğitim uzmanlarından	29
Eğitim	Hizmet içi eğitim almak isteyenler	9
Almalarına Yönelik	Sadece evet cevabını verenler	6
Görüşleri	Eğitim almak istemeyenler	3
Toplam		47

Tablo 32'nin incelenmesinde sınıf öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşlerine yer verilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin tümü 7.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 29'u Özel eğitim uzmanlarından, 9'u hizmet içi eğitimlerden, 6'sı sadece evet cevabını verenler, diğer 3 öğretmen eğitim almak istemediğini belirterek görüşlerini bildirmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşlerinde öğretmenlerin özel eğitim uzmanlarından yardım almak istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Özel eğitim uzmanlardan yardım almak isterim.” (S1)

“Elbette özel eğitim uzmanlardan tam anlamıyla eğitim almak isterim.” (S7)

“Özel eğitim uzmanlarından.” (S36)

Sınıf öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşlerinde öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerden yardım almak istediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Seminerlerin düzenlemesi ve bu seminerlerin okullarda uygulamalı olarak yapılmasını isterim, özel eğitim uzmanlarıyla beraber.” (S5)

“Hizmet içi eğitimlere katılmak isterim.” (S19)

“Öğrencilerin gelişimi açısından ailelerle daha fazla iletişim kurabilmek için iyi bir eğitim almak isterim.” (S29)

Sınıf öğretmenlerinin öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşlerinde öğretmenler eğitim almak istemediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Öğrenci ile çalışıyorum emekli olmama son 1 yıl kalmış ve eğitimim sona erecek ve bu yüzden almak istemiyorum.” (S26)

“Eğitim almak için fazla zamanım yok.” (S22)

Tablo 33.

Sınıf Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasına Verdikleri Tanımlar

Tema	Kod	n
Tanımlar	Bir arada yapılan eğitim diyenler	15
	Bütünleştirme kaynaştırma demektir diyenler	6
	Bütünleştirme bireyin topluma kazandırılması diyenler	18
	Okul uygulamalarının bireye göre özelleştirilmesi diyenler	8
Toplam		47

Tablo 33’ün incelenmesinde sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlara ilişkin görüşlere yer verilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin tümü 8.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 15’i bir arada yapılan eğitim, 6’sı bütünleştirme uygulaması kaynaştırma demektir diyenler, 18’i bütünleştirme bireyin topluma kazandırılması diyenler, 8 sınıf öğretmeni ise okul uygulamalarının bireye göre özelleştirilmesi diyerek bütünleştirmenin tanımı ile ilgili görüşlerini belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlara ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin bir arada yapılan eğitim diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Bütünleştirici, kapsayıcı eğitim genel olarak tüm öğrencilerin aynı ortamda beraber aldıkları eğitimidir.” (S1)

“Bütün çocukların ihtiyaçlarına uygun bir sınıfta eğitim verilmesi.” (S32)

“Özel eğitimli çocukların sınıf içinde kendi yapabildikleriyle eğitim almaları.” (S35)

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlara ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin bütünleştirme kaynaştırma demektir diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Aslında bütünleştirme uygulaması kaynaştırma adı altındadır.” (S22)

“Kaynaştırma, topluma kazandırma.” (S24)

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlara ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin bütünleştirme bireyin topluma kazandırılması diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Sosyal açıdan eğitim alarak o çocuğu ileriye taşımak verimli olabilmektir.” (S12)

“Öz bakım becerileri geliştirerek topluma kazandırmak.” (S16)

“Toplum içinde özel bireylerin normal gelişim gösteren bireyler içerisine katma.” (S39)

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına verdikleri tanımlara ilişkin görüşlerinde okul uygulamalarının bireye göre özelleştirilmesi diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Öğrencinin akademik yaşamı içinde tüm enstrümanların özelleştirilmesiyle oluşan bir yaklaşımdır.” (S3)

“O öğrencinin düzeyine uygun ders planını sınıf ortamını uyarlayabilmektir.” (S14)

“Okul ve sınıf düzeninin özel gereksinimli öğrenciye göre uyarlanmasıdır.” (S25)

Tablo 34.

Sınıf Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamasına Yönelik Önerileri

Tema	Kod	n
	Sınıf mevcutlarının azaltılması	9
Öneriler	Bütünleştirme uygulamasıyla ilgili hem öğrencilerin durumu, hem de öğretmenlerin bilgi düzeyleri göz önünde bulundurulmalı	13
	Her sınıfta bir yardımcı öğretmenin bulundurulması	11
	Sistemin Düzeltilmesi	14
Toplam		47

Tablo 34’ün incelenmesinde sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerilere ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin tümü 9.soruya yönelik görüşlerini bildirmiştir. Öğretmenlerden 9’u sınıf mevcutlarının azaltılması, 13’ü bütünleştirme uygulamasıyla ilgili hem öğrencilerin durumu, hem de öğretmenlerin bilgi düzeyleri göz önünde bulundurulmalı, 11’i her sınıfta bir yardımcı öğretmenin bulundurulması, 14 sınıf öğretmeni sistemin düzeltilmesine yönelik önerilerini bildirmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerilerine ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin bütünleştirme uygulamasıyla ilgili sınıf mevcutlarının azaltılması gerekir diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Sınıf sayısının azalması gerekiyor. Her okulda daha fazla özel eğitim öğretmene ihtiyaç vardır.” (S20)

“Sınıf mevcutlarının azalması birçok uygulamaya zemin hazırlayabilir.” (S25)

“Sınıf mevcutlarının azaltılması.” (S40)

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerilerine ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin bütünleştirme uygulamasıyla ilgili bütünleştirme uygulamasıyla ilgili hem öğrencilerin durumu, hem de öğretmenlerin bilgi düzeyleri

göz önünde bulundurulmalı gerekir diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Eğitim sistemi çok yanlış + tam güne yaymak gerekiyor, Her okulda 1’den fazla özel eğitim öğretmeni gerekiyor, Kolej sınavlarının kaldırılması gerekiyor, Eğitim seminerlerinin arttırılması gerekiyor.” (S22)

“Bu uygulamanın alan ve saha çalışmaları yapması gerekiyor, eğitimin sadece öğretmenlere yönelik değil, tüm aile bireyleri ve çocuğun çevresini de dâhil edilmesi gerekiyor, ilkokullarda özel eğitim öğretmenlerine ihtiyaç vardır, rehberlik ve psk. Danışmanlıkların olması gerekiyor ve bu şekilde bütünleştirme uygulamasının yapılabilir olması gerekiyor.” (S6)

“Bu konu daha fazla duyulmalı, hizmet içi eğitimler düzenlenmeli, özel gereksinimli öğrencilerin bulunduğu sınıfların mevcudu azaltılmalı, bütünleştirme uygulaması ile ilgili planlar düzenlenmeli ki sınıf öğretmenleri daha fazla konu ile ilgili bilinçli olabilsin, her seviyede nasıl uygulamalar yapılabileceği ile ilgili örnekler sunulması sınıf öğretmenlerine yol gösterici olacaktır.” (S27)

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerilerine ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin bütünleştirme uygulamasıyla ilgili her sınıfta bir yardımcı öğretmenin bulundurulması gerekir diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Her bireyin engeli ne olursa olsun, diğer yaşlılarıyla bir arada eğitim alma hakkı olmalıdır. Bu bireylere yanlarında gölge öğretmenleriyle sınıfta eğitim almaları sağlanmalıdır.” (S23)

“Devlete 2’den fazla özel eğitim öğretmeni ataması yapılmalıdır ve sınıf öğretmenlerinin yükü hafiflemiş olur.” (S8)

“Eğitim sistemimizde durum zor. Sınıf içinde özel eğitim öğretmenine ihtiyaç duyabiliyorum.” (S38)

Sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına yönelik önerilerine ilişkin görüşlerinde öğretmenlerin bütünleştirme uygulamasıyla ilgili sistemin düzeltilmesi gerekir diyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşe yönelik ifadeleri şu şekildedir;

“Anket sonuçlarının öğretmenlere tekrardan iletilmesini öneriyorum.” (S19)

“Eğitim sisteminde değişikliğe gidilmesi gerekir, Birçok devlet okullarında seminerlerin olması ve iş birliğinin geliştirilmesi gerekir.” (S11)

“Sınıf düzenlemelerinin geliştirilmesi, her öğrenciye uygun eğitim ortamının oluşturulması.” (S32)

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Öğretmenlerin bütünleştirme eğitimi alma durumlarına baktığımızda; %41,0 evet cevabını, %59,0 hayır cevabını verdiği görülmektedir. Özdemir (2010) tarafından yapılan “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi” adlı çalışmada da %26’sının konu ile ilgili eğitim aldıkları görülmektedir. Bu çalışmada eğitim alanların oranının diğer çalışmadaki katılımcılara nazaran daha yüksek görülmektedir.

Özel eğitim öğretmenlerinin birçoğu eğitim almak istediklerini ve bu eğitimleri nerelerden hangi kaynaklardan almak istediklerini ifade etmişlerdir, öğretmenlerin bir kaçı ise eğitim almak istemediklerini ve bunun nedeninin eğitim açısından yeterli olduklarını ve öğrencilere yetebildikleri görüşleri açıkça belirtmişlerdir. Ana okul öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşlerinde öğretmenlerin özel eğitim uzmanlarından yardım almak istediklerini belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinin bu uygulamaya yönelik önerilerine baktığımızda, sınıf ortamında özel gereksinimli öğrenciye yardımda bulunacak, özel eğitim öğretmeni veya gölge(yardımcı) öğretmen bulundurulmasını istemiştir ve bu konuda hizmet içi eğitim almak istediklerini araştırma bulgularınca ifade edilmektedir. Özdemir (2010) tarafından yapılan çalışmada da ana sınıfı öğretmenlerinin %67’sinin konu hakkında edinme isteği duyduğu görülmüştür. Ayrıca Türkoğlu (2007) tarafından ilkökul öğretmenleriyle gerçekleştirilen çalışmada, kaynaştırma uygulamaları hususunda öğretmenlerin bilgi sahibi olmak istedikleri görülmüştür. Bu çalışmada her üç grup öğretmenden elde edilen sonuçlar ile alan yazındaki sonuçlar karşılaştırıldığında bütün gruptaki öğretmenlerin büyük çoğunluğunun konu hakkında bilgi almak istediği görülmektedir.

Özel eğitim öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlerken, öğrencinin hoşuna giden materyallerle ve bireysel özelliklerini de dikkate alarak düzenleme yaptığını çok az öğretmenin ise okullarda materyal eksikliğinden dolayı düzenleme yapamadıkları tespit edilmiştir. Araştırma sonucuna göre, özel eğitim öğretmenlerinin tümü özel gereksinimli öğrencileri öncelikle BEP dosyalarını

hazırlayarak hem kendi performansı içinde hem de yarı zamanlı olarak devam ettiği sınıfa giderek gözlemle, geleneksel değerlendirme yöntemlerini kullanarak değerlendirme yaptığı sonucuna ulaşmıştır. Ana okul öğretmenlerinin sınıf ortamı ve materyallerinde düzenleme yapmalarında öğrencilerin küçük yaşta olmaları ve sınıf düzeninin tüm öğrencilere yönelik ayırt etmeden düzenlenmesi gerektiğini savunmuş ve onların bireysel özelliklerini dikkate almıştır. Ana sınıfı öğretmenlerinden yarısına yakını ise ders planlarında herhangi bir değişiklik yapmadıklarını belirtmiştir. Sınıf öğretmenleri özel gereksinimli öğrencileri için hem ders planlarında, hem de sınıfa uyum sağlamaları açısından özel eğitim öğretmeninden yardım alarak işbirliği içinde oldukları ifadesini belirtmiştir.

Ders planlarında değişiklik yapmalarına ilişkin sınıf öğretmenleri, zamanın kısıtlı olması ve sınıf mevcutlarının fazla olmasından dolayı değişiklik yapmadıklarını bulgular sonucunda ortaya konmuştur. İlk ve Açıkalın (2018) tarafından “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Ve Deneyimlerinin İncelenmesi” adlı çalışmada da, katılımcıların %46’sı müfredat uyarlaması yaptığını, %71’i BEP hazırlığı yaptığını ve %13’ü materyal hazırlığı yaptığını belirtmiştir. Özel eğitim öğretmenleri ile sosyal bilgiler öğretmenleri BEP dosyası hazırlanması hususunda birbirlerine yakın sonuçlar elde etmişken, müfredat uyarlama konusunda tüm öğretmen grupları hemen hemen birbirine yakın (%50’lere yakın) sonuçlar elde etmiştir.

Öğretmenler bütünleştirme uygulamasının okullarda uygulanmasına yönelik öncelikle okul ve sınıf düzeninin, bu planın eğitim ortamında öğrenciye engel çıkaran durumları en aza indirgeyerek, fiziki şartların düzeltilmesiyle, eğitim düzeyi, vs. tüm enstrümanların öğrenci özelliklerine göre düzenlenmesinin önemini vurgulamışlardır. İlk ve Açıkalın (2018) tarafından yapılan çalışmada ise öğretmenler ödev, teknik, etkinlik, sınıf yönetimi gibi uyarlama çalışmalarını minimum düzeyde yaptıklarını belirtmiştir. Bu çalışmada elde edilen veriler İlk ve Açıkalın (2018) tarafından yapılan çalışma ile farklı sonuçlar taşımaktadır. Avramidis ve Norwich (2002), öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasında öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine karşı olan tutumlarında çevresel faktörlerin etkilerinden, fiziki ortam, öğretmenler arası işbirliği gibi eğitim ortamlarını etkileyen değişkenlerin öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik tutumlarını etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Kaya (2005) yaptığı çalışmada, ilköğretim okulları ve anaokullarında görev yapan öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarında yeterlilik düzeylerinin ne olduğunu anlamayı amaçlamışlardır. Araştırma sonuçlarında öğretmenlerin lisans eğitimlerine aldıkları 1 derslik özel eğitim ile kendilerini geliştirdiklerini ve gereksinimli çocukların öz bakım alanından ziyade akademik, sosyal, duygusal, bilişsel alanlarını destekleyici etkinliklere yer verilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Buna benzer bulgulara baktığımızda, öğretmenlerin bütünleştirme uygulamasını sınıfa entegre etmelerine yönelik görüşlerinde bu uygulama için öncelikli olarak eğitimlerin verilmesi ve çeşitlendirilmesi, okullarda uygulamalı olarak öğretmenlere yönelik seminerle çözüleceğini dile getirmişlerdir.

Ana okul öğretmenlerinin sınıflarında kaynaştırma öğrencilerinin fazla olması, ağır düzeyde öğrencilerin olması öğretmenlerin sınıf içi düzenleme ve uyarlama yapmalarında sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Birçok ana okul öğretmeni bireylerin gelişimlerini değerlendirirken daha basit yollarla gelişimlerini takip ettiğini göstermekte ve bu şekilde öğretmenlerin bu konuda sınıf yönetimi ve problem davranışlarla başa çıkma gibi stratejiler hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir. Buna benzer bir çalışmada, Artan ve Uyanık-Balat (2003), yaptıkları çalışmada özel ve resmi okul öncesi kurumlarında çalışan okul öncesi öğretmenleriyle kaynaştırmaya ilişkin bilgi ve düşüncelerin incelenmesi, Bu çalışmada öğretmenlerin aldıkları eğitimlerle eğitim düzeylerinin artması ve sınıf içindeki materyallerin çeşitlenmesi ile dersi basitleştirme yönünde görüşlerde bulunduklarını belirtmişlerdir.

Ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının yürütülmesi ile ilgili olumlu tutum sergilediğini belirtmiştir. Çünkü bütünleştirme uygulaması ile erken yaşta özel gereksinimli bireyler ile normal gelişim gösteren bireylerin hayata bakış açıları birbirlerine karşı anlayış ve kabul duygusunun gelişeceğini göstermektedir. Uygulama öğretmenler için zor olsa da, eğitimin ve toplumun eşit düzeyde eğitimi paylaşması açısından önem taşımaktadır diğer türlü kaynaştırma öğrencilerinin sınıfta belli zamanlarda bulunması eğitime katkı sağlayacağını söylemek çok zor olacaktır.

Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencisine karşı olumlu tutum sergilediklerini fakat, özel eğitim destek hizmetlerini sunma konusunda yetersiz kaldıklarını, öğrenciye bilgi aktarımında zamanın yeterli olmaması bütünleştirme uygulamasına sıcak bakmadıklarını göstermektedir. Nizamoğlu (2006)'nın yaptığı sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma konusundaki yeterliliklerin incelemeyi amaçladığı

çalışmasında sonuç olarak, sınıf öğretmenlerinin destek hizmetlerden sadece rehber öğretmen olarak yararlandıklarını ve diğer konularda yetersiz olduklarını belirterek diğer çalışma ile benzerlik göstermektedir.

Kaynaştırma eğitimini almamış ve bütünleştirme kavramını duymamış olan öğretmenler başta olmak üzere, öğretmenlerin geneli kaynaştırma öğrencilerine destek hizmetleri sunma konusunda yetersiz olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu konuda yetersiz bilgiye sahip olmaları, öğretmenlerde kaynaştırma öğrencilerine yönelik isteksiz derse katılımı sağlama, öğretimi uyarlayamama gibi tutumların oluşmasına sebep olmaktadır. Benzer bulgular Akçamete, Gürgür ve Kış (2009) tarafından yapılan kaynaştırma projesinde de görülmektedir. Benzer şekilde Diken (1998) tarafından yapılan araştırmada; öğretmenlerin bilgi eksikliği yaşamaları ve kaynaştırma eğitiminin gerektirdiği hiçbir destek özel eğitim hizmeti almamalarının kaynaştırma uygulamasına karşı olumsuz tutumlar geliştirmelerinde sebep olduğu görülmektedir. Babaoğlu ve Yılmaz (2010) tarafından yapılan araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun gerek üniversite öğrenimlerinde, gerekse üniversite öğrenimi sonrasında kaynaştırma eğitimi yeterliklerini geliştirmek için herhangi bir çaba yapmadıkları belirtilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin yetersizliği olan bireylere ve bütünleştirme uygulamasına yönelik görüşlerinde, öğretmenlerin çoğunun bütünleştirme uygulamasının özel gereksinimli bireyler için yararlı olduklarını ancak bazı öğretmenlerin uygulamanın tam gün uygulama yapılmasının diğer öğrencilerin akademik başarılarında geriliği olacağının ve dersi takip edememe gibi sorunlar olacağını belirtmişlerdir. Pınar Sazak ve Yıkılmış 2004' ün yaptığı çalışmada bu görüşlerle benzerlik göstermektedir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bütünleştirme uygulamasının ilkokullarda uygulanmasına ilişkin özel eğitim öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme uygulaması hakkında bilgi düzeyleri ve görüşleriyle belirlenmesi amaçlanan araştırmanın bu bölümünde araştırmadan elde edilen sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

6.1 Sonuçlar

Araştırmada, KKTC'deki kaynaştırmanın uygulandığı ilkokullarda, kaynak odadaki özel eğitim öğretmeni ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf/ana okul öğretmenlerine yönelik uygulanan “Kişisel Bilgi Formu” ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme soruları formundan elde edilen sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

Öğretmenlerin bütünleştirme eğitimi alma durumlarına baktığımızda; %41,0 evet cevabını, %59,0 hayır cevabını verdiği görülmektedir. Öğretmenlerin bütünleştirme kavramlarını duymalarına baktığımızda ise; %48,7'si evet cevabını, %51,3'ü hayır cevabını verdiği görülmektedir. Katılımcıların bütünleştirme kavramını tanımlayıcı cevaplar incelendiğinde; katılımcıların büyük bir çoğunluğunun bütünleştirme kavramını, birbirine yakın cevaplarla ‘özel gereksinimli çocuklarla diğer öğrencilerin bir arada eğitilmesi’ şeklinde tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin %42,3'ü bütünleştirme ile kaynaştırma arasında fark olduğunu belirtirken, %57,7'si bütünleştirme ile kaynaştırma arasında fark olmadığını belirtmiştir. Bu iki kavram arasında fark olduğunu belirtenlerin savundukları görüşler bütünleştirme ve kaynaştırma kavramlarının temel pariteleri (özellikleri, uygulama şekilleri) üzerineyken, bu iki kavram arasında fark olmadığını belirtenlerin savundukları görüşler çoğunlukla tanımların anlamlarının tam olarak bilinmemesinden kaynaklanan doğruluğu tartışılabilir argümanlar olduğu görülmektedir.

Araştırma sonucuna göre özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasını sınıfa entegre ettiklerinde öğretmenlerin çoğunun öğrencilerin bireysel özelliklerini dikkate alarak uyarlama yaptıklarını ve çok az sayıda öğretmenin bütünleştirmeye yönelik hiçbir uyarlama yapamadıkları sonucuna varılmıştır. Özel eğitim öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri için ders planlarında öğrencinin

tüm özelliklerini dikkate alarak uyarlama yaptıklarını elde ettiğimiz bulgular sonucunda ortaya konmuştur. Öğrencilerin sınıfa uyum sağlamaları durumunda özel eğitim öğretmenlerimizin kaynak odada birçok uyarlamalar yaparak onların düzenini ve uyumunu sağlamaya çalışmıştır. Bu sonuçlara göre özel eğitim öğretmenlerimizin özel gereksinimli öğrenciler için çaba gösterdikleri sonucunu ortaya koymuştur.

Özel eğitim öğretmenlerinin sınıf ortamını ve materyallerini düzenlerken, öğrencinin hoşuna giden materyallerle ve bireysel özelliklerini de dikkate alarak düzenleme yaptığını çok az öğretmenin ise okullarda materyal eksikliğinden dolayı düzenleme yapamadıkları tespit edilmiştir. Araştırma sonucuna göre, özel eğitim öğretmenlerinin tümü özel gereksinimli öğrencileri öncelikle BEP dosyalarını hazırlayarak hem kendi performansı içinde hem de yarı zamanlı olarak devam ettiği sınıfa giderek gözlemle, geleneksel değerlendirme yöntemlerini kullanarak değerlendirme yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının avantaj ve dezavantajlarına yönelik görüşleri incelendiğinde bu uygulamanın hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından birçok avantajı olduğunu belirtmişlerdir diğer yandan özel eğitim öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasına uygun olmayan öğrenciler için dezavantaj oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Özel eğitim öğretmenlerinin birçoğu eğitim almak istediklerini ve bu eğitimleri nerelerden hangi kaynaklardan almak istediklerini ifade etmişlerdir, öğretmenlerin bir kaçı ise eğitim almak istemediklerini ve bunun nedeninin eğitim açısından yeterli olduklarını ve öğrencilere yetebildikleri görüşleri açıkça belirtmişlerdir.

Özel eğitim öğretmenlerinden 20'si bütünleştirme uygulaması için verdikleri tanımlarda, kaynaştırmanın tam zamanlı olarak uygulanması ve bu uygulama sayesinde öğrencilerin ayrıştırılmadan tüm okul uygulamalarının tüm öğrencilere yönelik hazırlandığı araştırma bulgularıyla ifade edilmektedir. Özel eğitim öğretmenlerinden 2'si ise cevap vermek istemediklerini belirtmişlerdir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında özel eğitim öğretmenleri ve ana okul öğretmenlerinin uygulanacak olan bütünleştirme uygulamasına ilişkin önerilerinde, öncelikle eksiklerin giderilmesi ve buna bağlı olarak eğitim sisteminde birçok değişikliğe gidilmesi yolunda önerilerde bulunmuşlardır diğer yandan sınıflardaki öğrenci fazlalığı ve okullarda özel eğitim öğretmenlerine ihtiyacın olması bu uygulama için önemli olduğu görüşünü savunmuştur.

Ana okul öğretmenlerinin çoğu bütünleştirme uygulamalarını sınıfa entegre etmelerinde birçok uyarlama yaparak ve basit yönergeler kullanarak öğrencileri sınıfa entegre edebildiklerini belirtmişlerdir. Öğrencileri ders planlarında bir değişiklik yapmadan, öğrencilere etkinliklerle ve teknolojiyi kullanarak uyarlama yaptığını belirtmiştir. Ana okul öğretmenlerinin sınıfa uyum sağlamada yetersizliği olan öğrenciler için genellikle sözel yönergeler kullandıklarını ve bazen işe yaramadığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler diğer bir alternatif olarak onun düzeyine göre ve sınıf içinde oluşan engelleri ortadan kaldırarak uyum sağladıklarını belirtmişlerdir.

Ana okul öğretmenlerinin sınıf ortamı ve materyallerinde düzenleme yapmalarında öğrencilerin küçük yaşta olmaları ve sınıf düzeninin tüm öğrencilere yönelik ayırt etmeden düzenlenmesi gerektiğini savunmuş ve onların bireysel özelliklerini dikkate almıştır. Ana sınıfı öğretmenlerinden yarısına yakını ise ders planlarında herhangi bir değişiklik yapmadıklarını belirtmiştir.

Ana okul öğretmenleri değerlendirme yaparken öğrenciyi bazen gözlemleyerek bazen de kâğıt üzerinde yapabildikleri ve yapamadıklarına göre değerlendirdiğini belirtmiştir. Öğretmenlerden birkaçı değerlendirme yapamadığını ve özel gereksinimli öğrencilerinin çoğunun kaynak odadan destek aldığını ifade etmişlerdir. Ana okul öğretmenlerinin özel eğitim konusunda yetersiz olduklarını ve bu konuda bilgilendirilmeleri için eğitim almak istedikleri görüşünü savunmuştur. Ana okul öğretmenler bütünleştirme uygulaması tanımına yönelik tüm öğrencilerin bir arada kaynaşmasını ve bireyin topluma kazandırılmasının önemini vurgulamışlardır.

Ana okul öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasının, öğrenciler açısından birçok avantajı olduğunun ama öğretmenlerin yeterli düzeyde bilgiye sahip olmaması ve sınıf içinde ders içi uyarlamaların yapılmaması dezavantaj oluşturduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca sınıf öğretmenleri bütünleştirme uygulamasının birçok konuda dezavantaj oluşturabildiğini belirtmiştir.

Ana okul öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu öğrencilere daha nitelikli eğitim verebilmeleri ve eğitim için nerelerden yararlanabilmelerine yönelik görüşlerinde öğretmenlerin özel eğitim uzmanlarından yardım almak istediklerini belirtmişlerdir. Araştırma sonucuna göre sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamasını sınıflarına entegre ederken, öncelikle öğrencinin düzeyini dikkate alarak basit yönergelerle uyarlama yaptığını belirtmiştir. Ayrıca sınıf öğretmenleri özel

gereksinimli öğrencileri için hem ders planlarında, hem de sınıfa uyum sağlamaları açısından özel eğitim öğretmeninden yardım alarak işbirliği içinde oldukları ifadesini belirtmiştir. Ders planlarında değişiklik yapmalarına ilişkin sınıf öğretmenleri, zamanın kısıtlı olması ve sınıf mevcutlarının fazla olmasından dolayı değişiklik yapmadıklarını bulgular sonucunda ortaya konmuştur.

Sınıf öğretmenleri ortama uyum sağlamada yetersizlikleri olan öğrencileri için fazla uyarılama yapamadıkları belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin bazıları öğrencilerin yetersizliklerine göre düzenleme yaptıklarını ve sınıf içinde oluşabilecek engelleri ortadan kaldırarak uyarılama yaptıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin sınıf ortamı ve materyallerinin düzenlenmesinde, özel eğitim öğretmeni ve ana okul öğretmeninden farklı olarak özel gereksinimli öğrenciyi sınıfta en sevdiği arkadaşının yanına oturmasını sağlayarak sınıfa uyumunu bu şekilde sağladığını belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin genel olarak özel gereksinimli öğrenciyi değerlendirirken bireysel olarak yapabildiklerine bakarak, öğretmenlerin bazılarının ise özel eğitim öğretmeninden yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin birçoğunun bu soruya özel eğitim öğretmenlerinden yardım aldıklarını ve birçok konuda destek olduklarını belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleri ve ana okul öğretmenlerinin bütünleştirme tanımının kaynaştırma tanımı üzerinden yapıldığı görülmektedir ve birçok öğretmen bu görüşü savunmuştur. Sınıf öğretmenlerinin bu uygulamaya yönelik önerilerine baktığımızda, sınıf ortamında özel gereksinimli öğrenciye yardımda bulunacak, özel eğitim öğretmeni veya gölge(yardımcı) öğretmen bulundurulmasını istemiştir ve bu konuda hizmet içi eğitim almak istediklerini araştırma bulgularınca ifade edilmektedir. Öğretmenler bütünleştirme uygulamasının okullarda uygulanmasına yönelik öncelikle okul ve sınıf düzeninin, bu planın eğitim ortamında öğrenciye engel çıkaran durumları en aza indirgeyerek, fiziki şartların düzeltilmesiyle, eğitim düzeyi, vs. tüm enstrümanların öğrenci özelliklerine göre düzenlenmesinin önemini vurgulamışlardır.

6.2 Öneriler

6.2.1. Eğitim Ve Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Gerçek bir bütünleştirme için kaynaştırma eğitimi alanında, öğretmenlerin tamamının katılım göstereceği aşamalı ve sürekli hizmet içi eğitim anlayışı geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.
2. MEB tarafından özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarıyla ilgili daha yeterli bir alt yapı oluşturulması gereklidir.
3. Bakanlık uygulamalar için personel, materyal ve fiziki koşulların geliştirilmesine öncelik vermelidir
- 4.Bütünleştirme tanımının kaynaştırma tanımı üzerinden yapıldığı görülmektedir. Bütünleştirme ve bütünleştirme uygulamaları tanımının dünya alan yazını göz önünde bulundurularak tekrar yapılması önerilmektedir.
5. Bütünleştirme uygulamasının uygulanacağı okullarda sınıf mevcutlarının azaltılması gerekmektedir.
6. Bütünleştirme uygulaması yapılacak okullarda en az 2 özel eğitim öğretmeni bulundurulmalı.
7. Eğitim ortamının öğrenci özelliklerine göre düzenlenmesi için bir plan hazırlanmalıdır. Bu plan eğitim ortamında öğrenciye güçlük yaratan durumları en aza indirgeyecek nitelikte olmalıdır.

6.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bütünleştirme uygulaması okul yöneticileri ve rehber öğretmenleriyle akademik çalışmalar arttırılabilir.
- 2.Bütünleştirme uygulamasına yönelik ilkokullarda hizmet içi eğitimlerin verilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- 3.Araştırma farklı araştırma yöntemleri olan nicel ve deneysel yöntemlerle yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akçamete G. ve Ceber H. (1999). Kaynaştırılmış Sınıflardaki İşitme Engelli ve İşiten öğrencilerin Sosyometrik Statülerinin Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi. *Özel Eğitim Dergisi*, 2, 64-74.
- Akçamete, G. (1998). Türkiye'de özel eğitim. S. Eripek (Ed.), *Özel Eğitim içinde* (s. 197- 207). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No:561.
- Akçamete, G. (2009). Genel Eğitim Okullarında Özel eğitim ihtiyacı olan olan öğrenciler ve özel eğitim, KÖK Yayıncılık, Ankara.
- Akçamete, G., Sucuoğlu, B., Kargın, T. ve Bakkaloğlu, H. (2007). Türkiye’de kaynaştırma uygulamaları. 17. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildiri Özetleri, İzmir.
- Aktaş, C. (2001). İlköğretim Öğrencilerinin Fiziksel Özürlü Yaşıtlarına Yönelik Sosyal Kabul Düzeylerinin Geliştirilmesi, Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara: Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları.
- Anati, N.M. (2012). Including students with disabilities in uae schools: a descriptive study. *International Journal of Special Education*, 27 (2), 75-86.
- Artan, İ. ve Balat, G. U. (2003). Okul öncesi eğitimcilerinin entegrasyona ilişkin bilgi ve düşüncelerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11(1), 65- 80.
- Atay, M. (1995). Özürlü Çocukların Normal Yaşıtları İle Birlikte Eğitim Aldıkları Kaynaştırma Programlarına Karşı Öğretmen Tutumları Üzerine Bir İnceleme. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Atkın, N. (2011). Kaynaştırma. H. Avcıoğlu (Ed.), *İlköğretimde Özel Eğitim içinde* (s. 19- 31). Ankara: Nobel.
- Avcıoğlu, H., Eldeniz Çetin, M. ve Özbey, F. (2005). Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf ve branş öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Özel eğitimden yansımalar*, 79-89.

- Avramidis, E, Bayliss, P. ve Burden, R. (2000). A survey into mainstream teachers' attitudes towards the inclusion of children with special educational needs in ordinary school in one local educational authority. *Educational Psychology*, 20, 193-213.
- Avramidis E, Bayliss, P ve Burden, R. (2000). Student teachers' attitudes towards the inclusion of children with special educational needs in the ordinary school. *Teaching and Teacher Education*, 16, 277-293.
- Ayral, M., Özcan, Ş., Can, R., Ünlü, A., Bedel, H., Şengün, G., Demirhen, Ş. ve Çağlar, K. (2015). Normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere bakışını etkileyen etkenler. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), 218-230.
- Babaoğlu, E. ve Yılmaz, Ş. (2010). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 345-354.
- Battal, İ. (2007). Sınıf Öğretmenlerinin ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyon.
- Batmaz, G. (2017). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yaptıkları öğretimsel düzenlemeler (Master's thesis, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Batu, S., Kırcaali-İftar, G. ve Uzuner, Y. (2004). Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. 5(2), 33-50.
- Bilen, E. (2007). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri. (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). Bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Atıf İndeksi, 1-360.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz. ve Demirel., F. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 13. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Carroll, D., Fulmer, C., Sobel, D., Garrison-Wade, D., Aragon, L. ve Coval, L. (2011). School culture for students with significant support needs: belonging is not enough. *International Journal of Special Education*, 26 (2), 120-127.
- Civelek, A. H. (1990). Eğitilebilir Zihinsel Özürlü Çocukların Sosyal Kabul Görmelerinde Normal Çocukların Bilgilendirilmelerinin ve İki Grubun Resim ile Beden Eğitimi Derslerinde Bütünleştirilmelerinin Etkileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çolak, A. (2007). Kaynaştırma uygulanan bir ilköğretim sınıfındaki sosyal yeterlik özelliklerinin betimlenmesi ve iyileştirilmesi çalışmaları. Yayınlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Darıca N. (1992). Özürlü Çocukların Eğitiminde Entegrasyonun Önemi. I. Uluslararası Özel Eğitim Kongresi'nde sunulan Bildiri. Ya-Pa Yayınları. İstanbul.
- Dede, Ş. (1996). Özel Eğitim Hakkında Salamanca Bildirisi. *Özel Eğitim Dergisi*.
- Demir, M. ve Açar, S. (2011). Kaynaştırma eğitimi konusunda tecrübeli sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 719-732.
- Diken, İ. H. (Ed.) (2008). Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim, Ankara: Pegem Yayınevi.
- DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü - World Health Organization (WHO). (2011) World report on disability. Dünya Engellilik Raporu.
http://www.dunyaengelliler.org.tr/index.php?option=com_k2&view=item&id=22:d%C3%BCnya-engellilek-raporu. Malta.
- Eğitim Reformu Girişimi. (2011). Türkiye'de Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimin durumu. İstanbul: Mega.
- Eripek, S. (2005) "Özel Eğitim". Eripek S. (Ed) (2005). Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Özel Eğitim, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Eripek, S., Özsoy, Y. ve Özyürek, M. (1998). Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş, Ankara: Karatepe Yayınları.
- Erol, İ. (2012). Engellerin Ötesinde: Kaynaştırma öğrencilerinin okul ve sosyal yaşamlarının etnografik analizi. (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

- Esmer, B., Yılmaz, E., Güneş, A. M., Tarım, K. ve Delican, B. (2017). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin eğitimine ilişkin deneyimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1601-1618.
- Keser, F. (2016). Özel Gereksinimli Bireylerin Aldıkları Destek Hizmetlerin Bütünleştirme Uygulamaları Açısından İncelenmesi. (yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Fuchs, D., Roberts, P.H., Fuchs, L.S. ve Bowers, J. (1995). Reintegrating students with learning disabilities into mainstream: Two-year study. Annual Convention of the Council for Exeptional Children.
- Gottlieb J. ve Budoff M. (1972). Social Acceptability of Retarded Children in Nongraded Schools Differing in Architecture. Research Institu for educational problems, Cambridge. Massachusetts.
- Göksu, İ. ve Çevik T. (2004) Özel Eğitime Giriş. Adana www.adana-meb.gov.tr/ana/islem-yukle.aspx?.id=204. Erişim Tarihi: 05.03.2019
- Hammeken, P. A. (2000). Özel Eğitimde Bütünleştirme Başarı için 450 Strateji.(çev. ed. Ümit Şahbaz) Ankara: Anı Yayıncılık.
- İlk, G. ve Açıkalın, M. (2018). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin ve Deneyimlerinin İncelenmesi. Milli Eğitim Yayınları.
- Johnson, G. O. (1950). A Study of The Social Position of Mentallay Handicapped Children İn the Regular Grades. *American Journal Of Mental Deficiency*. 55, 60- 89.
- Karasar, N. (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma Tanımı Gelişimi ve İlkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. 5, Sayı II, 1-13.
- Kargın, T., Acarlar, F. ve Sucuoğlu, B. (2003). Öğretmen, yönetici ve anne-babaların kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 4(02), 055-076.

- Keser, F. (2016). Özel Gereksinimli Bireylerin Aldıkları Destek Hizmetlerin Bütünleştirme Uygulamaları Açısından İncelenmesi. (yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Kırcaali, C. ve İftar G. (1992). Özel Eğitimde Kaynaştırma. *Eğitim ve Bilim, 1*, 45-50.
- Knight, B.A. (1999). Towards inclusion of students with special educational needs in the regular classroom. *Support for Learning, 14*(1), 3-7.
- Kucharczyk, S. ve others, (2014). Addressing the Needs of Adolescents With Autism Spectrum Disorder Considerations and Complexities for High School Interventions. *Exceptional Children, 3*, 329-349, DOI:10.1177/00144029145637 03.
- Larsson, H. (2010). effective use of assistive technologies for inclusive education in developing countries: issues and challenges from two case studies. *International Journal Of Education And Development Using Information And Communication Technology, 6*(4), 5-26.
- Madden, A.N. ve Slavin R.E. (1983). Effects of Cooperative Learning On The Social Acceptance Of Mainstreamed Academically Handicapped Students. *The Journal Of Special Education, 17*. (2), 171-182.
- Mastropieri, M. A. ve Scruggs, T. E. (2016). Kaynaştırma sınıfı: Etkili farklılaştırılmış öğretim için stratejiler (Çev. Ed. M. Şahin ve T. Altun). Ankara: Nobel Yayıncılık.(Eserin orijinali 2015’de yayımlandı). sf, 1-460.
- Metin N. (1992). Okulöncesi dönemde Özürlü Çocuklar İçin Kaynaştırma Programları. *Özel Eğitim Dergisi, 1*, 34-36.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Ankara: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Nayır, F. ve Kepenekci, Y. K. (2013). Kaynaştırma öğrencilerinin haklarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 3*(2), 69-89.

- Orhan, M. (2010). Okul öncesi kaynaştırma öğrencileri ile normal gelişim gösteren öğrencilerin sosyal beceri ve problem davranışlarının düzeyi ile öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2013). Bütünleştirme kapsamında eğitim uygulamaları öğretmen kılavuz kitabı. Ankara: MEB.
- Özaydın, L. ve Çolak, A. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ve okul öncesi eğitimde kaynaştırma eğitimi hizmet içi eğitim programına ilişkin görüşleri. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 189-226.
- Özgür, G., Yörükoğlu, G. ve Baysan-Arabacı, L. (2011). Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 53-60
- Rosenberg, M., Westling, D. ve McLeskey, J. (2008). Special education for today's teachers. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Sarı, H. (2012). Ülkemizde Özel Eğitim Yaygınlık Durumları. (Ders Notu), Konya: Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sarı, H. (2002). Özel Eğitime Muhtaç Öğrencilerin Eğitimleriyle İlgili Öneriler. *Pegem A Yayınları*.
- Saygın, M. (2015). Mesleki Eğitimde Bütünleştirme Uygulamalarının Değerlendirilmesi (Sincan IMKB Ticaret Meslek Lisesi Örneği). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Büro Yönetimi Eğitimi Ana Bilim Dalı Tezi.
- Pınar, E. S. (2006). Dünyada ve Türkiye'de erken çocukluk özel eğitiminin gelişimi ve erken çocukluk özel eğitim uygulamaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 7(02), 71-83.
- Sucuoglu, B. ve Kargın, T. (2006). Kaynaştırma Uygulamaları: Morpa Yayınları.

- Sucuoğlu, B. (2006). Yeni İlköğretim Programları ve Öğretmen Yeterlikleri Işığında Etkili Kaynaştırma Uygulamaları. Ekinoks Yayınları: Ankara.
- Sucuoğlu, B., Ünsal, P. ve Özokçu, O. (2004). Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Önleyici Sınıf Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi. *Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 51-64.
- Sünbül, A. M. ve Sargın, N. (2002). Okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitime ilişkin öğretmen tutumlarının (çeşitli değişkenler açısından) incelenmesi. *XII. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Yöntemler Yaklaşımlar Stratejiler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları.
- Şahbaz, Ü. (1997). Öğretmenlerin Özürlü Çocukların Kaynaştırılması Konusunda Bilgilendirilmelerinin Kaynaştırmaya İlişkin Tutumlarının Değişmesindeki Etkililiği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahbaz, Ü. (2004). Kaynaştırma Sınıflarına Devam Eden Zihin Engelli Öğrencilerin Sosyal Kabul Düzeylerinin Belirlenmesi. XIII. Ulusal Özel Eğitim Kongresinde sunulan bildiri. Eskişehir.
- Şahbaz, Ü. (2007). Normal Öğrencilerin Kaynaştırma Sınıflarına Devam Eden Engelli Öğrenciler Hakkında Bilgilendirilmelerinin Engellilerin Sosyal Kabul Düzeylerine Etkisi. *Eurasian Journal of Educational Research*, 26, 199-208.
- Şahbaz, Ü., Atılgan, H. ve Aydemir, D. (2018). Bütünleştirmenin Özel Gereksinimli Çocuklar Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Ölçek Uyarlama Çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26 (6), 1843-1850.
- Tekin, E. (1994). The effects of exposure to information techniques on forth grade children's social acceptance level of exceptionality. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tracie, D. (2009). General and special educators attitudes toward student with severe disabilities included in the regular education classroom. Tennessee: Walden University Publications.

- Tufan, M. ve Yıldırım, Y. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin erken müdahale ve kaynaştırma kavramları hakkındaki bilgi düzeylerinin ve özel gereksinimli çocuklar için yaptıkları öğretimsel uyarlamaların incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 2(4), 1-13.
- Türkoğlu, Y. K. (2007). İlköğretim Okulu Öğretmenleriyle Gerçekleştirilen Bilgilendirme Programı Öncesi ve Sonrasında Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: *Görüşme. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(4), 543-559.
- Uysal, A. (2004). Kaynaştırma uygulaması yapan öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri. A. Konrot (Ed.), 13, 121-136.
- Ünal, H. (2008). Birlikte eğitim ortamındaki zihinsel yetersizlikten etkilenmiş öğrencilere destek eğitim odasında verilen destek eğitimin etkililiği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Vural, M. ve Yıkılmış, A. (2008). Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimin Uyarlanmasına İlişkin Yaptıkları Çalışmaların Belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 141.
- Vuran, S. (2005). The Sociometric Status of Student With Disabilities in Elementary Level Integration Classes in Turkey. *Eurasian Journal of Educational Research*.18, 217-235.
- Yaralı, D. (2015). Öğretmen adaylarının özel gereksinimli bireylere yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of Education Faculty*, 17(2), 431-455.
- Yıkılmış, A. ve Bahar, M. (2002). Kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırma becerilerini gerçekleştirme durumlarının saptanması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Yıkılmış, N. (2006). İl Millî Eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler*

- Yaşaran, Ö. Ö. (2009). Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Özel Gereksinimli Bireylerin Sosyal Kabullerini Sağlamada Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinliklerinin Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, N. G. ve Pınar, E. S. (2012). Kaynaştırma Sınıflarındaki Özel Gereksinimli Öğrencilere Yöneltilen Öğretmen Davranışlarının İncelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(2).
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E. ve Batu, E. S. (2016). Farklı Branştan İlkokul Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı, Yasal Düzenlemeler ve Kaynaştırma Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17(03), 247-268.
- Yiğen, S. (2008). Çocuğu ilköğretim kademesinde kaynaştırma uygulamalarına devam eden anne-babaların kaynaştırmaya ilişkin görüş ve beklentileri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

EKLER

EK-1: Öğretmenlere sunulan bilgi ve izin belgesi

Bilgi ve Katılım Onay Formu

Değerli katılımcılar,

Eğitim hakkı, her bir bireyin eşit düzeyde yararlanmasını gerektiren önemli bir husustur. Toplum olarak engel türleri ne olursa olsun, bireylerin akranlarından ayrışmadan uygun programların uygulanması ve işbirliği içinde bütünleştirmenin sağlanması gerekmektedir. Bu düşünceden yola çıkarak öğretmenlerin bütünleştirme kavramına ilişkin bilgi düzeylerini ortaya çıkarmak ve yapılacak olan uygulamaların şimdiden bir hazırlığın yapılması öngörülmektedir. Yüksek lisans tezim kapsamında yürüttüğüm bu araştırmanın amacı, KKTC’de görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin bütünleştirme uygulamalarına yönelik görüşleri belirlemektir.

Araştırmada yer almayı kabul ettiğiniz takdirde, sizinle 30 dakika sürmesi planlanan görüşmeler gerçekleştirilecektir. Bu görüşmeler, sizlerle görüşülerek size uygun saatlere göre ayarlanacaktır. Görüşmeler, sizin seçeceğiniz gizli bir ortamda yapılacaktır. Tüm görüşmeler ses kayıt cihazı aracılığı ile kayıt altına alınacak ve araştırma ekibi tarafından 2 yıl boyunca çalışmanın tamamlanmasına kadar saklanacaktır. Daha sonra ise tüm veri tabanlarımızdan silineceklerdir. Tüm görüşmeler, kimlik bilgileri anonimleştirilerek kayıt altına alınacak, tüm katılımcılar için çalışmanın her aşamasında takma isimler kullanılacaktır.

Bu çalışma süresince toplanan veriler yalnızca akademik araştırma amacıyla kullanılacaktır ve yalnızca ulusal/uluslararası akademik toplantılarda ve/veya yayınlarda sunulacaktır. Kimlik bilgilerinizin gizliliği korunup, tüm ve görüşme verilerinde rumuzlar kullanılacaktır. Bizimle iletişime geçerek istediğiniz zaman çalışmadan çekilebilirsiniz. Eğer çalışmadan çekilirseniz, sizden topladığımız tüm veriler veri tabanımızdan silinecektir ve çalışmada kullanılmayacaktır. Bu konu ile ilgili herhangi bir sorunuz veya endişeniz olursa, aşağıdaki iletişim bilgilerinden bize ulaşabilirsiniz.

Saygılarımla.

Yakın Doğu Üniversitesi Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü Yüksek Lisans
Öğrencisi

Yağmur ALEMDAROĞLU

Danışman

Doç. Dr. Mukaddes Sakallı DEMİROK

EK-2: Kişisel Bilgi Formu**KİŞİSEL BİLGİ FORMU****GENEL BİLGİLER****1. Cinsiyet**

- a) Kadın b) Erkek

2. Yaş

- a) 20-25 b) 26-30 c) 31-35 d) 36-40 e) 40 ve üzeri

3. Öğrenim Durumu

- a) Lisans b) Yüksek Lisans c) Doktora

4. Görev Unvanı(Branş)

- a) Özel Eğitim Öğretmeni b) Ana Okul Öğretmeni c) Sınıf Öğretmeni

5. Göreve Başlama Tarihi.....**6. Görev Yaptığınız Okul.....****7. Okutulan Sınıf Düzeyi**

- a)1 b)2-3 c)3-5 d) Ana Sınıf e) Kaynak Oda

8. Sınıf Mevcudu

- a) 10-15 b) 16-20 c) 21-25
d) 16-30 e) 30 ve üzeri f) En fazla 5 g) En fazla 10

9. Sınıfınızda Özel Gereksinimli öğrenciniz var mı?

- a) Hiç b) 1 c) 2 d) 3 e) 4 ve daha fazla

10. Meslekteki hizmet yılı içerisinde daha önceden özel gereksinimli öğrenciyle çalıştınız mı?

- a) Evet b) Hayır

11. Çalıştığınız öğrencilerinizin özel gereksinimleri (yetersizlikleri) nelerdir?

..... a) Bir den fazla Yetersizlik

12. Bütünleştirme Eğitimiyle İlgili daha önce eğitim Aldınız Mı?

- a) Evet b) Hayır

13. Bütünleştirme Kavramını Daha Önce Duydunuz Mu ve sizce bütünleştirme ne demektir?.....**14. Bütünleştirme ve Kaynaştırma Arasında Herhangi Bir Farklılık Olduğunu Düşünüyor musunuz? Neden?**

- a) Evet b) Hayır (.....)

EK-3: Görüşme Formu

BÜTÜNLEŞTİRME UYGULAMASI HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Bütünleştirme, her birey için bireysel farklılıkları ne olursa olsun, sosyal, kültürel, eğitimsel, yaşamsal aktivite ve fırsatlardan eşit düzeyde yararlanmasını öngören, eğitim-öğretim planlamaları ve materyallerinin oluşturulması, öğrencinin bireysel ve eğitsel ihtiyaçları göz önüne alınarak uyarlanmasını ifade etmektedir. Örneğin;

Fatma, 2. Sınıf öğrencisidir. Fatma'nın görme engelinin yanı sıra zihinsel ve konuşma engeli de bulunmaktadır. Sadece sınıfta basit yönergeleri takip edip kısa cümleler kurabilmektedir. Türkçe dersinde okuma çalışmalarında arkadaşı kitap okurken sıkılmaması ve derse odaklanması amacı ile sınıf öğretmenleri tarafından Fatma'nın okuyabildiği kelimelerden oluşan bir sayfalık hikâye yazılmıştır. Sıra Fatma'ya geldiğinde öğretmeni tekrar ederek kitapta yazan cümleler okutulmuştur. Böylece öğrencinin derse katılımı sağlanmış ve öğrenci derse katılabildiği için mutlu olmuştur.

1. Yukarda verilen tanım ve örnekteki gibi bütünleştirme uygulamalarını sınıfınıza entegre edebilir misiniz?
Evet ise nasıl?
Hayır ise neden?
2. Ders planlarınızda bütünleştirmedeki öğrenciler için ne tür uyarlamalar yapma ihtiyacı duyuyorsunuz?
3. Sınıfınızda ortama uyum sağlamada yetersizlikleri olan özel gereksinimli öğrenciniz oldu mu?Evet ise ne yaptınız?
4. Sınıf ortamı ve materyallerini düzenlerken nasıl bir yol izliyorsunuz?
5. Özel gereksinimli öğrencinizin başarı ve becerilerini değerlendirmede nasıl uyarlamalar yapıyorsunuz?
6. Bütünleştirme uygulamasının eğitim ve öğretim açısından size ne gibi avantajları/ dezavantajları vardır?
7. Öğrencilerinize daha nitelikli eğitim verebilmek için yardım alma ihtiyacı duyuyor musunuz? Evet ise kimlerden bu yardımı alabilirsiniz?
8. Size göre “Bütünleştirme Uygulaması” ne ifade etmektedir?
9. Özel gereksinimli öğrencilerin gelişimi için uygulanacak olan Bütünleştirme uygulamalarına ilişkin önerileriniz nelerdir?

EK-4: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı İlköğretim Daire Müdürlüğü İzin Yazısı

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
İLKÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ**

Sayı : İÖD.0.00-006-18-E.4643

26 Aralık 2018

Konu : Anket çalışma izni hk.

Sayın Yağmur ALEMDAROĞLU

Müdürlüğümüze bağlı kaynak odaları bulunan okullardaki öğretmenlere uygulamak istediğiniz **"Özel Eğitim ve Sınıf Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi"** konulu çalışması, Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü tarafından incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda; **gizlilik ve gönüllülük ilkelerine riayet edilerek uygulanması uygun görülmüştür.**

Çalışma uygulanmadan önce okul müdürlükleri ile temas kurulması ve uygulandıktan sonra da sonuçların Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü'ne iletilmesinin yasa gereği olduğunu bildirir, gereğini saygı ile rica ederim.

e-imzalıdır

İlkşen VAROĞLU ATİK
Müdür

Not: 93/2007 sayılı Elektronik İmza Yasası'nın 6.maddesi gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Doğrulama Kodu : VMSIWRVHVNCFGZAFQFER Evrak Takip Adresi: <http://dogrulama.cbys.gov.ct.tr>
Şht. Mehmet Hasan Tuna Sokak. No.5 Yenişehir 99010 LEFKOŞA
Tel: 2286893
Faks: 2287158

Bilgi için: Funda BİSTAN
Sekreter

EK-5: Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul İzni**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ BİLİMSSEL ARAŞTIRMALAR ETİK
KURUL**

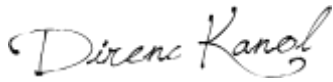
03.01.2019

Sayın Yağmur Alemdaroğlu

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/EB/2018/255 proje numaralı ve **“Özel Eğitim Öğretmenleri Ve Sınıf Öğretmenlerinin Bütünleştirme Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

TUNITIN (İntihal Raporu)

yağmur alemdaroğlu tez

ORJİNALLİK RAPORU

% 12	% 12	% 3	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikerisim.deu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 3
2	acikerisim.lib.comu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	% 2
3	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
4	www.tohumotizm.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
5	www.ataaof.com İnternet Kaynağı	<% 1
6	www.int-jecse.net İnternet Kaynağı	<% 1
7	kefdergi.kastamonu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
8	dosyayukleme.ahievran.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
9	trabzon.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1